Agneta Pleijel

Chirurgul reginei

138

CARTEA DE PE NOPTIERĂ

HUMANITAS

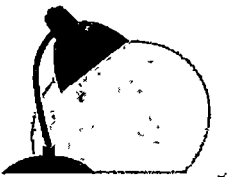

Această carte a apărut cu sprijinul
Kulturrådet – The Swedish Arts Council
(Consiliul Artelor din Suedia)

„Teatrul m-a influențat în mod esențial și a fost multă vreme genul literar de care m-am simțit cel mai aproape", mărturisește AGNETA PLEIJEL (n. 26 febr. 1940), ale cărei romane nu sunt lipsite niciodată de un intens dramatism. Poezia, o altă pasiune a autoarei, își lasă și ea amprenta pe stilul învăluitor al uneia dintre cele mai cunoscute scriitoare suedeze de azi. Născută la Stockholm, a copilărit în Suedia și în Statele Unite. A făcut studii de filozofie, literatură și antropologie, a fost critic literar și redactor cultural. Debutează în 1979 cu o piesă de teatru, *Kollontaj*. Primul roman, *Vindspejare...* (*Goana după vânt*), apărut în 1987, devine imediat bestseller în Suedia, primește numeroase premii și o lansează pe autoare pe piața internațională. Romanul *Chirurgul reginei* are la bază documente și fapte reale.

SCRIERI PRINCIPALE: *Änglar, dvärgar* (*Îngeri, pitici*, 1981), *Ogon ur en dröm* (*Ochi dintr-un vis*, 1984), *Vindspejare* (*Drumul vântului*, 1987), *Hundstjärnan* (*Steaua Câinelui*, 1989), *Fungi* (*Fungi*, 1993), *Rut* (*Rut*, 1994), *En vinter i Stockholm* (*O iarnă în Stockholm*, 1997), *Lord Nevermore* (*Lordul Nevermore*, 2000), *Drottningens chirurg* (*Chirurgul reginei*, 2006) etc.

Scriitoarea și traducătoarea ELENA-MARIA MOROGAN a absolvit secția de limbi clasice a Universității București, iar după emigrarea în Suedia, în 1989, a studiat limba și literatura franceză la Universitatea din Stockholm, unde a obținut și doctoratul cu o teză despre dramaturgia lui Eugène Ionesco. Din literatura suedeză a mai tradus, între alții, din Torgny Lindgren și Göran Tunström.

Agneta Pleijel

Chirurgul reginei

Traducere din suedeză și note de
ELENA-MARIA MOROGAN

HUMANITAS
BUCUREȘTI

Colecție îngrijită de
IOANA PÂRVULESCU

Coperta
ANGELA ROTARU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
PLEIJEL, AGNETA
Chirurgul reginei /Agneta Pleijel ; trad.: Elena-Maria Morogan. – București: Humanitas, 2008
ISBN 978-973-50-1983-9

I. Morogan, Elena-Maria (trad.)

821.113.6-31=135.1

AGNETA PLEIJEL
DROTTNINGENS CHIRURG
©Agneta Pleijel 2006
First published by Norstedts, Sweden, in 2006
Published by agreement with Norstedts Agency

© HUMANITAS, 2008, pentru prezenta versiune românească

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 53 51
www.humanitas.ro

Comenzi CARTE PRIN POȘTĂ: tel./fax. 021/311 23 30
C.P.C.E. – CP 14, București
e-mail: cpp@humanitas.ro
www.librariilehumanitas.ro

Veniți, voi, discipoli ai lui Esculap,
Zdrobiți în mojarele voastre, fiți buni!
Cu foc sub clopote strălucitoare,
Roze și mirodenii, în cămările voastre sărace.
Schützer, Stützer, Nathorst, Rothman, Böckman, Bergius,
și la urmă, *Acrell!*

CARL MICHAEL BELLMAN (1769)

1
Preludiu

(Maria Charlotte)

Într-o duminică după slujbă, un băiețandru bătu în ușă la doctorul Herman Schützer, mamoș destul de cunoscut în Stockholm, la vremea lui. Băiatul era subțire îmbrăcat și așa de emoționat, că tropăia și se bâlbâia. O femeie se afla în durerile facerii pe Lilla Tvärgränd. Domnul doctor trebuia să vină degrabă. Era în joc viața.

A cui viață, întrebă Schützer.

A amândurora, răspunse gâfâind băiatul.

Doctorul aruncă o privire fulgilor de zăpadă. Era doar noiembrie, dar ningea. Pe acoperișul caselor se așezase o pătură subțire de nea care nu ținea de cald.

Duminica este zi de odihnă, mai zise el.

Lehuza e mică de statură, o pitică, adăugă atunci băiatul.

Auzind acestea, Schützer nu mai șovăi. Îl ispitea tot ce era neobișnuit și complicat. Se duse să-și ia paltonul.

Băiatul alerga înaintea lui pe ulicioare, strigându-i peste umăr că moașa îl chemase în zori pe asesorul* Effer, care venise după o vreme, dar nu

* Titlu vechi pentru unii dintre funcționarii Tribunalului Regal sau care se ocupau de ordinea din oraș.

știuse ce sfat să dea. Acesta îi poruncise băiatului să fugă la onorabilul arkiatru* Schützer și să-l roage să vină.

Interesul lui Schützer deveni și mai mare, căci tot ce este greu merită atenția noastră.

Își ținea strâns pălăria, grăbind pasul. Când intră în locuință – aceasta dădea spre grădină și avea mai multe odăi, iar în cea mai mare ardea focul –, lehuza zăcea pe masă, umflată ca un glob. Era într-adevăr foarte mică, iar pântecele era uriaș. Chiar în momentul în care intră, femeia scoase un țipăt de cufundar.

Lângă masă stătea Effer, ținând mâinile pe burta femeii. Schützer respira greu. Îl rugă pe asesor să se dea la o parte și palpă femeia. Fătul era perfect dezvoltat. Fără să-și scoată măcar paltonul, el îndepărtă învelitoarea și o consultă pe femeie. Deschizătura uterului era de mărimea unei monede. Abia de reuși să vâre două degete. Dar chiar când avea să se mărească, trecerea spre lumina zilei urma să fie prea strâmtă. Își scoase de pe el haina și privi în jur. Odaia avea tavanul jos și acolo se aflau adunați o mulțime de oameni. Pe lângă pereți stăteau vecini, mai ales femei și copii cu ochii larg deschiși.

O femeie cu părul alb, mama gravidei, după cât se părea, prinse mâinile lui Schützer între mâinile ei și le strânse tare, cu ochii albiți de neliniște. El o potoli, dând încurajator din cap. Lângă cămin

---

* De la *archiatros* (gr.) – prim-medic, medic-șef. Titlu onorific acordat unor medici. În vremea romanilor, titlul era purtat de medicul curent al împăratului, apoi se acorda medicilor care supravegheau învățământul medical și practicarea medicinei, precum și așezămintele gratuite pentru săraci. În Suedia, titlul a fost acordat între secolele XVII și XIX.

văzu un bărbat mai tânăr cu obrajii îmbujorați și privirea fixă, probabil tatăl copilului. Schützer se întoarse la femeia care năștea și-și puse palma pe fruntea ei transpirată. Ochii ei căprui erau larg deschiși.

Salvați copilul, dragă domnule doctor.

Schützer se aplecă peste ea. Cum te numești, copila mea?

Maria Charlotte.

Ai curaj, Maria Charlotte?

Da, domnule doctor. Numai să fie salvat copilul.

Schützer zâmbi vag și o mângâie pe frunte.

Poate răbda multe, își zise el.

Căută geanta pe care o lăsase lângă prag. Băgă de seamă că locuința era bine îngrijită și că toate obiectele, ulcioare, sticle sau farfurii, erau puse mai jos, astfel încât femeia, atât de scundă, să poată ajunge ușor la ele.

Fluiera printre dinți, așa cum obișnuia să facă înainte de a lua o hotărâre. Melodia care-i venise în minte era un cântec franțuzesc pe care-l învățase de la fugarii hughenoți din Berlin, cei pe care-i îngrijise în tinerețe la spitalul Charité. Erau mulți ani de atunci, aproape uitase melodia, dar acum și-o reamintea. În încăpere nimeni nu scotea nici un sunet. Focul trosnea în cămin.

Asesorul Effer tăcea. Lehuza nu-l scăpa din ochi pe Schützer.

Sau femeia va muri în timpul facerii, sau vor trebui să taie cu foarfeca fătul în uterul mamei și să scoată bucățile cu cleștele. Trebuiau să aleagă care viață să fie salvată. Dar mai exista o a treia posibilitate, Schützer citise despre ea în cărți. Se spunea că se probase uneori și în regat, dar că niciodată

nu reușise, iar în ceea ce-l privea nu avusese ocazia s-o folosească. Luase hotărârea.

Nu e decât un lucru de făcut, îi spuse lui Effer, trebuie probată o operație cezariană. Atunci, Effer ridică grăbit privirea și clătină din cap.

După o scurtă deliberare în tindă, cu voci joase, dar aprinse, Effer se lăsă convins, în speranța că vor salva două vieți în locul uneia și că nu vor fi nevoiți să aleagă între ele. Erau de acord asupra gravității situației și că trebuiau să adune mulți specialiști de prestigiu: o victorie chirurgicală va fi și una politică.

Effer plecă împreună cu băiatul, să aducă atâția doctori câți puteau fi adunați într-o duminică plină de ninsoare ca aceea. Schützer ieși în vârtejul de zăpadă pentru o scurtă plimbare.

Unii cred că în felul acesta se născuse primul împărat roman. Pliniu, istoricul, este convins de acest lucru. Bayle consideră descrierea acestuia ca neadevărată. Dar Pliniu a dat operației numele; după el, nu exista nici o îndoială că Iulius Caesar se născuse în felul acesta: pântecele mamei fusese tăiat, iar Iulius Caesar supraviețuise și devenise împărat.

Chiar și mama acestuia, Aurelia, rămăsese în viață, și încă multă vreme. Ea a murit abia după ce fiul ei trecuse Rubiconul.

Dacă operația se dovedea posibilă, avea să fie un mare progres pentru arta chirurgiei. Schützer era un adept al ideilor progresiste (mai târziu, el avea să descrie această operație, cezariana, pentru actele Academiei Regale de Științe).

Ninsoarea se îndesise și el se întoarse. Effer sosise în compania domnilor Acrel, Pfiffer și Martin. Faptul că Olof Acrel se afla de față a fost o mare ușurare pentru Schützer: acesta era chirurg de renume și profesor. Nu era ușor să ai de-a face cu el, avea o limbă ascuțită și era ironic. Pe felcerul Pfiffer îl cunoștea bine. Avea o dispoziție schimbătoare, bea destul de mult, dar era un meseriaș iscusit și, după cum părea, acum era perfect treaz. Pe *livsmedicus** Martin îl vedea pentru prima oară și el fusese singurul care zâmbise când intrase în încăpere.

Palpară îndelung și atent pântecele femeii.

Se sfătuiră în tindă și căzură de acord: într-adevăr, s-ar fi zis că două vieți aveau să fie salvate în locul uneia singure. Acrel voia să povestească despre o naștere cu complicații la care asistase de curând, în timpul căreia mama murise – dar Schützer îl întrerupse. Se gândea la pitică. Ea trebuia să creadă într-un final fericit și pentru aceasta trebuiau și ei să creadă la fel. Acrel aprobă, fără să obiecteze.

Curajul pe care a trebuit să și-l adune femeia era mare, toți o înțelegeau.

Schützer explică pe scurt femeii în ce consta operația și o întrebă ce părere avea. Maria Charlotte nu avu nevoie să cugete prea mult.

Numai să fie salvat copilul, repeta ea.

Tatăl copilului se numea Jacob Tissermann și era un bărbat cu păr rar, de neam străin, german sau danez; stătea lângă fereastră, cu mâinile la spate. Fără îndoială o iubea mult pe femeie. Era îngrijorat,

---

* Titlu acordat medicului curant al unei persoane cu rang nobiliar.

dar numai degetele tremurătoare trădau asta. Se lăsa înserarea.

Fulgii se loveau de geam ca niște păsări oarbe. Maria Charlotte era, atunci când n-o chinuiau durerile, calmă și vioaie. Vârând în ea degetul, unul după altul, domnii simțiră conturul craniului celui care bătea la poarta vieții.

Când se apropie momentul, Schützer simți în tot trupul o mare încordare, iar în palme parcă îl înțepau o mulțime de ace mici. Încercă să-și domolească respirația. O întoarseră cu grijă pe Maria Charlotte pe partea dreaptă. Ochii femeii erau larg deschiși și sclipitori.

Pfiffer și Effer strânseră grăsimea pântecelui, rulând-o. Schützer puse cuțitul în partea stângă și tăie.

Maria Charlotte era de un curaj de nedescris: abia scoase un geamăt când cuțitul pătrunse în ea. Acrel și Martin țineau intestinele cu mâinile goale. Vedeau în lumina tremurătoare a lumânării de seu membranele uterului. Erau albăstrui și lucioase.

Așa cum crezuseră, apa se rupsese.

Acum, Acrel luă cuțitul. Schützer simțea o mare neliniște pentru viața fătului. Dar cu ajutorul cântecelului francez care se cuibărise în creierul lui, de nu era nevoie nici să-l fluiere, nici să-l fredoneze, doar să-l urmeze, cu ajutorul lui deci își păstra calmul.

Acrel tăia fin, ca un croitor. Maria Charlotte gemea doar, fără să țipe. Fătul deveni vizibil. Ochii îi avea închiși, parcă dormea. Mâinile le ținea împreunate, ca într-o rugăciune. Pfiffer și Martin îl ridicară de pe osul pelvian, profesorul Acrel îi tăie buricul. Schützer îi dădu o palmă mică, făcând

plămânii să se umple cu aer: atunci auziră copilul salutând viața.

Bunica plângea, când primi nou-născutul în brațe.

Martin se îngriji de placentă și curăță uterul de cheagurile de sânge. Pruncul era o fetiță, mică precum mama, cu cap mare și mădulare încârligate. În tot acest timp, scrise Schützer mai târziu, în actele Academiei, m-a uluit incredibila tărie a pacientei, care n-a scos nici un sunet, doar a întrebat vioaie când a fost legat buricul ce era, Băiat sau Fată?

O fată mică, șopti Schützer blând.

Atunci Maria Charlotte râse tare, parcă eliberată.

Tatăl pruncului ținea mâinile femeii între ale sale, în vreme ce ei îi coseau pântecele. Maria Charlotte privea în timpul acela prin încăpere, cu ochii ei căprui. Scâncea ținând buzele strânse, ca un cățel.

Burta cusută a fost unsă cu ulei de trandafir amestecat cu oțet de vin. Peste cusătură puseră comprese cu același medicament. Femeia proaspăt operată a fost dusă cu cea mai mare grijă de pe masă până la patul din alcov. Ea era tot timpul veselă. Doctorii se înțeleseră asupra unei emulsii răcoritoare și a prafurilor de nitrați, recomandate pentru noapte.

Maria Charlotte, spuse Schützer înainte de a-și lua rămas-bun.

Da, răspunse femeia, privind în sus. Era un pic palidă.

Cum era o femeie cu un temperament neobișnuit de sangvin, îi spuse Schützer cu gravitate, acum trebuia să se străduiască să stea liniștită.

Da, da! răspunse Maria Charlotte, privind în ochii lui. Trebuie să stea liniștită.

Se despărțiră în fața casei de pe Tvärgränd.

Se puteau aștepta la complicații, spuse Acrel, dar dacă copilul era așa de puternic cum părea, totul avea să meargă bine.

Toți lăudau bravura lehuzei.

Un soldat căruia i se taie piciorul nu poate arăta mai mult curaj, confirmă Pfiffer. Dar așa este cu muierile, adăugă el. Când e la ananghie și trebuie salvat puiul și nu există altă cale, femeia se bate ca o leoaică.

Schützer merse pe jos până acasă.

Zăpada scârțâia sub tălpile încălțărilor. Dar ninsoarea se oprise și noaptea era înstelată și luminoasă și el nu avea nici o greutate să-și găsească drumul. Trimise mulțumiri cerului pentru că îi îngăduise să fie cel dintâi în regat care să săvârșească o operație de cezariană. Istoricul Pliniu trebuie să se fi bucurat în mormântul lui.

Înainte să răsară soarele, Schützer se afla la clavecinul lui, fredonând.

Cântecul franțuzesc pe care-l învățase de la hughenoți în vremea peregrinării lui prin Europa – și care-l ajutase în timpul nopții – i se derula, cuvânt cu cuvânt, vers după vers. Îl asculta soția, Petronella, care aflase cum s-a desfășurat nașterea piticei. După o vreme, îi cuprinse grumazul cu mâna ei moale. El era nespus de fericit: cânta cât îl ținea gura.

Porni apoi la drum, ca să-i comunice și tatălui său ce se petrecuse.

Herman Schützer era de origine germană, dar se născuse la Stockholm. Tatăl lui, Salomon Schützer, venise aici din Danzig în 1701. În tinerețe, Salomon se înrolase în armata suedeză (pe coasta nordică germană, unde tatăl acestuia era comandantul unei fortificații).

La bărbieri, la tăietorii de bărbi.

În germană, *Bart*. În limba comună, *barde*. În olandeză, *baard*, în engleză *beard* și în latină, precum și într-o mulțime de alte limbi, *barba*. Gustav Vasa, regele suedezilor, poruncise ca tăietorii de bărbi să fie angajați ca infanteriști. Între privilegiile

tăietorilor de bărbi, se stabilise în anul 1571 că breasla trebuia să procure oameni flotei și oastei. Bărbați de toate națiile intrau în armata suedeză.

Un bărbier nu taie numai bărbi. La fel de des, el taie și urechi sau nasuri. Taie picioare sau brațe putrezite. Încearcă să-i facă pe cei fără gură să bea. Și pe cei răniți în partea de jos a spinării, îi ajută să-și facă nevoile.

La sosirea în Stockholm, Salomon s-a înscris ca ucenic în breasla felcerilor. Câțiva ani mai târziu, s-a remarcat ca felcer în armata lui Stenbock și, după victoria suedeză asupra danezilor, a fost înălțat la rangul de chirurg al statului-major.

La Stockholm el a cumpărat privilegiile unui felcer de oraș. A devenit *anatomiae et chirurgiae operator publicus* (ceea ce implica disecții cu plată în fața spectatorilor) și cu vremea a ajuns director al Societății de Chirurgie (care apăra corporația atât împotriva șarlatanilor, cât și a medicilor nerușinați).

Un chirurg ca Salomon Schützer, antrenat pe câmpul de luptă, își exersează mâna până ce devine un organ la fel de sensibil ca urechea sau ochiul.

De la acest părinte al său învățase Herman Schützer meseria.

Ca băietan, Herman circulase iarna și vara alături de tatăl său, între închisorile de datornici și pușcării. Se exersase în mânuirea cuțitului pe degerături, tumori, umflături și fistule. Luase parte, în țesătorii și case de corecție, la deschiderea femeilor, tinere și bătrâne, moarte și vii. Nimic nu e mai interesant decât interiorul trupului femeiesc.

Acolo se află taina originii, încă necercetată. Era un obicei al său să-i povestească tatălui, acum bătrân, despre intervențiile chirurgicale mai deosebite.

Se bucura că-i poate descrie operația lui de cezariană. Nici gândul la lupta cu tagma medicinișilor nu-i tulbura buna dispoziție: mânioșii medici, care considerau interiorul trupului ca fiind propriul lor teritoriu și voiau să-i țină la distanță de acesta pe chirurgi.

Pe care-i numeau șarlatani.

Sau bărbieri bufoni, sau și mai rău. Dar de unde chirurgia fusese odinioară o meserie disprețuită, făcută de oameni de proastă calitate care se târau în urma armatelor, acum chirurgul era respectat și se apropia de știință. El construia un pod între trup și suflet. Herman Schützer credea hotărât că toți trebuiau să învețe să colaboreze, chiar și medicul cu chirurgul. Toată cunoașterea trebuia strânsă la un loc și întunericul din jurul oamenilor trebuia risipit.

Dar cea mai grea dintre toate era nașterea. De aceea ea merita cea mai mare atenție.

Avusese norocul s-o asiste în calitate de chirurg al curții regale pe Lovisa Ulrika* chiar de la prima și dificila ei graviditate, care păruse să se termine în spaime. Totuși ea a dat un prinț moștenitor, pe Gustav. Regina, pe atunci prințesă moștenitoare, fusese speriată de moarte și se zbătuse sălbatic.

În furia ei, urla și-i împiedica pe doctori s-o ajute, luptându-se cu ei. Împotrivindu-se, când trebuia

* Lovisa Ulrika de Prusia – născută în 1720, moartă în 1782, regină a Suediei între 1751 și 1771. Fiică a lui Wilhelm I de Prusia și a Sophiei Dorothea de Hanovra și soră a lui Fredrik II al Prusiei, s-a căsătorit cu regele Suediei Adolf Fredrik. A avut cinci copii, dintre care doi au fost regi ai Suediei: Gustav III (1771–1792) și Karl XIII (1809–1818).

să cedeze. Fără să se gândească la copil, ci doar la ea însăși. Deși ei stăteau strânși în jur, tot sfătuind-o și rugând-o. După părerea neexprimată a lui Schützer, prin purtarea ei făcuse ca prințul să aibă fruntea strâmbă și un picior mai slab. În vreme ce micuța Maria Charlotte fusese mai vitează decât un general.

În comparație cu ea, travaliul prințesei părea o bagatelă și greutățile fuseseră provocate mai curând de ea însăși.

De îndată ce se gândi la Maria Charlotte, îi reveni în minte muzica.

Bărcile erau strânse lângă chei, cu pânzele înfășurate. Pescărușii țipau și se lăsau să cadă din cer. Stratul de zăpadă era gros, dar ninsoarea se oprise. Bătea vântul de la răsărit, venind în rafale dezordonate de pe mare. În larg se îngrămădeau deasupra orizontului nori vineții, îndreptându-se spre țărm. După câte se părea, vântul avea să se întețească.

Bătrânul Salomon se învioră, exact așa cum sperase Herman Schützer.

Dădu la o parte pătura din jurul picioarelor și se ridică de pe scaun. Avea picioarele țepene și abia se clătină până la dulapul olandez din colțul sălii, scoțând sticla din întunericul acestuia.

Menajera Stina-Grasa veni cu paharele și ei ciocniră.

Pentru Maria Charlotte.

Apoi, ascultară melodia clopotelor de la biserica germană. Bătăile erau puternice, având în ecou un răsunet plin, de bronz. Fără firea lăuzei, ar fi putut merge mai rău, spuse Herman Schützer.

Succesul depinde de colaborare; cea între pacient și doctor este decisivă.

Era ca și cum în timpul operației aș fi fost o unealtă în mâna cuiva, adăugă el.

Da, *und**? replică Salomon Schützer, mijindu-și ochii.

Nu sunt superstițios, zise Herman. Era doar *ganz merkwürdich***.

Salomon fu atunci de părere că fiecare om este o unealtă. Iscusința doctorilor fusese cea care îi făcuse s-o poată tăia pe mica femeie, spuse el; totuși, nu trebuia exclus că ei primiseră ajutor de la o mână mai puternică. Dar acum se strângeau primejdiile și nenumăratele atacuri ale bolilor, îl avertiză Salomon. Ca și cum fiul ar mai fi avut unsprezece ani și nu ar fi fost urmașul lui la Societatea de Chirurgie.

Aber natürlich, răspunse Herman conciliant. *Muss jetzt weiter****.

Atunci, bătrânul costeliv se ridică pe vârfuri cu ajutorul brațelor, le folosea ca pe niște aripi de pasăre, și își sărută pe obraz fiul impunător.

Herman Schützer plecă grăbit mai departe.

Ca arkiatru și felcer al Gărzii Regale, avusese odinioară printre atribuțiile lui să se îngrijească de piciorul bolnav al bătrânului rege****. Ca urmare a

---

* Și? (germ.)

** Foarte ciudat (germ.).

*** Dar firește... Trebuie să merg acum mai departe (germ.).

**** Fredrik I (1676–1751), rege al Suediei între 1720 și 1751. Căsătorit cu Lovisa Dorotea de Prusia, apoi cu Ulrika Eleonora, n-a avut nici un copil în cele două mariaje oficiale, în schimb, cu amanta lui, Hedvig Taube, a avut două fete și doi băieți. Era cunoscut ca un rege vesel și petrecăreț, lipsit de prejudecăți și energic, atunci când împrejurările

vechilor patimi și păcate ale Majestății Sale, piciorul nu voise să se vindece. Mirosul de rană din dormitorul regal era teribil.

Bătrânul rege Fredrik fusese irascibil ca persoană. Noul rege, pe care Schützer îl moștenise după cel bătrân, sau, altfel spus, care se moștenise el însuși, era mai blând din fire. Dar în ziua aceea îl durea burta și lăsa să-i scape vânturi urât mirositoare. Însă nimic nu umbrea buna dispoziție a lui Schützer, ea nu se lăsa stinsă. Tot timpul se gândea că într-o zi chirurgia avea să fie considerată, asemenea muzicii, printre artele frumoase.

Chiar dacă nu rareori ea era exersată în medii rău-mirositoare.

După vizita la palat, se grăbi mai departe. Pe drum fu oprit de mulți, dar toată ziua își păstră buna dispoziție. Seara cântă împreună cu Nella la clavecin, la patru mâini. Executară cântece germane și franțuzești, când vesele, când melancolice. Ca totdeauna, Schützer admira mâinile albe ale tinerei sale soții, care se mișcau neobosite pe clape. Păreau niște cai puternici. Ea le înfrâna și, înainte de a începe, le reținea o clipă deasupra clapelor, așteptându-l pe el. Mâinile Nellei porneau la trap, ale lui o urmau.

El încheie cu un acord grav. Atunci Nella râse veselă, încrucișându-și mâinile pe pântece, căci era gravidă. Îl privea încruntând un pic sprânceana

---

o cereau. Din păcate, înfrângerile suferite în fața armatei ruse au dus la pierderea unui număr de teritorii, printre care Estonia și o parte din Carelia. Legătura cu Hedvig Taube a fost unul dintre marile scandaluri ale timpului.

stângă, ceea ce-i dădea un aer de voioșie și de bună dispoziție.

Se lăsa noaptea. Luna se înălțase din spatele turlei bisericii, palidă și tăcută.

Înainte ca Nella să-i spună noapte bună, ea întârzie o vreme la fereastră, privind spre luna rotundă și albă. Schützer ridică privirea de la masa de lucru și savură momentul: femeia aceasta tânără, aproape cu treizeci de ani mai tânără decât el, era lumina vieții lui.

În fiecare seară scria în jurnalul personal. În ziua aceea nu avusese încă timp să se adune, pentru a face o relatare despre cezariană. Nici un amănunt nu trebuia să fie uitat. Era mulțumit că acționase corect și că nu șovăise în fața intervenției. Dar, înainte să apuce să pună pana pe hîrtie, Nella intră, fără să bată la ușă.

Schützer, spuse ea cu voce joasă și parcă apăsată de grijă.

Nu fără merite port eu titlul de chirurg al curții, îi spuse Schützer.

Sigur că nu, răspunse Nella, părând uimită.

Șed aici și sunt așa mulțumit de mine însumi, fără să mă pot rușina, poate ar trebui s-o fac, nu-i așa?

Nu, ce te-a apucat?

Ea făcu distrată un tur prin odaie, lăsându-și mâinile să mângâie globul pământesc, capul de mort, craniul de maimuță și numeroasele *in folio* cu coperte de piele, de-a lungul pereților.

Băiatul e din nou aici, spuse ea cu voce scăzută.

Care băiat?

Pitica este pe moarte, îi comunică Nella. Puțin din albastrul ochilor ei se risipi pe țesătura rochiei, când înălță capul, privindu-l adânc.

Din nou mergea grăbit în urma băiatului, prin piață și pe străduțe.

La pivnița Drufvan trei curtezane se împleticeau râzând tare, una din ele avea o pisică în brațe. Când trecură de al doilea colț, fu gata să cadă peste un cerșetor olog care se așezase fără grijă pe o treaptă și care abia se putea distinge în beznă.

Înjură. Băiatul se mișca repede, fără să privească în urmă. Schützer trebui să strige, poruncindu-i să-l aștepte. Nu dormise prea mult în ultimele nopți. Nu era ușor să se grăbească spre ceva ce putea fi o nereușită. Intră în casă și mama lehuzei îi prinse mâinile.

Domnul fie binecuvântat, suspină ea.

Maria Charlotte zăcea în patul din alcov cu ochii închiși. Respira, constată Schützer ușurat. Dar respirația era grea și gâfâită. Pielea îi ardea ca focul. Febră de supurație. Poate și febra laptelui.

El deschise geanta, căutând medicamente împotriva febrei. Atunci, Maria Charlotte mai horcăi o dată, și pe urmă își dădu duhul.

Abia trecuseră cinci minute de când intrase el în odaie.

Ședea ca paralizat la marginea patului, cu capul între palme. Moartea era un musafir obișnuit, nu

numai în profesia lui. Peste tot. Oriîncotro priveai. Se simțea ostenit de fiecare dată când ea învingea. Și femeia asta micuță, atât de vioaie!

Tatăl copilului nu se vedea. Și unde era pruncul?

Află că Jacob Tissermann plecase dis-de-dimineață, cu pruncul în brațe. Ieșise din oraș. Departe, dincolo de vămi, la o rudă îndepărtată a Mariei Charlotte, pentru ca să găsească o doică și lapte pentru copil.

Femeia de priveghi ședea pe un scaun, plângând și povestind. Când venise ea – era o vecină pe nume Tilla –, toți din casă dormeau adânc după nașterea dramatică. Toți, în afară de Maria Charlotte. Ea ședea pe pat, cântând psalmi și balade. Nu numai că era complet trează, dar și de o voioșie clocotitoare și a voit imediat s-o îmbrățișeze pe Tilla.

Pe urmă, a rugat-o să-i ajute să-și schimbe hainele.

Dar Maria Charlotte îi promisese să stea liniștită, interveni Schützer.

Și Tilla încercase să se opună. Dar cum era cu totul imposibil să o facă pe Maria Charlotte să-și schimbe planurile, Tilla a trebuit să-i îndeplinească dorința. Când Maria Charlotte a primit haine curate, a dorit să-i fie schimbat și așternutul. Între timp, voia să-și țină pruncul în brațe.

Tilla a ajutat-o până la un scaun, Maria Charlotte și-a scos sânul și pruncul a supt harnic și apoi a adormit imediat. După ce Tilla a scuturat plapuma și pernele și a schimbat așternutul, iar Maria Charlotte s-a așezat din nou în pat, a vrut să bea vin.

Acum, în mijlocul nopții? s-a împotrivit Tilla. Nu ești în toate mințile.

Adu-mi o sticlă de vin de Rin din pivniță! i-a poruncit Maria Charlotte.

Tilla, care era văduvă de soldat și destul de în vârstă, nesigură pe picioare, nu știa ce să facă. Dar cum Maria Charlotte era voioasă, încăpățânată și cu voință puternică, Tilla a trebuit să bâjbâie cu lumânarea în mână pe scara povârnită a pivniței, ca să găsească vinul.

Au băut amândouă. Vinul avea gust proaspăt și bun.

Tilla s-a înviorat. Amețindu-se, Maria Charlotte a început să vorbească fără oprire. Bucuria mustea în ea ca apa într-un șanț, primăvara. Au vorbit și au glumit voios ca la un ospăț. Nu trebuia să i se reproșeze Mariei Charlotte marea ei bucurie, zise Tilla aruncându-i o privire lui Schützer, și ochii i se umplură de lacrimi.

Toate femeile din cameră plângeau, mama Mariei Charlotte cu disperare.

Și pe urmă? Schützer voia să știe totul.

Mai târziu, în timpul nopții, au început s-o doară tare cusăturile. Atunci, la cererea Mariei Charlotte, Tilla a amestecat vin de Rin în alifia care trebuia pusă pe pântece. Restul de vin l-au băut împreună. Maria Charlotte a devenit fierbinte și lucioasă de sudoare.

Dimineața, în locul transpirației a început o criză puternică de colici.

De ce nu m-a căutat nimeni, o întrerupse Schützer zguduit.

Tilla își trase răsuflarea, suspinând.

Nu mai este altceva de povestit, zise ea. După-amiaza, Maria Charlotte a căzut într-o stare de somnolență.

Când Tilla tăcu, femeile din odaie începură să plângă cu hohote mari. Doar Schützer stătea lângă pat fără o lacrimă, privind fix femeia moartă. La

un moment dat, un curent de aer trecu prin cameră, ca și cum s-ar fi deschis o fereastră. Flacăra lumânărilor pâlpâi, luminând fața albă a femeii. Buzele îi erau un pic întredeschise, zâmbea.

În ziua următoare cadavrul a fost deschis de către Schützer, asistat de domnul profesor Acrel și de felcerul de regiment Pfiffer. Erau tăcuți și uimiți.

Găsiră că rănile din pântece erau vindecate sau pe cale de a se vindeca.

Uterul se retrăsese până la mărimea unui pumn mic, da, ca unul din pumnii mici ai Mariei Charlotte. În pântece nu era sânge. Intestinele erau pline de gaze și la atingere gâlgâiau în valuri, de trebuiră să-și întoarcă fețele. Schützer își înnodă batista la nas, iar Acrel fularul. Dar în asta nu era nimic anormal.

Și mai ales nu exista nici un semn că operația avea vreun rol în moartea pacientei. În această privință toți căzură de acord. Totul ar fi putut merge bine. Chiar și Acrel considera la fel. Ceea ce provocase moartea femeii fusese bucuria, nimic altceva.

A fost o bucurie prea mare, i-a spus Schützer soției, când se culcară în pat. A fost prea puternică pentru femeie. Sentimentele prea violente, indiferent dacă este vorba de bucurie sau tristețe, atacă măruntaiele și pun omul în pericol. Mai poate fi vorba și de eforturi fizice, cum ar fi să urci pe munte sau să te arunci în schimbări de vreme prea violente.

O bucurie prea puternică poate avea o acțiune distructivă.

Asta n-o s-o cred niciodată, se opuse Nella.

Ba da, răspunse Schützer.

Bucuria este cel mai bun leac, se încăpățână ea.

Atunci Schützer, care nu lăsase să cadă o lacrimă la catafalcul Mariei Charlotte, izbucni în plâns. Nu avea ce face: plângea nestăpânit. Nella își răsuci trupul îngreuiat și-i puse mâna pe umăr. Căuta vorbe care să-l poată consola.

Nimeni în regat nu a reușit operația aceasta, așa ai spus tu însuți.

După cum observi, nici eu n-am reușit, plânse el mai departe în întuneric.

Simțea un gust amar că trebuia să fie temut pentru a fi respectat de medicinișți, suspină el. Sau, cu alte cuvinte, să fie urât de rivalii lui.

Nu te gândi acum la ei, îi spuse Nella cu revoltă în glas.

Dar Schützer se strânse ca un foetus și își puse capul pe brațele ei umede și pufoase. Mai era cale lungă până la acea armonie care să transforme cooperarea chirurgiei și a medicinei în muzică. Lipseau multe tonuri și acorduri. Maria Charlotte ar fi putut, dacă n-o sfărâma bucuria, să-l ajute. În loc de asta, se adăugase lungului șir de morți.

2
Întâmplările

Există întâmplări care aduc cu ele nenorociri, ca un val. Așa i se întâmplă lui Schützer după întâlnirea cu Phaëton, harapul reginei. Poate că aici ar trebui să înceapă povestirea, mulți ani după moartea piticei.

Nimeni nu știe însă unde începe adevărata povestire și unde se sfârșește ea. Pitica nu fusese uitată. Acest lucru avea cauzele lui. Tatăl pruncului, Tissermann (căci ei nu fuseseră binecuvântați cu taina căsătoriei), se adresă într-o zi doamnei Nella, soția generoasă a lui Schützer. El apăruse într-o dimineață când Schützer nu era acasă, fusese primit și intrase în salon.

Nella a fost luată pe nepregătite.

După o clipă, înțelese cine era bărbatul. Nu știu ce să zic, spuse ea și i se înroșiră obrajii. Pipăia dantelele de la gât, cugetând. Apoi, își reaminti ce auzise despre bucuria lipsită de măsură a piticei. Și despre doliul care urmase. I s-a înmuiat inima.

Datorită ei, Tissermann a fost angajat ca grăjdar și vizitiu la Schützer – doi armăsari puternici intrau în zestrea casei, pentru a putea avea grijă de fiica sa lipsită de mamă.

Era foarte priceput la cai și cunoscut sub numele de Tiss-Jacob. Fiicei lui, Lovisa, i se spunea

de obicei numită Tiss-Lisa. Tiss-Lilla. Tiss-Liten. Sau numai Liten*– Micuța.

Era cea mai drăgălașă făptură și toți o iubeau. Nu se putea altfel. Era la fel de veselă ca mama ei, săritoare și gata să învețe orice. Curând se aflară și pentru ea îndeletniciri în casă. Nella obișnuia să privească trupul mic și rotund când se agăța de scaune pentru a putea ajunge la rafturi și dulapuri, gândindu-se la moartea crudă a mamei.

Și pe urmă, la soarta grea a femeii în general. Viața e grea. E crudă și de neînțeles.

Nella era tânără și înfloritoare, dar nu avusese întotdeauna parte de bucurie. Făcea tot ce putea să o păstreze pe cea pe care o avea. În tinerețe, Domnul îi făgăduise că va avea parte de dragoste dacă va lăuda creația Lui și se va bucura de minunăția pământului.

Dragostea fusese cea care o adusese pe Micuță în casă.

Iarna fusese aspră. În cele din urmă, ghețurile începuseră să trosnească în jurul insulelor. Urmase o primăvară scurtă și grăbită. După ea, venise vara. Apele orașului au fost infectate, pete verzi cu floare de putreziciune se legănau la debarcaderele de lângă Skeppsbron.

Păreau frumoase. Dar provocau boli de mațe și diaree.

De *midsommar***, Schützer merse împreună cu soția sa Nella la Swartsjö***, ca să vadă o pacientă,

---

* *Liten, Lilla* – Micuța.

** „Sărbătoarea miezului de vară" – sâmbăta din perioada 21–26 iunie, când în Suedia se sărbătorește mijlocul verii.

*** Lacul Negru.

pe soția gravidă a baronului Leijonhufvud. Tiss-Jacob ședea pe capră și radia de bucurie. Lângă el, ghemuită sub brațele lui groase, se ascundea Micuța.

De fiecare dată când echipajul lui Schützer întâlnea alte landouri, docare ori carete, Jacob își smulgea șapca și o flutura, descoperindu-și țeasta chelă. El ținea frâiele armăsarilor. Micuța strângea în brațe coșul cu mâncare unde zornăiau sticlele. Era prima ei călătorie în afara orașului. Râdea de plăcere. În vara aceea avea unsprezece ani și mergea pe al doisprezecelea.

Erau purtați pe sub stejari înalți, la orizont se vedea pădurea întunecată de brazi.

Soarele încălzea plăcut, fără să obosească. Pe ambele părți ale drumului se întindeau lanuri de grâne. Printre spice se iveau maci. În șanțuri erau presărate albăstrele. Peste tot se întindea un zumzet și un vârtej de gâze și de musculițe. Vedeau libelule cu aripi albastre și cărăbuși de un verde scânteietor. Pe vârful degetului Micuței se odihni o clipă o buburuză.

Armăsarii goneau în trap întins, roțile duruiau.

Golfurile scânteiau și ei vedeau mestecenii cu trunchiuri albe, care coborâseră până la mal, pentru a-și putea oglindi splendoarea în apă. În Nord vara este, cu toate febrele și frigurile ei, ca un templu măreț. La castelul de la Drottningholm erau multe geamuri deschise. Lenjeria regală era pusă la aerisit pe sfori.

Când ajunseră la Swartsjö, Tiss-Jacob le arătă echipajul regal împodobit cu coroane aurii, săbii încrucișate și flori. Caleașca regală se afla printre alte trăsuri pe o pajiște cu trifoi. Caii adulmecau iarba. Și Micuța îl văzu pentru prima dată pe regele ei. Grăsuț, șchiopătă prin iarbă ca un mânz.

Când ajunseră mai aproape, ea deosebi și plasa de fluturi. Curând putu să o vadă în toată măreția ei și pe regină, sub o umbrelă.

Micuța se întinse, să nu piardă nici un amănunt. În jurul reginei se strânseseră curtenii. Erau pe o colină, pe care se ridica un pâlc de mesteceni. Majestatea Sa era aplecată peste o făptură care ședea ghemuită pe o piatră. Omul de pe piatră era negru. Era îmbrăcat în pantaloni cu dungi ca toți ceilalți bărbați și purta guler de dantelă, iar în mână ținea o pălărie împodobită cu pene.

Dar era negru ca tăciunele. Ei auziseră vorbindu-se despre harapul reginei.

Acum puteau să-l vadă cu propriii ochi.

Când trăsura lor se apropie, regina îl recunoscu pe Schützer – care o ajutase să nască de mai multe ori – și-i făcu un semn poruncitor. Așa că trebuiră să se oprească. Doctorul Schützer coborî din trăsură, înclinându-se. Doamna Nella îl urmă, ținându-se la câțiva pași în spatele soțului ei. Sub bolta albastră a cerului, regina Suediei și soții Schützer se apropiară unii de alții.

Pe cer pluteau nori albi. Fustele reginei se târau prin iarbă. Umbrela i se legăna în mână și peruca era împodobită cu trandafiri și panglici de mătase fâlfâind.

Jacob o ridică pe Micuță în brațe, ca să vadă mai bine.

Majestatea Sa avea pielea veștedă și părea mai îmbătrânită decât te-ai fi așteptat de la o regină, constată Micuța. Pentru ea, totul era ceva ce avea să-și amintească și să povestească multora.

Majestatea Sa îl atinse pe umăr cu umbrela pe Schützer, poruncindu-i să-l consulte pe harap. Avea ruptură de buric, așa credea ea.

Schützer o ascultă. Bărbatul încercă destul de greoi să se scoale în picioare, dar Schützer îl rugă să rămână unde era. Atunci, bărbatul zâmbi.

Ai fi zis că dinții erau scânteietor de albi.

Dar pe negreala feței – cum Schützer nu mai văzuse niciodată în viața lui la vreun om, era aceeași culoare cu a unei sobe lustruite – luceau perle de transpirație.

Schützer puse mâna pe fruntea etiopianului. Era tot ca o sobă de tuci, deși în alt fel: fierbinte și încinsă, și în același timp udă de sudoare. Harapul avea febră, îl lămuri Schützer. Trebuia să se bage în pat și să se îngrijească. Atunci bolnavul deschise și el gura.

Nu era mare lucru, explică el. Încercase, neprevăzător, să facă o baie și în apă îl apucaseră crampele. Dar, cum era tânăr și vioi, nu se îngrijorase. Până în ziua de azi, chiar în mijlocul vânătorii de fluturi, când cu totul fără motiv îl lovise o durere în pântece.

Regina tăcuse, dar acum îl întrebă pe Schützer unde se ducea. Primind răspunsul, îi porunci ca la întoarcere să treacă pe la palat, să-l vadă pe bolnav. Schützer se declară măgulit. În vreme ce el și Nella se înapoiau la trăsură, regele continua să alerge cu plasa după fluturi.

După el alerga un băiat gras, cu o cutie alungită de metal. Se părea că vânătoarea era norocoasă.

Harapul rămăsese pe piatra lui. Regina și doamnele de la curte dispărură după deal, fără să se mai vadă. Așa a început totul, cred eu, cu o zi frumoasă de vară.

După vizita lui Schützer la baroneasa gravidă, se abătură pe la profesorul Acrel, la proprietatea lui din apropiere. Micuța și tatăl ei rămaseră să aștepte la trăsură.

Doamnele se plimbară prin grădină, însoțite de cățelușii doamnei Acrel. Domnii rămaseră să se odihnească pe scaunele de sub meri. Schützer se plânse, după cum obișnuia, de lupta dintre chirurgi și medici. Cei din urmă îi numeau în batjocură pe chirurgi „practicieni", sperând să-și însușească toți banii de la Coroană.

Trebuia făcut un plan de luptă și să fie plasate trupele pe câmpul de bătaie, spunea Schützer. Să se adune chirurgi, medicinișți și farmaciști sub aceeași pălărie și să se pună capăt disputelor mărunte.

Era datoria lui Schützer, răspunzător pentru chirurgia țării, să facă să înceteze conflictele din cauza cărora aveau de suferit, în primul rând, bolnavii.

În vreme ce vorbea, goni energic o viespe.

Mda, răspunse Acrel evaziv, deși el însuși era chirurg.

Își privea cu ochii mijiți merii frumoși.

Dar Acrel nu era ca Schützer, responsabil. El nu voia să se deranjeze și să se implice. Dintre toți, el era cel mai cunoscut. Poziția lui era excelentă.

A lui Schützer însă nu era la fel. El era mai în vârstă ca Acrel, se apropia de șaizeci de ani. Nu avea nici moșie, nici vreo altă avere demnă de amintit. Indiferența lui Acrel îl neliniștea. Era ca și cum l-ar fi lovit personal. Încetă să mai vorbească.

Oare nu eu am fost de față când a născut prea milostiva Sa Majestate, nașteri atât de grele și de periculoase? izbucni apoi, iritat.

Ba da, frate, împreună cu mine, răspunse Acrel domol.

Oare nu stăpânesc eu medicina, atât pe cea internă, cât și pe cea externă? Își dădu singur seama că suna mai iritat decât voia. Sau prea lăudăros. Ceea ce oglindește invidia, gândi în sinea lui.

Viespea era sâcâitoare, iar el prost dispus.

Unde vrea să ajungă fratele meu? întrebă Acrel cu un aer nemulțumit.

Ar trebui ca noi, împreună, să cerem o declarație oficială de la rege, răspunse Schützer, un pic mai îmblânzit. Acrel spuse, pe bună dreptate, că nimănui nu-i păsa de ce zice regele. Consiliul lua deciziile după bunul lui plac și punea dedesubt ștampila regală.

Un rege mai bleg nu a avut niciodată țara asta, zise el zâmbind.

Ei, bine, dar regina? încercă Schützer, ștergându-și transpirația de pe frunte.

Nu te mai necăji, ripostă Acrel, ridicându-se în picioare. Confratele meu se îngrijește de felceri, de formarea și poziția lor, este foarte lesne de înțeles. Dar totul se aranjează. Sau nu se aranjează. Confratele meu este prea nerăbdător, adăugă el. Mai bine, vino cu mine, să aruncăm o privire prin sera mea.

Acrel intră înaintea lui Schützer în noua oranjerie, marea sa pasiune. Acolo domnea o căldură umedă, ca de mlaștină, iar lumina era verzuie. Schützer clipea des, îi venea greu să vadă. Dar Acrel era ca acasă printre ghivecele cu pământ și se oprea la anumite plante rare pe care voia ca Schützer să le pipăie, să le guste și să le mestece.

Schützer gustă o urzică usturătoare, bună împotriva infecției amigdalelor. Limba i se strânse de neplăcere. În vreme ce mergeau mai departe, el relată cu limba înțepenită neașteptata întâlnire cu regina și porunca pe care o primise de a-l consulta pe harap.

Phaëton, pasărea nenorocului, răspunse Acrel fără să se întoarcă.

Schützer tropăi după el. În ce fel, pasăre a nenorocului?

Phaëton, repetă Acrel, este după cum știi numele unei păsări din țările tropicale. Acest nume l-a primit lacheul reginei, după ce ea l-a cumpărat, așa cum zic unii, ca să-i încălzească patul.

Râsul nechezat, vulgar al lui Acrel răsuna neplăcut printre ghivece.

Într-adevăr, harapul era fierbinte ca o sobă, spuse Schützer.

O fi făcut o pleurită? Acrel părea doar pe jumătate interesat.

Schützer spuse că desigur așa era, o inflamație a plămânilor. După o baie imprudentă. Apa din Swartsjö era cunoscută ca nesănătoasă și rece.

Foarte adevărat, mai ales pentru un cuc care a fost clocit în Africa fierbinte, spuse Acrel.

Deși Schützer tușea și scuipa, nu putea scăpa de gustul urzicii. Voia să schimbe subiectul, Acrel părea într-o dispoziție veninoasă, ar fi putut urma

neplăceri. De altfel, nici nu prea știa ce să creadă despre Acrel. Se putea ghici că avea prieteni influenți într-unul din partide și că nu voia să se pună rău cu ei.

Asta a fost tot ce s-a spus despre harap.

Dar când Acrel încuie ușa de sticlă a serei, vârând cheia în buzunarul vestei, întrebă pe un ton destul de prietenos dacă Schützer auzise despre fata din Jacobi, cea care era însărcinată de mai bine de un an, fără să nască, și care era tratată de *livsmedicus* Reef.

Soarele de amiază era orbitor, Schützer privea tufa de liliac pe care mai rămăseseră niște flori veștede. Îl cunoștea pe Reef. Era un rival spălăcit. Clătină din cap. Nu, nu știa nimic despre fata din Jacobi.

Ca de multe alte ori, se simțea dat la o parte, deși nu înțelegea cauza.

Poate moșia lui Acrel contribuia la sentimentul acesta? Precum și grăsimea acestuia, trăsurile și mulțimea cailor, oranjeria plină de ghivece și plante de leac? Schützer era slab și cu toată poziția lui avea puțină avere. Odinioară fusese numit chirurg pe viață la regele Fredrik, dar asta se întâmplase în statul Kassel și, deși fusese numit ca arkiatru și la noua pereche regală, leafa era uimitor de proastă.

Se întoarseră în tăcere spre casă. Cochiliile de melci de pe alee scârțâiau sub tălpi. Mere frumoase, aproape coapte se legănau pe ramuri.

Despre ce fată e vorba? se interesă Schützer.

O fată întru totul obișnuită, lămuri Acrel, deși, desigur, are o stare materială bună. Nu a împlinit încă cincisprezece ani. Arată toate semnele de stare binecuvântată, dar refuză cu încăpățânare să nască.

Și de bună seamă susține sus și tare că niciodată nu a fost în apropierea unui bărbat.

Acrel râse din nou, era un râs fără bucurie.

Chiar așa? spuse Schützer cu oarecare îndoială în glas.

După cum afirmă părinții și ea însăși, întări Acrel.

Schützer se simți ca momeala de pe un cârlig de pescuit. Acrel obișnuia să-l tachineze pentru dragostea lui față de tot ce era neobișnuit și rar, mai ales privind bolile femeiești, în special acelea legate de rodnicie. Și era adevărat: reprezentau o mare tentație pentru el.

Ce face Reef? întrebă, fără să arate prea mare interes.

Acrel ridică din umeri.

De ce nu te interesezi?

Își văzură nevestele apropiindu-se; în jurul lor săreau cățelușii doamnei Acrel, chelălăind după dulciuri din buzunarele de la fustele femeilor. Deși Schützer nu voia s-o arate, curiozitatea îi fusese trezită. Își luară politicos rămas-bun. La ieșire, Tiss-Jacob dădu onorul cu codirișca biciului.

Schützer se gândea că ar putea să ia legătura cu părinții fetei gravide și să-și dea seama cum arăta istoria bolii.

Câmpia se întindea de ambele părți ale trăsurii, plină de oameni și cai.

Pe drumul de întoarcere trecură pe la palat, să-l examineze pe lacheul bolnav.

Nella a fost obligată să aștepte mult timp în anticameră. Ce a făcut acolo? Ce poți ști despre o femeie care nu a lăsat după ea nici un portret, nici măcar o iscălitură și nici o amintire vreunei ființe vii? A făcut, desigur, tot ce-i stătea în putință ca să se distreze.

A mers la fereastră și a privit peste acoperișurile îngrijite. A remarcat păunii care-și târau trufași trena peste pajiști. La un moment dat, a văzut un om călare pe un cal alb, întrezărindu-se printre copacii înalți din parc. Poate era prințul moștenitor? Nu a aflat. Nimeni din familia regală nu și-a făcut apariția.

Printre draperii atârnau peisaje și portrete ale unor domni melancolici, mulți dintre ei regi. Ea se plictisea. A căscat, așezându-se pe canapea. Se gândea la copii. Și la vizitele făcute unor persoane plicticoase, care o amuzau prea puțin. Și la treburile casei.

La misterul nașterii nu se gândea. N-avea nimic misterios, mai curând dureros și violent. Se gândea la copilăria ei, când pentru prima oară îl întâlnise pe Domnul nostru. În anii copilăriei, omul

micuț iese târându-se ca dintr-o piele de șarpe și se transformă: învață să meargă, să vorbească și să alerge, mai târziu învață teama de Domnul și virtutea. Dar eu cred că Nella se gândea mai ales la Löwen.

El fusese dragostea și lampa fierbinte a tinereții ei.

Dacă s-ar fi căsătorit cu Leonard Löwen, așa cum gândise odată, viața ei ar fi fost alta. Dar Löwen fusese rănit la picior pe câmpul de luptă, în Pomerania. Acolo nu avuseseră loc multe confruntări; suedezii, prost înarmați, erau neîncetat în retragere. Și totuși, nu se știe de unde, a venit o schijă de ghiulea care l-a lovit pe Löwen în genunchi. Un felcer necunoscut i-a tăiat piciorul. Löwen nu s-a mai căsătorit cu Nella. Dar nici cu altcineva.

La aceasta se gândea ea cu bucurie.

Tot ce avea legătură cu Löwen îi aducea bucurie.

Schützer întârzia. Nu mai era tânăr când o măritaseră cu el, împotriva voinței și dorinței ei. În orice caz, el era tot timpul ocupat cu ale lui, așa că ea-și putea vedea în liniște de ale ei. Dar ce era al ei? Își privea vârfurile pantofilor, în vreme ce se lăsa amurgul. Le răsucea și le învârtea. Nu știa ce era al ei.

În odaia harapului, mică și cu tavanul jos, lângă bucătăria palatului, aerul era greu și plin de aburi. Acum, revăzându-l, starea pacientului era cu totul alta.

Nici urmă de vioiciune ori de aroganță.

Phaëton zăcea culcat pe spate. Gâfâia. Schützer se așează pe marginea patului și îi luă pulsul, care era mărit. Apoi, îi palpă pântecele. Era dureros și Phaëton gemu. De la buric, durerile se răspândeau

până în spinare. Când Schützer reuși cu oarecare efort să-l ridice pe bărbat în capul oaselor, apăsându-și degetele în punctele dureroase de pe spinare, harapul simți din nou durerea din zona stomacului. Mergea până sus, sub coaste, în dreapta, și de acolo se împrăștia difuz.

Hypochondrium dextrum, notă Schützer, pentru a-și aminti.

Cum putuse Phaëton să spună că e sănătos? îl întrebă apoi.

Harapul privi în sus. E adevărat că sufăr de sete, mărturisi apoi. Și adesea am dureri de cap, în afară de cea din stomac. Dar eu sunt lacheul reginei. Trebuie să-mi fac slujba, altfel nu se poate. În ultima vreme a avut des grețuri, răspunse el întrebării lui Schützer, și gaze în stomac.

Pielea îi era flască, la un alb ar fi fost pământie; dar la o persoană de culoarea lui Phaëton era ca și cum ar fi avut un fel de spălăceală cenușie, imediat sub piele, își spuse Schützer.

De câteva ori bolnavul tuși – o tuse uscată, care-i mărea durerile.

Schützer privi în jur. O comodă. Sub ea, oala de noapte negolită. Fereastra nespălată. Peste tot dezordine, piese de îmbrăcăminte aruncate pe scaune și pe bufete.

Nimic din încăpere nu arăta poziția pe care ar fi trebuit s-o aibă bărbatul, dacă ar fi fost cu adevărat favoritul reginei și tovarășul ei de pat, așa cum credea Acrel. Schützer era plin de întrebări și ar fi vrut să știe mult mai multe: cine îl procrease pe Phaëton, cum ajunsese el în Suedia, dacă fusese cumpărat de regină și în ce relație se afla cu ea. Dar și dacă tânjea după casă. La ce zei se ruga, și altele de felul acesta.

Trebuia să se limiteze la lucrurile concrete, cum a fost întrebarea dacă se afla în preajmă vreun cunoscător în leacuri, care să aibă grijă de harap. Răspunsul a fost lung, dar Schützer reuși să pună cap la cap totul, în ceea ce socotea că este o povestire destul de clară.

Phaëton, în dimineața zilei de *midsommar*, după un ospăț, dat de regină, care avusese loc la castelul Swartsjö și la care serviseră și el, și alți servitori – printre care se afla o anume domnișoară pe care negrul o prețuia în mod deosebit –, a ieșit afară, împreună cu ceilalți slujitori.

Era lumină, deși soarele încă nu răsărise.

Peste pădure și peste apa lacului plutea o ceață ușoară. Păsările ciripeau. Luntrile și bărcile dormeau. Ei glumeau și râdeau. Au mâncat și au băut pe mal, din coșurile aduse. Când soarele a început să încălzească, bărbații și-au aruncat hainele și au alergat la lac, încurajați de doamne. Phaëton n-a vrut să fie mai prejos. Nu avea de unde bănui cât de rece este apa suedeză.

Era așa de îngrozitor de înghețată, că i s-a oprit inima în loc.

Nu era departe, apa îi ajungea doar până la pulpe, când a fost cuprins de crampe. Nu mai putea înota. A început să strige de spaimă. A fost tras de bărbați afară pe mal, ca un buștean. Apoi, domnii și doamnele l-au purtat târându-l cu forțe unite până la patul lui.

Buna regină era ca o mamă pentru el.

Când a auzit despre suferința lui, l-a trimis imediat la el pe domnul chirurg al curții, Justin. Acesta i-a deschis o venă, i-a pus un bandaj în jurul burții și i-a dat medicamente.

Acum vedea de el doctorul Skragge.

Și cine era acest doctor Skragge?

Echitatea și datoria colegială cereau să nu te ocupi de pacientul altuia, ci să colaborezi cu cel care îl avea în supraveghere. Dacă exista un doctor Skragge, Schützer trebuia să-l caute. Nu putea să fie ceva simplu, ca o ruptură de buric, cum spusese regina.

Era mult mai rău și, atunci, cum trebuia să procedeze?

Nimeni nu putu să-i spună unde se afla Skragge. Locuia însă în apropiere. O slujnică de la bucătărie îl conduse până la casa doctorului, dar nu era nimeni acasă.

Merseră grăbiți de-a lungul tufișurilor tunse și prin fața caselor de bârne, apoi, printr-un crâng, și peste o fâneață. Bătură la ușa mai multor case, primind informații diferite. În cele din urmă, Schützer renunță la căutare și se întoarse transpirat și enervat la patul harapului.

Abia se întorsese, când un domn mai tânăr își făcu apariția în prag, pășind în cameră. Era bondoc, cu pântece rotund, și avea dinții remarcabil de ieșiți în afară, ceea ce-l făcea să semene cu un iepure, deși era îmbrăcat într-o mantie lungă până la pământ.

Acesta era doctorul Niklas Skragge. Care fusese destinat de către perechea regală să aibă grijă de toată populația din jurul castelului, după cum putuse afla Schützer. Vorbele curgeau din bărbat ca boabele uscate de mazăre dintr-o sticlă. Skragge știa foarte bine cine era arkiatrul Schützer, prezentarea era de prisos. Era și el interesat de știință și se ocupa cu cartarea bolilor din ținut. Despre acestea

intenționa să scrie o teză, care avea să se numească *Nosologia Drottningholmensis.*

Sau, în traducere: *Despre bolile remarcabile în ținutul din jurul Drottningholmului.*

Schützer îl privea fix. Bolile din acest ținut nu erau mai remarcabile decât în alte locuri din regat: febre, friguri, dizenterie și podagră. Dar bărbatul cu nume care-ți zgâria timpanul voia să tragă folos din apropierea de curte. Asemenea oameni sunt o grămadă. Exemplarul de față era deosebit de malign. Schützer mai înțelese că vizita sa nu era bine-venită.

Lacheul era pacientul lui Skragge și se vedea clar că acesta nu dorea ca altcineva să se amestece în îngrijirea lui. Schützer avea chef să plece, dar, de dragul harapului și în temeiul poruncii date de Majestatea Sa, nu putea doar să întoarcă spatele și să dispară.

De aceea, întrebă amabil ce observații făcuse Skragge.

Acesta își umplu pieptul cu aer și deschise gura, iar dinții părură pentru o clipă să-i împiedice vorbirea, însă pe urmă se porni. Îl găsise într-o zi pe Phaëton aplecat peste soba din bucătăria castelului, fără să se mai poată ridica. Atunci, se îngrijise ca omul să primească fiertură de ovăz, bună pentru stomac. Ca toată lumea de la castel, Phaëton mânca prea gras și prea mult.

Și, cum slujba lacheului era să stea în spatele landoului regal, iar din această pricină măruntaiele lui erau necontenit scuturate, învălătucindu-se unele în jurul celorlalte, ca șerpii, trebuia cu atât mai mult să mănânce ușor și sănătos, ca să nu-și îngreuneze și să-și împovăreze mațele.

Așa socotise Skragge.

Șerpi? repetă sec Schützer.

Îi împărtăși apoi lui Skragge propriile lui constatări, făcându-l în acest fel să tacă un moment.

Privirea de pe fața rotundă a lui Phaëton se mișca neliniștită de la un doctor la altul.

Se răsucea în pat, lăsând să-i scape vânturi zgomotoase.

Schützer spuse că multe date indicau că ficatul era cel ce provoca simptomele lui Phaëton. În cazul cel mai rău, se putea ajunge până la inflamarea lui. Aceasta putea fi o boală grea, mai ales că Phaëton avea deja un catar la plămâni.

Chiar dacă nu se ajungea la cangrenă, ar putea apărea buboaie rele și edemuri.

Skragge își sugea buza de jos, cu o.mină nehotărâtă.

Dumnezeu să vă binecuvânteze, domnule arkiatru, izbucni apoi, pe un ton lingușitor. Arkiatrul arată o înțelegere așa de matură a posibilelor boli ale lui Phaëton, că sunt uluit. Vreau să cred că atât în ce privește diagnosticul și prognoza, cât și medicația, avem păreri identice.

În mod sigur, continuă el, ficatul avea să fie atins, dacă Phaëton nu-și va schimba felul de viață.

Schützer continuă, numind pe rând ce trebuia făcut, în conformitate cu părerea lui.

Trebuiau folosite prafuri nitroase și temperante, care să liniștească inflamația, să ușureze sângele care fermentează și să elimine vâscozitățile adunate, și în același timp să oprească vărsarea fierii în ficat. Trebuia luat sânge des, ca să se elimine apa. Dacă va fi necesar, chinină, dar cu măsură. Pântecele trebuia uns cu emulsii cum ar fi uleiul de camfor.

Am avut – Domnul fie lăudat! – mari succese cu bolnavii de pe lângă Swartsjö și Drottningholm,

izbucni Skragge. Dar un lucru vreau să spun, că n-am putut niciodată să mă înțeleg cu arkiatrul af Pettersen, omul ăsta e prea *difficile*.

Schützer se abținu să-și spună părerea despre caraghiosul acesta.

Lăsase politicos aprecierea și aplicarea sfaturilor sale la latitudinea doctorului Skragge, dar acum trebuia să se întrerupă și să întrebe: *was denn mit** arkiatrul af Pettersen?

Se dovedi că și acesta îl vizitase pe harap.

După cum se părea, se perindau o grămadă de medici pe aici.

Apoi Skragge se aplecă peste Phaëton, numindu-l cu multă prietenie valetul lui de pică, bătându-l pe obraz, cu o mână destul de grea, după părerea lui Schützer, și arătându-și în toate felurile dreptul lui de a hotărî. Ochii injectați ai lui Phaëton îi căutau pe cei ai lui Schützer.

Acesta își reluă dreptul de decizie, așezându-se pe marginea patului și asigurându-l pe harap că în curând se va simți mai bine, cu condiția ca doctorul Skragge să urmeze sfaturile și ordonanțele. El însuși intenționa – îl asigură, cu o privire grăbită spre Skragge – să se întoarcă, imediat ce regina o va dori.

Între timp, Phaëton trebuia să fie curajos și plin de speranță.

Harapul făcu o mică grimasă, dar încuviință.

În anticameră, întunericul o învăluia pe doamna Nella ca un șal. Când atipi, sublocotenentul Löwen veni spre ea, pe o pajiște de vară. Era nespus de frumos și vrednic de iubire.

---

* ... și ce e cu... (germ.)

Vestonul uniformei era închis până la gât și el îi zâmbea.

Iar ea, care în vis mai era încă domnișoara Petronella, fiica unui șambelan care avea postul de comandant al regimentului, ea, încă subțire la mijloc și fără să fi purtat încă opt copii, alerga cu sângele zvâcnind în întâmpinarea sublocotenentului.

În șopronul din câmpie mirosea a iarbă proaspăt cosită.

Löwen își scoase tunica și o întinse pentru ea, să șadă. Ochii îi luceau ca chihlimbarul și gura lui avea un gust proaspăt și acrișor, iar mâna îi căuta pe sub fuste, dar înainte ca degetul să-și fi ajuns țelul o copleși plăcerea.

Totul deveni galben ca aurul și cu gust bun. Curgător și moale. Tulburător și dulce. Plin de fiori și divin, și așa mai departe. Dar, chiar în toiul cutremurării, fu trezită de zgomot de pași.

Era Schützer. Ea era ca bătută, ametită și își îndreptă cu greu spinarea. Apropiindu-se, Schützer, înalt și gârbovit, cu capul vârât între umeri, amintea de un cal bătrân și ostenit. Arăta nemulțumit și ca totdeauna părea să aibă nevoie de consolarea și încurajarea ei. Își netezi fustele, ridicându-se.

Afară se lăsase răcoarea nopții. Micuța stătea în trăsură, dormind adânc.

Pe capră sforăia tatăl ei și trebuiră să-l zgâlțâie, ca să se trezească. O porniră, și stelele dansau în întuneric. Schützer tăcea, fără să pomenească nimic despre harap. După o vreme, Nella porunci să se oprească trăsura.

Micuța adormise din nou pe capră și ar fi putut să alunece. Tiss-Jacob primi îngăduința s-o întindă pe copilă la picioarele stăpânilor.

Nella își înfoie fustele, lăsându-le s-o acopere pe fetiță. În felul acesta, puteau să-și ofere una alteia un pic de căldură.

Îl privi dintr-o parte pe Schützer. Dormea, cu gura pe jumătate deschisă. Atunci, își sprijini capul pe perne, privind stelele care stăteau înfipte în cer, departe, deasupra ei, dar care de fapt erau planete învârtindu-se în eter și pe care poate că hoinăreau ființe asemenea lor.

După cum citise și afirma Schützer.

(Julia Fredrika)

Odată cu săptămânile de arșiță sosiră colicile și vărsăturile.

Cea mai mică exagerare în starea vremii lovește mai întâi pe cei lipsiți de mijloace. Dricurile se puseră pe treabă. Schützer făcea multe vizite la bolnavi și de două ori se lăsă tras prin curțile de la marginea orașului. Căldura era greu de suportat și putoarea îți muta nasul din loc.

Doamna Nella alerga prin casă cu treburi și Micuța tropăia în urma ei. O îngăduia, pentru că fetița era veselă și vioaie și căuta cu plăcere lucrurile pe care stăpâna le uita ori le pierdea. Micuța avea ochi ageri și știa unde se aflau, unde se rostogolise degetarul sau pe unde fusese aruncat șalul.

Când le găsea, stăpâna ei avea obiceiul să ridice mâinile spre tavan, cu o privire mulțumită. Micuța făcea la fel: ridica ochii și mâinile. Încerca să se poarte în toate ca stăpâna.

Și cum una era înaltă și cealaltă micuță, în ochii celorlalți alcătuiau o pereche caraghioasă. Asemenea în comportament și în ținută, dar atât de diferite în rest, că ar fi putut să dea reprezentații pe bani în piață printre măscărici, cum spunea Tiss-Jacob la bucătărie.

Micuța zâmbea mulțumită, când îl auzea.

După părerea Micuței, cel mai bine era seara, când domnul doctor se afla în vizită sau se întâlnea cu domni fini, iar în vremea asta doamna Nella stătea în salon și broda. Atunci, Micuța îi întindea ața, netezea țesătura și găsea la iuțeală foarfeca.

I se arătau deja sânii sub pânza rochiei. Avea ochi căprui, ca mama ei moartă. Era așa de micuță, încât mulți tipi din cartier spuneau că le-ar fi plăcut s-o pună în buzunar și s-o păstreze drept nevestică.

Ai vreun pretendent? întrebă doamna Nella, ținând în gură un fir de ață.

Mai mulți decât pot să număr, răspunse Micuța zâmbind.

Trebuie să iei unul serios și harnic, zise doamna Nella distrată.

Micuța nu-i răspunse. Dar își întoarse încurcată privirea.

Tu nu ești chiar așa de mică precum mama ta, dar trebuie să ai grijă să nu faci copii, asta ar putea să te termine, continuă doamna Nella după o vreme.

Atunci Micuța își lăsă capul pe genunchi, roșie toată.

Poate ai în gând pe cineva anume? o întrebă Nella.

Micuța tresări, privind în sus. Cum așa!? Încă nu!

Dar doamna Nella râse, prefăcându-se că n-o crede. Micuța era așa de drăguță și de harnică, ar fi putut să aibă pe cine ar fi vrut, spuse ea. În plus, se ocupa foarte bine de tatăl ei, care privea cam des în fundul sticlei și sigur ar fi fost concediat dacă nu ar fi existat Micuța. Și dacă doamna Nella nu s-ar fi opus.

După părerea Micuței, doamna Nella era cea care conducea totul în casă.

Cu mulți ani în urmă, când apăruse Tiss-Jacob, el era un bărbat îngrijit cu piele albă și păr rar. Venise cu gândul să-și dea de suflet copila.

Când Nella înțelesese în sfârșit că acesta era bărbatul din povestirea lui Schützer despre bucuria și moartea piticei, înțepenise pe scaun. Mama piticei moarte avusese grijă de fetiță. Dar aceasta murise cu puțin timp în urmă, află ea.

Acum, bărbatul voia să se angajeze pe un vas și să plece departe.

Lumina soarelui atenua conturul mesei și al scaunelor, și bărbatul de lângă ușă se decupa așa de precis, de parcă trupul i-ar fi fost tăiat în lemn. Nella trebuia să se sforțeze ca să vadă detaliile, nasul cârn și ochii rotunzi. Îl rugă să iasă din lumina orbitoare.

Voia să dea de suflet fetița? Și de ce nouă?

Doctorul a luat viața Mariei Charlotte, îi răspunse bărbatul.

Nella se împotrivi: Schützer salvase viața fetiței.

Tissermann era neînduplecat: Cuțitul lui o ucisese pe mamă.

Ar fi murit amândouă, dar Schützer a izbăvit copilul, se încăpățână Nella.

Da, răspunse el, și de aceea ea aparținea pe drept casei lui.

Ar fi putut să-l dea pe ușă afară. Dar în clipa aceea își aminti ce povestise Schützer, că atunci când fusese scoasă afară fata ținea mâinile împreunate ca într-o rugăciune. O cuprinse dorința de a vedea copila. Și, poate, prin prunc avea să intre și ea în povestea despre bucuria Mariei Charlotte!?

Acum, Micuța avea doisprezece ani împliniți. La fel de mare cum fusese Nella când privirea ei căzuse prima oară pe Löwen; zâmbetul lui cald

era așa de strălucitor, că i se muiaseră genunchii. Dar când împlinise cincisprezece ani și Löwen nu se mai întorsese din război, o măritaseră cu Schützer.

Care acum se afla în vizită la fata din Jacobi, cea care nu voia să nască.

Nella se ridică așa de grăbită, că broderia îi căzu de pe genunchi. Deschise fereastra și se aplecă spre stradă. Aerul era nemișcat, înăbușitor. Copacii se proiectau negri pe cerul luminos de noapte. I se părea că ar fi fost de ajuns să ridice brațele ca să zboare.

O clipă, chiar o făcu.

Zbură ca o rândunică peste oraș.

Aerul o îmbăta. Sub ea, vedea acoperișurile de aramă și turlele ținuguiate ale bisericilor, apa lucitoare și corăbiile care de sus păreau niște coji de nucă. Într-una din ele stătea la cârmă Tiss-Jacob, cu un trandafir între dinți. Pânza de deasupra capului se umfla în vânt.

Iar ea zbura tot mai sus, și mai sus, pierzându-l din vedere.

Dedesubt se afla tot pământul, toate țările cele multe și popoarele, mările, lacurile și pădurile. Vântul fâșâia în penele aripilor. Dură o vreme. Apoi, ea se trezi și văzu o pisică vărgată traversând strada. O bătrână cu un coș dispăru după colț.

Curând după aceea, sosi trăsura lui Schützer cu felinarele aprinse. Roțile scârțâiau. Tiss-Jacob ședea gârbovit pe capră, cu frâiele atârnând. Frunzele copacilor erau nemișcate.

Din cauza marelui său interes pentru anomaliile nașterilor, Schützer îi anunțase pe părinții Juliei Fredrika, spunându-le că ar vrea să consulte fata, și fusese chemat. După vizită, nu știa ce să creadă. Era de neînțeles cum fata putuse ține fructul vieții aproape doi ani.

Așa scrisese în jurnalul care cuprindea și însemnările lui zilnice:

Cel mai mare copil al meșterului țesător Julius Ritter și al soției lui Anna.

O încântătoare fecioară cu piele pistruiată și buze proaspete. Frumoasă la vedere. Sau, așa fusese înainte; când venise el, arăta ca un schelet. Numai burta se înălța sub învelitoare, ca muntele Chimborazo peste câmpiile din America de Sud.

În dormitorul unde îl condusese mama, aerul era greu și draperiile trase. Fata zăcea cu ochii închiși. Părul era lipit de țeastă.

În tavan, deasupra ei, atârna o colivie. În ea se afla o pasăre posacă. Schützer simți imediat o mare aversiune pentru aceasta: ar fi trebuit să-i servească fetei drept distracție, dar era abătută și prost îngrijită și stătea întoarsă cu coada. Schützer o ascultă pe Fredrika.

Respirația era scurtă și sacadată.

Nimic nu era cum trebuia: limba uscată, colțurile gurii pline de răni.

Lobii ochilor erau roșii și pielea de pe brațe crăpată. Deasupra buricului observă niște calozități care-i aminteau de un pământ nelucrat, pietros. În schimb, pe părțile laterale se aflau pungi de apă inexplicabile, care-l făceau să se gândească la un burete poros.

După o vreme, mama ieșise, lăsându-l singur cu pacienta.

Fata abia reușea să-i arunce din când în când câte o privire. Nu răspunse nici unuia din zâmbetele lui părintești. După examinare, el rămase la capul patului cu brațele atârnânde. După toate semnele, era vorba de o sarcină și fătul murise.

Trebuia scos afară. Dar prognoza nu era dintre cele mai plăcute. Nu era recomandabil să deschidă fata, căci starea ei se dovedea prea proastă. Pe de altă parte, deși la propria lui propunere, el fusese chemat de părinți. Care imediat după aceea îl concediaseră pe doctorul Reef.

Prin urmare, era obligat să facă ceva. Dacă o lăsa pe fată în voia sorții, fără îndoială avea să moară în scurtă vreme. Așa că trebuia s-o îngrijească, pentru ca mai apoi s-o poată opera.

Cum stătea acolo, sub colivia păsării, auzi o melodie.

Adesea se lăsa condus de muzică: în acel moment, erau tonuri de o mare intensitate. Tema muzicii era „prea târziu, prea târziu", într-un continuu bubuit. Ca și cum pasărea ar fi auzit și ea notele, se prinse de zăbrele cu ciocul și începu să tremure. Se auzi un scrâșnet neplăcut.

Pasărea strigă răgușit „Domnul să te ajute", și-i întoarse spatele.

Dumnezeu să mă ajute, răspunse Schützer după o clipă.

Când Julia Fredrika crescuse și trebuise să-și pună corset, scria el în jurnal, după spusele mamei, nu-l suportase. Cum era gingașă și subțire, nu fusese nevoie.

Anul trecut, cu trei săptămâni înainte de Crăciun, fata avusese prima menstruație.

Era foarte lichidă și îmbelșugată. A doua a fost la fel, ca și a treia și poate a patra. Dar pe urmă menstruația încetase cu totul.

În vară, fata își pierduse pofta de mâncare.

Se plângea și de dureri în pântece. Părinții se duseseră, cum era obiceiul, la tot felul de babe. Acestea veniseră grămadă, una după alta. Îi puseseră prișnițe și-i citiseră descântece. Puneau mâinile pe burta fetei și i-o ungeau cu alifii.

Între timp, burta creștea și se făcea tot mai tare.

Părinții consultaseră un *medicus*. Acesta era *livsmedicus* doctor Efraim Reef (unul dintre cei mai recalcitranți adversari în războiul cu chirurgii). Află de la fată că odată căzuse peste ea un calandru de călcat, direct pe burtă. Avusese sângerări prin anus și cheaguri mari de sânge. Pe urmă, încetaseră.

Reef, isteț, pusese lucrurile în legătură unul cu altul.

Poate că nu trebuia acuzat, scrise Schützer în jurnalul său (ceea ce era un gest mărinimos din partea lui, dacă te gândeai la purtarea lui Reef față de el). Reef fusese dezorientat, așa cum era și el acum. Dar, socotind mai bine, găsi că Reef greșea: neplăcerile fetei începuseră cu mult înainte de întâmplarea cu calandrul. Blestemă vanitatea lui Reef.

Vulpea asta nu se consultase nici măcar o dată cu un chirurg practician.

Dacă ar fi făcut-o, fata ar fi putut fi deschisă mai înainte.

Nu trebuie să se creadă că un chirurg poate totdeauna să vindece, scrise el în jurnal. Dar chirurgia avea avantajul de a fi o artă care folosește ochiul și pipăitul și, în multe cazuri, auzul chiar, și gustul. Când Schützer fusese în cele din urmă chemat, starea fetei nu se îmbunătățise, ci dimpotrivă, era mai rea, în urma ordonanțelor capricioase și a medicamentelor lui Reef.

Povestește mai mult despre fată, îl îndemnă Nella la micul dejun.

Ea ședea cu coatele pe masă, fărâmițând între degete o bucată de pâine. Atunci, Schützer îi istorisi despre discuția lui cu mama fetei. După consultație, o găsise stând la fereastra pe jumătate deschisă a salonului și răsucind între degete o batistă.

Ei? întrebase mama pe un ton poruncitor.

Fata trebuie deschisă, îi răspunsese Schützer cât putea de calm.

E foarte slăbită, îi replicase imediat mama.

Și tu ai spus la fel, interveni Nella.

Fără îndoială, încuviință Schützer. Fata este într-o stare foarte proastă. Prin urmare, trebuie așteptat. În orice caz, o vreme. Dar nu prea mult. Trebuie mai întâi îngrijită, pentru a putea fi operată.

Ce credeți că se poate găsi în ea? întrebase mama fetei.

Un *foetus* care a murit și care acum se descompune, îi spusese Schützer adevărul. Dar mama nu acceptase răspunsul.

În cazul acesta, este vorba de imaculata concepție! izbucnise ea.

Nella își linse vârful degetelor, privind pe fereastră. Și atunci, ce-ai spus tu, Schützer? îl întrebă, iar Schützer trebui să se gândească și să-și aducă aminte ce spusese.

Situația ar putea sta altfel, îi răspunsese el Annei Ritter. Poate că Julia Fredrika a avut o iubire? Nu există, de exemplu, vreun servitor din casă? Ori un văr care venea des în vizită? N-a avut cumva un iubit pe care l-a ținut în taină?

Dar doamna Ritter dăduse din cap, negând toate acestea.

Julia Fredrika era bine educată. O ținuseră sub supraveghere strictă. Nu exista nici o posibilitate ca cineva să-i fi putut fura virginitatea. Mama ei jura pe aceasta. Dacă Schützer n-o credea, putea să cerceteze faptele. El refuzase, asigurând-o pe doamna Ritter că nu avea motiv să se îndoiască de cuvintele ei.

Și ea fusese atât de hotărâtă, încât aproape îl convinsese că fata era neatinsă (ceea ce făcuse să-i crească interesul). Dar nu acesta era lucrul cel mai grabnic. I-a promis să se întoarcă. Între timp, fata trebuia să primească lichide, cât de multe putea fi convinsă să înghită, i-a spus el doamnei Ritter.

În vreme ce se ducea a doua oară la Julia Fredrika, Schützer a fost surprins de ploaie.

La sfârșitul verii, secetei îi urmaseră ploi instabile. Norii veneau de la răsărit, dinspre ținuturile finlandeze, și ploaia era călduță. Bărcile se trăgeau spre debarcadere sub pânzele ude și madamele* le acopereau, în vreme ce-și suflecau poalele prinzându-le la brâu.

Dar de îndată ce ploaia se oprea un pic, printre nori se ivea soarele. Lumina era verde ca sticla și pe apă pluteau pete roz.

Soarele după ploaie înviorează. Sufletul se lărgește.

Așa fusese dimineața aceea, proaspătă și plăcută. Însă la amiază, când traversă podul, îl surprinse o descărcare de nori. Ar fi putut lua o trăsură. Dar cum aproape ajunsese, grăbi doar pasul.

Ploaia devenise torențială și el fu nevoit să alerge ultimii metri.

---

* Până la sfârșitul anilor 1800 exista obiceiul ca legătura dintre diferitele insule pe care este așezat orașul să se facă prin bărci la care vâsleau femei puternice de la țară, mai ales din regiunea Dalarna. Ele erau cunoscute ca *roddmadamerna*, „madamele-vâslașe".

Când ajunse, găsi întreaga familie așteptându-i sosirea.

Nu era numai doamna Ritter, ci și meșterul țesător în persoană și trei copii cu obrajii trași, probabil frații mai mici ai Juliei Fredrika, și toți îl așteptau în salon.

Ochii tuturor se îndreptară spre el, când păși peste prag: ai tatălui, de un cenușiu tăios, ai mamei, albaștri, și ai copiilor, palizi și fără expresie.

Era ud până la piele. Hainele se lipeau, fularul îi rodea gâtul. În salon, totul părea cenușiu, culorile se scurseseră. A fost cuprins de o stare neplăcută și își dori să plece, să facă rost de o trăsură și să ajungă repede acasă.

I se părea că îngerul morții aștepta în spatele vreunei draperii.

Îngerul morții? De cele mai multe ori, moartea este plicticoasă și nici un înger n-o acompaniază. Dar acum i se părea că un înger venise s-o caute pe Julia Fredrika și să-i conducă sufletul pe lungul și singuraticul ei drum spre – da, spre ce anume?

Mai trăiește? strigă, pregătit pentru ce era mai rău.

Doamna Ritter dădu din cap și se ridică de pe sofa.

Schützer ar fi vrut să scape de familie în timpul consultației, dar toți îl însoțiră la Julia Fredrika, asemenea unui mic cortegiu de înmormântare. Se înghesuiră în jurul patului ei. Perdelele erau de data aceasta trase la o parte, dar ploaia rece oprea lumina zilei. Pasărea scârboasă se ghemuia în continuare în colivie. Fata arăta ca ultima oară, ca un schelet.

Ochii erau pe jumătate închiși. Iar burta era la fel de uriașă.

Începu s-o cerceteze, încercând să pară lipsit de îngrijorare. Când își trecu palma peste brațele fetei, pielea era mai puțin uscată. Întăritura din jurul buricului fără îndoială se muiase un pic. Când vârî mâna și cercetă încheieturile picioarelor – care nu erau prea fierbinți –, Julia Fredrika deschise ochii și îl privi pentru prima oară. Privirea era clară și luminoasă. Gura i se strânse într-o părere de surâs.

Atunci Schützer își simți inima ușoară ca a unui pițigoi.

Reușise să-i redea fetei încrederea?

Dorința de a trăi nu trebuie desconsiderată când e vorba de vindecare, ea este mai importantă decât toate medicamentele. Schützer nu-și putea ascunde mulțumirea. Îngerul morții se retrăgea. Fata era mai bine. Părea că momentul critic trecuse.

O mângâie pe obraz și zâmbi satisfăcut familiei.

Fata trebuie operată în cel târziu două zile, spuse el când se reîntoarseră în salon. Orice s-ar fi aflat în Julia Fredrika, avea să fie scos la lumina zilei, să n-o mai chinuiască. Meșterul îi oferi un pahar de sherry. La plecare, doamna Ritter îi strânse mâna cu mai multă căldură ca de obicei.

Omul constă mai ales din trup, îi spuse seara Nellei, în vreme ce ședeau în fața focului, înainte de culcare. Și trupul nu este puțin: țeasta, gâtul, trunchiul și mădularele, apoi măruntaiele cu un mare număr de cute și membrane fără nume.

Medicul trebuie să pună un diagnostic bun și să nu se rătăcească.

Unde se află sufletul? întrebă Nella.

Sufletul este plasat într-un loc necunoscut, îi răspunse Schützer.

Filozoful Cartesius a afirmat (asta s-a petrecut în fața reginei Kristina, înainte ca el să moară de

frig în camerele ei de gală înghețate) că legătura între trup și suflet poate fi localizată într-o glandă anume: se numește *glandula pinealis*. Dar cum Schützer nu a găsit nici o dovadă pentru aceasta, și nici tatăl lui, și cum ei nu ar putea spune unde se unește trupul cu sufletul, rămân la ceea ce omul poate vedea și se mulțumesc să observe organele trupului.

Pentru a pune un diagnostic bun, medicul trebuie de asemenea să dea o bună descriere a bolii, continuă el. Dar nici descrierile acestea nu pot decide prin ce glande se leagă sufletul și trupul și în ce fel binevoiesc ele să colaboreze.

O descriere este un fel de trup. Și în aceasta te poți rătăci.

Nella devenise nerăbdătoare. Lovi cu vătraiul în lemnele aprinse din sobă și ele se sfărâmară, jăraticul mai luci o dată și apoi se stinse încet.

Hai să lăsăm subiectul sufletului, spuse ea. Dar dacă într-adevăr copila a fost așa de aproape de moarte, după cum ai spus, nu e mai înțelept să nu întreprinzi nimic? Altfel, vei fi cel care a ucis-o. Nu-i așa, Schützer?

El era nesigur. Se duse la tatăl său, Salomon, ca să-i ceară sfatul.

În vara aceea, Salomon zăcea la pat și se gândea la războaie.

Războiul este cea mai mare risipă de trupuri. Cei mai mulți soldați nu mor în lupta cu dușmanul, ci din vina lor. Mor de febre și boli de burtă. Mor de ciumă și de tifos. Mor pur și simplu de istovire. Ce poate face medicul împotriva morții?

În anii petrecuți în Suedia, Salomon luase parte la campania împotriva danezilor, apoi la războiul din Pomerania și la urmă la luptele împotriva rușilor care se purtaseră în Finlanda. Soldații aveau, după cum spusese un general vestit, prea prostul obicei ca la cel mai mic efort să se lungească de-a valma pe pământ și să moară la marginea drumului. Salomon trăise aceasta.

Își dorea ca înaintea propriei lui morți să compună o scriere pentru apărarea soldaților și pentru evitarea morții în vreme de război. Avea să se numească *Lecuirea necesară a trupului pe câmpul de luptă*. Moartea ar putea fi ținută departe cu mijloace simple și fără cheltuială. Și aceasta, prin îmbunătățirea stării de sănătate a soldaților.

Infanteriștii dorm direct pe pământul rece și în veșminte pline de murdărie.

Adesea, nu primesc hrană mai multe zile la rând. Sunt siliți să caute în timpul marșului orice poate fi băgat în gură: fructe pe jumătate putrezite și boabe înghețate. Dacă au mare noroc, pot prinde un iepure sau ucid un pui de căprioară. Rareori primesc apă curată.

Dar mult mai des, și în loc de hrană, rachiu, pe stomacul gol.

Infanteriștii nu se spală niciodată. Asta se consideră a fi un răsfăț exagerat, chiar dacă din întâmplare găsesc vreo apă. Insectele se înmulțesc în pliurile pielii, provocând pustule și bube care dau mâncărimi. Pielea se jupoaie și crăpăturile se adâncesc, provocând boli.

În vreme ce ploaia bătea în ferestre, Salomon căuta în catastife nume de felceri morți ori încă în viață. În anii bătrâneții, îl urmăriseră în coșmaruri trupurile lovite de tunuri și burțile străpunse. Dar și alte morți inutile, care se răspândesc în locurile unde o armată se află în marș.

Trebuie date sfaturi ușor de înțeles, scria el, ca acela de a-ți păstra stomacul și picioarele calde.

Sau că e preferabil să fierbi apa, înainte de a o horpăi.

La masa de dimineață: apă fiartă cu fructe de pădure, în loc de rachiu.

Împotriva diareii: nucșoară, cărămidă caldă, capsule de mac.

Împotriva constipației, la fel de obișnuită și neplăcută ca scaunul moale: decoct de frunze de afine sau apă amestecată cu un pic de praf de pușcă.
Împotriva colicilor: chimen, anason și frunze de dafin.

Împotriva tifosului: măcriș și rădăcină de leuștean.
Și împotriva durerii de cap: alune pisate.

Cuvintele îl liniștеau și-i dădeau încredere. Cuvintele erau leac împotriva viselor. Cuvintele aveau proprietatea ca, fiecare în parte sau unite unele cu altele, să creeze o zonă de pace. Uneori le scria doar pentru frumusețea lor.

Grăsime de batal, scria el. Piure de mere. Salvie.

Scria, împungându-și obrazul cu limba: Stafide. Smochine. Isop.

Scria, drept consolare: Patlagină. Prune uscate. Iarbă de cinci-degete.

Nu rareori adormea, se trezea apoi cu ochii aproape orbi printre cărțile și hârtiile risipite pe învelitoarea patului, muia pana în cornul de pe marginea măsuței și relua misiunea lui importantă.

Dacă izbucnește ciuma: ferește-te de orice contact cu cei molipsiți, altfel (dacă, de exemplu, ești felcer), lasă-te în mâna Domnului și ia vomitive, lasă-ți sânge și ia picături de pucioasă galbenă, cinci până la șase vârfuri de cuțit în oțet sau în pastă de ienupăr.

Dacă socotești că le poți păstra în tine: clătește-ți gura cu oțet.

Și, în legătură cu cumplita dizenterie, la fel de necontrolabilă ca ciuma... dar în vreme ce scria numele înfrumusețat al bolii, *Rote Ruhe*, fu întrerupt. Ținând pana în mână, ridică capul și auzi menajera gâfâind din greu pe scară. După ea, lipăitul unor pantofi uzi. Îi tremură capul cu scufie de lână când își întinse gâtul slab ca să vadă cine venea în vizită.

Era fiul mijlociu, Herman.

Acest fiu era de felul lui când plin de veselie exagerată, când melancolic. Niciodată calm și indiferent.

Pantofii lui lăsau urme umede. Menajera trebui să se ducă după cârpă și fu rugată să aducă și rachiul de anason, ca să-i încălzească.

Salomon îl lăsă pe fiul mijlociu să-l ajute să coboare din pat.

Cel mai vârstnic băiat era *livsmedicus* la contele von Zweibrücken și nu se arăta niciodată. Fiul mai mic fusese funcționar la vamă, iar acum era mort. Dar mai avea și o fată, care locuia aproape, pe Lilla Nygatan, unde se căsătorise cu un pietrar. Maria avea o droaie de copii, între care trei fii, și prea multe pe cap pentru a putea să treacă des pe la el.

Fiul mijlociu era cel care venea, cel mai adesea atunci când avea o dilemă. Salomon trebui să-i asculte istorisirea despre Julia Fredrika cea gravidă; între timp, cerceta apa care se prelingea pe lângă canaturile ferestrei și care desena pe interiorul geamului riduri asemenea unor râme.

*So?** O fecioară virgină care e gravidă fără să fi fost penetrată?

Salomon căută prin sacul zbârcit cu amintiri ca să găsească ceva potrivit și descoperi o fată din Södermalm, despre care vecinii spuneau că era însărcinată. Himenul fusese găsit într-adevăr neatins. Și cel despre care se credea că ar fi sedus-o jura că i se refuzase intrarea, ceea ce repeta și fata, totul era în cel mai înalt grad demn de crezare. *Aber wie war es eigentlich?***

Fiul îl întrerupse: el credea că fata fusese virgină, așa cum spunea Anna Ritter.

---

* Așa, deci? (germ.)

** Dar cum stăteau de fapt lucrurile? (germ.)

Omul nu trebuie să creadă *so man zerspringt**, răspunse tatăl, sec. Dacă sămânța posedă suficientă energie, își caută drumul *auch wenn*** până se răspândește înăuntrul orificiului. *So ist es sicherlich* și în acest caz. *Sei kein Dummkopf****.

Dar fiul se plimba nemulțumit în sus și în jos.

Dacă nu era un făt, atunci ce-ar putea să fie?

*Ein Tumor*****, declară imediat tatăl.

Firește, ar putea fi un făt, își schimbă părerea fiul, șovăitor. O tumoare cât se poate de ciudată. Întăritura neregulată din pântece nu semăna cu nici o tumoare pe care o văzuse vreodată. După părerea tatălui, ce-ar trebui să facă?

Deschid și operez, se hotărî el, fără să mai aștepte răspunsul.

*Tumor oder Kind, spielt keine Rolle******, spuse Salomon.

Dar, înainte de asta, n-ar trebui oare să o golească pe fată de lichidul care se afla în mare cantitate în pântece? întrebă fiul. Dacă este golită de apă, ar putea însă crește durerea la operație așa de mult încât să nu suporte deschiderea? El nu știa ce să facă.

Salomon atinse cu degetul una din râmele de apă de pe fereastră. Aceasta se rupse și rămase doar o dâră, fără formă și fără culoare. Viața este fragilă. Până de curând, încordată și armonioasă. Privea frontonul casei din față prin geamul șiroind de ploaie. În același timp, i se părea că vede brațe întinse, sute, mii.

---

* [Altfel] se sparge în bucăți (germ.).

** Chiar și dacă (germ.).

*** Așa e, cu siguranță... Nu fi prost (germ.).

**** O tumoare (germ.).

***** Tumoare sau copil, n-are importanță (germ.).

Ieșind din șanțuri. La marginea drumurilor. În urmele lăsate de tunuri.

Rugând să fie ajutate, să capete alinare și să fie consolate. El era obligat să treacă în tropotul calului pe lângă ele, erau prea multe. De ce nu intervenea Cel Înalt? Și, de fapt, unde se afla El? Oamenii primiseră porunca să se ostenească și să se străduiască, să-și încordeze puterile și să urmeze preceptul dragostei, căci altfel aveau să fie pedepsiți. Dar cel ce pusese în mișcare spectacolul se ascundea, ca unul fugit din închisoarea datornicilor. Creația era părăsită, ca un copil dat de suflet.

Menajera veni cu rachiul de anason. Salomon își privi în tăcere fiul. În acest caz, era un singur sfat de dat. Și el îl dădu.

Tumor oder Kind. Nicht, nu poți face nimic, ai *sehr kleine** speranțe să reușești.

Atunci, fata moare *sehr schnell***, spuse fiul.

*Gottes Wille geschehe****, spuse tatăl, împreunându-și mâinile.

Ploaia se auzea din nou. Susura și ropotea pe țiglele acoperișurilor, ca și cum s-ar fi deschis cerul. Herman împietrise pe podea, nemulțumit de sfat.

Vreau să mă lămuresc. Trebuie să știu. O deschid.

Fără să guste rachiul de anason, coborî scara, boc, boc, după care veni bubuitul porții. Așa fusese Herman dintotdeauna: încăpățânat și neînduplecat, nevoind să renunțe la ce-i intrase în minte și incapabil să primească sfaturi; iar atunci când nu reușea, devenea disperat și scos din fire. Și atunci voia să fie consolat.

---

* Tumoare sau copil. Nu (...) foarte mici... (germ.)

** Foarte repede (germ.).

*** Facă-se voia Domnului (germ.).

Schützer a fost chemat din nou ca să-l consulte pe harapul reginei.

Cum ordinul venea de la însăși Majestatea Sa, nu putea fi trecut cu vederea, Schützer era arkiatrul reginei.

În timpul drumului, cerul se înnegrise.

I se părea că aude în depărtare bubuind furtuna. Sunetul era așa de slab, încât părea să fie doar o închipuire. Dar păsările îl auzeau: ele tăcuseră. Schützer ședea în trăsură și își cerceta memoria. Era ceva în legătură cu burtosul Skragge ce nu-și putea aminti.

Când intrară pe aleea palatului, își aduse aminte. Dinții de iepure îi veniseră în ajutor. Erau așezați pe o față pistruiată, aparținând unui student la medicină care voia să-și extindă studiile și spre chirurgie. Cu multe cuvinte prefăcute, studentul lăsa să se înțeleagă că era conștient că se umilea singur. Da, de bunăvoie cobora la nivelul unui caraghios de bărbier.

Schützer organizase atunci un mic examen la Societatea de Chirurgie, pentru a constata îndemânarea studentului. Voia ca, împreună cu colegii, să cerceteze simțul pipăitului, al auzului și al mirosului. Mâna trebuie să pună în practică ipoteza.

Simțul trebuie să ancheteze, să elimine, să probeze. Pentru toate trebuie să ai aptitudini.

Studentul se arătase incapabil, era foarte neîndemânatic.

Aflase aceasta și primise rezultatul cu un zâmbet ironic.

Era tânărul Nikklas Skragge. Acest fanfaron, care fusese găsit incapabil pentru studiile de chirurgie, fusese angajat de Majestățile Lor să aibă grijă de sănătatea oamenilor din căsuțele de lângă Swartsjö și Drottningholm. La fel de bine ar fi putut pune un bou să aibă grijă de un cal.

Skragge era, după cum auzise Schützer la Stockholm, foarte interesat de poezie: el scria versuri. Cu succes, era de sperat.

Coborî din trăsură, luându-și geanta.

Trebui să aștepte destul de mult în galeria reginei. Când ea își făcu în fine apariția, era cu gândurile aiurea și trăgea de perlele din jurul gâtului. Pielea de sub bărbie atârna în falduri gălbui. Îi observă cearcănele negre de sub ochi. Majestatea Sa era îngrijorată.

Deseori aveau loc certuri între ea și fiu, prințul moștenitor. Dar conflicte existau și cu consiliul, cu diferitele stări sociale și cu episcopul. Ca bună regină și mamă ce era, arăta totuși interes și față de lacheul ei. În timpul convorbirii, Schützer apucă să-l pomenească în trecere pe Skragge. Abia îi rosti numele, că Majestatea Sa reacționă așa cum sperase.

Nu putem avea nici o încredere în doctorul Skragge! izbucni ea.

Skragge vrea să ne facă să credem că Phaëton este aproape sănătos, și bietul băiat se răsucește ca un vierme. Skragge îi dă cu forța praf de China

și vrea să continue, dar sărmanul strigă: Mai bine mor.

Vă cheamă. Mergeți repede la el, prea bunule domn arkiatru!

Apoi, trebuie să ne spuneți ce boală ar putea să aibă.

Dar camera harapului era goală. Servitorii îl îndrumară spre grădină.

Sub cerul care se întuneca și care părea o bucată de mătase bine întinsă, Schützer începu să-l caute. Se plimbă printre garduri vii și tufe de trandafiri. Când și când striga numele africanului.

După multă alergătură, îl găsi pe Phaëton ascuns într-un umbrar de liliac.

Ședea pe marginea unei bănci de grădină. Întinsese brațele pe masă și își odihnea capul cu cârlionți negri pe ele. Când Schützer îi rosti numele, își ridică privirea încercând un zâmbet palid.

Arăta jalnic și cel mai rău erau ochii.

Erau așa de disperați, că-ți rupeau inima.

Schützer fusese și el silit în tinerețe să se afle departe de casă. De bună seamă, se bucurase de privilegii și putuse asculta cele mai ilustre autorități ale chirurgiei la Leyden, Amsterdam și Paris, printre aceștia pe marele Jean-Louis Petit, și vizitase Berlinul și Londra.

Dar în vremea aceea avea o logodnică acasă, în Suedia. Într-o zi, aflase dintr-o scrisoare că ea intenționa să se mărite cu altul. Atunci, totul luase altă întorsătură. Voia să plece acasă, ca să schimbe hotărârea logodnicei. Însă cum tatăl lui, Salomon, îi procurase banii pentru călătoriile de studii, nu i se permitea să se întoarcă înainte să-și termine învățătura. Plânsese. Se îmbătase.

Nimic n-a ajutat: în tot restul călătoriei se simțise ca mort.

Poate că dorul de casă găurea privirea lui Phaëton? Pe masa de lemn se afla un pahar cu lapte pe jumătate băut. Schützer îl privi o bună bucată de vreme. O muscă era pe cale să se înece în pahar.

De ce stai aici, băiatule? îl întrebă el calm pe harap.

M-am săturat de tot, răspunse acesta.

Se vede, spuse Schützer. Dar de ce stăteai aici?

Am ieșit ca să scap de praful de China. Voiam să văd și ce efect va avea plimbarea. Când am ieșit, burta nu era atât de umflată, dar s-a făcut așa imediat după aceea. Fără să mănânc nimic, mă simt tot timpul ghiftuit, Dumnezeu știe când mă voi simți om din nou!

*Hör auf**, spuse Schützer, ar trebui să te afli în pat.

Mi s-a spus că dacă mă mișc trece boala.

Cine poate afirma o asemenea prostie?

Phaëton privi în sus zicând: Doctorul Skragge.

Cum se așteptase, era Skragge. Care cu siguranță se afla în vreo vizită, recitând poeme galante. Sau vâslea într-o bărcuță cu vreo damă de la curte. Sau zăcea dormind beat într-un colț. Lui Schützer nu-i păsa unde se afla Skragge. Trebuia să-și păstreze atenția și liniștea.

Dar dacă trebuie să te miști, de ce stai aici, fără să faci nimic?

Păi, răspunse harapul, de îndată ce mă mișc, mă apucă vărsăturile.

Părea și acum pe punctul de a vomita. Tuși horcăit. Un strop de salivă îi rămase pe buze. Scuipă între genunchi. Umerii îi atârnau.

Nu vreau să mor, spuse harapul cu voce slabă.

---

* Încetează! (germ.)

Voința de a trăi este cel mai puternic instinct al trupului. Este cel mai de preț asistent al medicului. Dar medicul trebuie să fie mai înțelept decât ajutorul lui și să conducă iscusit voința de a trăi, astfel încât ea să nu dea cu capul de pereți și să moară. Schützer nu-și mai ținu în frâu mânia. Ea era îndreptată împotriva lui Skragge, dar cum acesta nu era de față, o primi în întregime harapul.

Blestemat de etiopian, nu cumva să-ți închipui că o să mori!

Îl trase pe african de pe bancă. Îl târî prin grădina franțuzească, printre tufele tunse în formă de pudel și printre boschetele semănând cu niște fuste. Pe cer se arătase un curcubeu frumos. Phaëton se jeluia printre buzele strânse. Fluturi bruni băteau din aripi peste iarbă. Schützer îl împinse pe harap prin toată luxurianța de flori înăuntru, în castel, prin fața bucătăriei, până în odaia lui, la patul unde îl lăsă să cadă. Fără să întârzie, îi desfăcu hainele.

Pântecele era scârbos de moale într-o parte. În cealaltă parte, se afla o umflătură mare.

Era tare și dureroasă. Phaëton povesti că Skragge îi ordonase să mănânce sănătos și să facă mișcare. De aceea, acum, de curând, stătuse în spatele caleștii regale tot drumul până la biserica din Lovö. Câteva zile mai târziu, îi urmase pe prinți la o vânătoare de căprioare.

Odată, când Majestățile Lor trebuiau să se ducă la oraș, stătuse în spate tot drumul într-acolo și înapoi. La întoarcere, aproape se prăbușise din cauza greșurilor, dar reușise să se țină bine. După aceea avusese dureri puternice. Praful de China pe care i-l dădea doctorul Skragge în cantități mari îi făcea și mai rău.

I-am spus să folosească praful cu multă atenție, zise Schützer.

Phaëton îl implorase să-i dea alte medicamente, dar nu primise nimic. Îi mergea tot mai rău. În ultima săptămână vărsase mai mult decât putea să îndure. Deși îi era foame și sete, nu reușea să rețină nimic.

Taci o clipă, îl rugă Schützer.

Își puse urechea pe pieptul lacheului. Plămânii fosneau ca pânzele de corabie în vânt, dar catarul cedase. Privi fața pacientului. Albul ochilor, care înainte fusese injectat, era acum galben. De vină era, așa cum bănuise ultima oară, ficatul.

Skragge era o nenorocire. Nu luase nici o măsură. Alergase de colo-colo și flecărise, ca și cum ar fi vrut să se țină departe de durere. Ar trebui adus în fața instanței de judecată, tras pe roată și decapitat. Probabil că era, după cum bănuia Schützer, un discipol al lui Linnaeus. Care de bună seamă era o autoritate, dar plin de prejudecăți împotriva chirurgilor pe care-i vorbea de rău în toate felurile.

De aici provenea nonșalanța lui Skragge în ceea ce privea recomandările făcute de Schützer. Am să mor, gâfâi Phaëton.

Schützer o găsi pe regină în parc, înconjurată de curteni. Pe chipul ei se vedeau tresăriri de neliniște. În jur se legănau curtenii. Schützer își permise totuși să se apropie.

Vocea Majestății Sale era tăioasă și ascuțită. Ei, ia te uită, domnul arkiatru.

Spune-ne, continuă ea, este o *vomique*? Sau un *scirr*?

Doamnele își opriră evantaiele, ascuțindu-și urechile.

Nu putea să-l acuze pe Skragge în fața curții. Regina trebuia lăsată să tragă propriile concluzii. Schützer își drese glasul și încercă să se exprime cu înțelepciune.

Că în ficat se află o obstrucție este neîndoielnic, spuse el. Ar putea apărea un buboi. Toate buboaiele glandulare apar lent. Dar adesea pot fi pietre în fiere care dau simptome asemănătoare. Ceea ce este mai credibil în cazul acesta. Phaëton stă prost. După părerea mea, ar trebui dus la Lazaretul Serafimilor, ca să nu devină un *candidatus mortis*.

Fără să-și schimbe expresia, regina îi răspunse imediat:

Skragge trebuie să urmeze toate recomandările lui Schützer. În rest, trebuie să fie anunțat domnul arkiatru af Pettersen. Arkiatrul Schützer să aibă amabilitatea să comunice toate astea lui Skragge.

După aceste cuvinte, se întoarse cu spatele. Doamnele o însoțiră în foșnet de mătăsuri. În urma lor, florile din straturi își clătinau capetele. Înainte ca el să se pună în mișcare, din cealaltă parte se ivi prințul moștenitor.

Gura lui era subțire ca o linie, fruntea încruntată. Prințul se năpusti așa de grăbit în direcția în care plecase regina, că nici nu-l observă pe Schützer.

Acesta rămase o clipă, privind după prinț.

Relația prințului moștenitor cu mama lui era greu de descris. Când călătorise în Skåne ca să-și întâmpine soția daneză – Schützer fusese unul dintre medicii din suită –, regina refuzase să-l lase singur.

Ea își mânase caii în galop după caleașca lui.

O ajunsese, urcându-se în ea și lăsându-și suita în urmă. Plânsese, se jelise și-și îmbrățișase fiul ca pe un iubit. Prințul moștenitor era vizibil îngrijorat că n-o să reușească să plece mai departe. Mama

lui îl copleșea cu sărutări. După o vreme, el își opri caleașca pentru a o lăsa pe regină să urce într-a ei. Dar din nou regina îl ajunse din urmă și din nou se repetă totul.

Acum, în schimb, între mamă și fiu domnea dușmănia. Era ca o rană încă deschisă, între foști prieteni intimi. Totul era fragil și dureros. Era ca între niște oameni care se iubiseră fără măsură și rațiune.

Se plimba în sus și în jos prin spatele castelului. În orele care trecuseră, îl văzuse din nou pe Phaëton și-i unsese pântecele cu alifii pe care le avea cu el.

Din când în când îi lua pulsul, care era mărit.

Trimise de mai multe ori pe câte cineva după Skragge care, ca de obicei, nu putea fi găsit. Acum tot privea vârfurile copacilor și norii, până i se scârbi. Printre copaci zburau păsări negre. Fusese prins în ordinele Majestății Sale ca într-un clei subțire.

Refuza să părăsească iute corabia și să se întoarcă acasă. Skragge trebuia, conform ordinului regal, să îndeplinească directivele lui, dar nu era acolo ca să le audă. Atunci, pe umerii cui se afla greutatea responsabilității? Ar fi trebuit să fie ai lui Skragge.

Cu condiția ca el să fi aflat părerea lui Schützer.

Altfel, răspunderea avea să cadă pe acesta. În cazul decesului lui Phaëton, totul avea să se rostogolească peste el ca o piatră în cădere. De bună seamă, totul depindea de valoarea harapului. Care îi era necunoscută lui Schützer. Cu toate acestea, o auzise cu propriile lui urechi pe Majestatea Sa strigând „Phaëton al nostru" și „bietul băiat",

vorbe din care trăsese concluzia că harapul nu era o cantitate neglijabilă. Un harap este o raritate la această latitudine. Nu putea să plece.

Când, pe la sfârșitul amiezii, Skragge catadicsi să-și facă apariția, pasul lui era imperturbabil și avea gulerul desfăcut sub mantie. Se apropie cu un zâmbet pe buze și cu mâna întinsă în semn de bun găsit. Schützer i-o luă, dar o lăsă repede să cadă.

Îi comunică faptul că îngrijirea lui Phaëton fusese sub orice critică.

Dacă harapul murea, ceea ce era de temut, acest lucru avea să-l împovăreze pe Skragge, care nu urmase instrucțiunile primite. Nu-i păsase de harap. Îi dăduse sfaturi dăunătoare, cum ar fi să alerge de colo-colo, în afara casei, și să nu țină seama de simptome. Ceea ce nu era recomandabil pentru un ficat bolnav.

Skragge asculta tăcut, cu ochii în pământ.

Se concentra, după câte se părea, să rostogolească o pietricică cu vârful pantofului. Rânjetul îi rămăsese în colțurile gurii. Ciorile croncăneau în coroana copacilor. Medicul nu era impresionat de învinuiri. Când Schützer tăcu, el se declară întru totul de acord, exact ca ultima oară. În afară de învinuiri, pe care le găsea nedrepte.

Nu știa de ce părăsise Phaëton patul de boală. Harapul era încăpățânat. De bună seamă, Skragge avea să asculte, ca și mai înainte, sfaturile lui Schützer, ca și pe cele ale arkiatrului af Pettersen. Îl asigura de aceasta cu mare plăcere.

Merseră împreună la harap și Skragge își trase scaunul lângă marginea patului, întrebând vioi cum se mai simte valetul de pică. Starea lui se înrăutățise?

Îl bătu pe umăr și atunci Phaëton înclină capul pe o parte, aruncându-i o privire lungă și umilă. Ca un câine stăpânului său, gândi Schützer.

Hai să auzim, îl îndemnă Skragge.

Phaëton spuse, după un moment, că de bună seamă el credea că e pe cale să se însănătoșească.

Lui Schützer i se strânse inima.

Era aproape seară. Nori noroioși se adunau în fața geamului. Îi propuse lui Skragge să vegheze împreună câteva ore la capul harapului, ca să facă un schimb de idei. După vreo oră, Phaëton adormi. Dar se trezi, văitându-se și respirând greu, apoi ațipi din nou. Cu ochii pe jumătate închiși, Skragge era singurul care asculta prelegerea concisă a lui Schützer despre complicațiile bolilor de ficat.

De câteva ori aprobă, în semn că era de acord. Apoi, adormi pe scaunul lui. Schützer găsi de cuviință să-l trezească în toiul nopții și să-l trimită acasă. El rămase. Era totdeauna foarte treaz în fața morții.

Ședea drept pe scaun și îl observa pe băiatul negru.

La vreo oră după miezul nopții, Phaëton țipă ascuțit de durere. Ținea ochii închiși, dar continua să strige. Schützer se grăbi la pat. Asculta respirația grea și neregulată a harapului. Pulsul era grăbit. Deodată, Phaëton deschise ochii și-l privi pe Schützer ca și cum ar fi fost înspăimântat, fără să-l recunoască. Pe neașteptate începu să se reverse din el un val sălbatic de cuvinte. Era o limbă neînțeleasă, în același timp rostogolită și tăioasă; și cu toate că Schützer putea identifica vreo duzină de limbi care se vorbeau în țară, aceasta era năvălitoare, sughițată, bruscă și neînțeleasă, fără vreo

asemănare cu oricare alta. Ce limbă păgână era, ce voia negrul să spună? Schützer îl zgâlțâi de umăr.

Phaëton tăcu, holbându-se la el, încă înspăimântat, dar privirea începea să i se limpezească, îl recunoscu pe Schützer și își reluă înfățișarea jalnică.

Prea bunule arkiatru, gemu el, mă doare. Fața îi era plină de sudoare.

Schützer îi deschise o venă. Atunci, Phaëton se mai liniști și după o vreme adormi. Schützer îl privea la lumina lumânării. Băiatul avea poate douăzeci de ani, sau era chiar mai tânăr. Schützer își aminti cum îi spusese că prețuia pe una din doamne, cine putea fi aceasta?

Spre sfârșitul nopții sosi furtuna, cu tunete puternice.

Apoi urmă o ploaie scurtă, dar biciuitoare.

Phaëton nu se trezise, dar suspină de câteva ori în somn, ca un copil. Spre dimineață, Schützer văzu cu mare claritate culori strălucitoare și pestrițe, care se numesc phaetonide, zburând peste o mare verde. Valuri pline de spumă albă erau aruncate spre mal. Un băiețel cu pielea neagră mergea pe lângă apă, ținut de mână de mama lui.

Era un vis.

Schützer se simțea greoi și transpirat. Deși era treaz de-a binelea, nu putea scăpa de imaginea băiețelului negru ținut de mână de mama lui. I se păru că înțelege dorința reginei de a-l avea pe Phaëton. Omul râvnește la ceea ce este rar și exotic. Poate că Phaëton era un fel de fiu pentru regină, mai ușor de mânuit și mai ascultător decât prințul moștenitor?

Spre dimineață, prinse mâna lacheului într-a sa.

Era un impuls, dar, cum i se păru că i se răspunde, rămase așa o vreme, cu mâna harapului într-a sa. Omul era foarte bolnav.

Medicul își făcu apariția doar după ce-și termină somnul, târziu în cursul dimineții. Schützer repetă ce-i spusese mai înainte: starea lacheului era critică, trebuia să aibă o îngrijire atentă și ar fi mai bine să fie dus la Lazaret, ceea ce era de datoria lui Skragge să-i propună reginei.

Ar fi putut s-o facă chiar el. Dar Majestatea Sa părăsise castelul dis-de-dimineață și nu se mai văzuseră. Până atunci, Phaëton trebuia să primească medicamente din oraș.

Skragge părea de data asta turtit și mai dispus la colaborare decât în ajun. Tropăi pe lângă Schützer până la trăsură și îl rugă umil să trimită cât mai repede medicamentele necesare. Schützer promise să se ocupe de asta. Nu mai era nimic de spus.

Își luară rămas-bun, nu din inimă, dar cel puțin civilizat.

Tiss-Jacob, care-i spuse că-și petrecuse noaptea sub un copac, dădu bice cailor. Negreala din cer se adâncise într-un vinețiu-închis și amintea de sunetul unui violoncel.

Pe drumul de întoarcere, Schützer ațipea din timp în timp.

Se trezea fără să poată pune ordine în visele începețoșate. Poate că erau despre copilărie, când copiii de la școala germană îl băteau și nimeni nu-i venea în ajutor, nici profesorii, nici propriul lui tată. Dacă i-ar fi trăit mama, ea ar fi făcut-o.

Așa de tare voia să-l ajute pe etiopian, că îi spuse lui Tiss-Jakob să facă un ocol pe la casa doctorului Hederberg, pentru a-i încredința acestuia soarta lacheului negru care curând avea să fie transportat la Lazaret, unde Hederberg urma să-l vadă.

Îl rugă în același timp să fie prezent la deschiderea Juliei Fredrika.

Tiss-Jakob trebui să-și mâne caii pe la casele mai multor chirurgi, în același scop. Când Schützer coborî în fine din trăsură, acasă, era osteni̇t de moarte. Dar Nella îi ieși în întâmpinare lângă grajd, și era așa de rumenă, încât dori să poată tăia o bucată din cerul violet pentru ea, să i-o dea în dar ca pe o țesătură strălucitoare de rochie.

A doua zi a fost trezit din brațele soției de vestea că Julia Fredrika murise. Acum era chemat la un cadavru. I s-a uscat gura când a aflat. Și Nella a fost impresionată. Vizitiul familiei Ritter aștepta în haine negre pe capră.

Schützer urcă singur în trăsură.

Pe drum, observă că mestecenii aveau picături galbene în coroană.

Se blestema pentru că nu ascultase sfatul tatălui. Un doctor trebuie să înțeleagă când se află în fața unei situații fără ieșire. Și atunci să se dea la o parte și să-și continue drumul. Pentru ce nu învățase lecția aceasta? Lăcomia de-a ști îi era cel mai mare dușman. Îl vâra cel mai adesea în necazuri.

Doamna Anna zăcea pe canapeaua din salon, bocind. Maestrul țesător în persoană îl conduse la fiica moartă. Colivia cu pasărea respingătoare dispăruse. Schützer nu mai putea face nimic pentru fată, decât să-i închidă ochii și gura. Ar fi trebuit ca pe urmă să plece, dar rămase șovăind în pragul salonului. Mai mult ca niciodată înainte, dorea să deschidă fata. Și să capete răspuns la întrebările pe care și le pusese. Dar doamna Anna nici nu vru să audă.

Să o taie acum era lipsit de sens, plângea ea.

Părinții nu acuzau pe nimeni pentru moartea fiicei, îl asigură maestrul țesător.

Poate doar pe ei înșiși, poate fără să-și dea seama se făcuseră vinovați de neglijență, nu avuseseră destulă perseverență, îl chemaseră prea târziu pe arkiatrul Schützer, și altele de felul acesta.

Nu aveți ce vă reproșa, răspunse Schützer. Dar dacă-mi permiteți s-o deschid, veți afla felul bolii.

Julia noastră era o făptură nevinovată în toate privințele, îl întrerupse mama. N-a făcut nimănui rău și cât a fost sănătoasă era cea mai frumoasă dintre fete. O, Doamne! strigă ea ridicând ochii în tavan, ce ai vrut să spui cu moartea ei?

Dacă o deschidem, poate aflăm răspunsul, repetă Schützer răbdător.

Privi fața înroșită a mamei, întrebându-se dacă încăpățânarea nu avea de-a face cu faptul că ea, la fel ca și el, bănuia că totuși în fată crescuse un făt greșit. Dar Anna continua să-l acuze pe Creator, spunând că niciodată nu-i va mai vizita lăcașul.

Îl vedem doar din spate, zise Schützer.

Ce vreți să spuneți? Doamna Ritter întoarse privirea spre el.

Linnaeus a spus așa: noi îl vedem pe El doar din spate. Pentru o scurtă vreme, înainte de anii de ucenicie în Europa, Schützer îl auzise pe celebrul bărbat predând. Acesta, neplăcut, arogant și urât – și în plus dușman al chirurgilor, chiar mai târziu, când Schützer fusese numit arkiatru –, exprimase totuși ceva demn de amintit. Față în față nu-l vom întâlni niciodată pe El, spusese Linnaeus. Dar putem merge pe urmele pașilor săi în natură.

Cuvintele rămăseseră. Ce intenție a avut Domnul cu moartea Juliei Fredrika se află ascuns în adâncul ei, îi spuse el doamnei Ritter. Noi îl vedem pe El doar din spate.

Sau, în orice caz, în pântece, explică el.

Dacă-i permit s-o deschidă, moartea fetei nu va fi zadarnică, ci va fi de folos altora, în studierea femeii. Dar Anna Ritter își ascunse fața în mâini și nu voi să asculte.

Deschideți-o, izbucni Julius Ritter cu o neașteptată vehemență.

Folos? Ce vrei să spui, Schützer, obiectă Nella la masa de seară.

Folos pentru știință, răspunse el. Dar Nella zornăia tacâmurile nemulțumită și mânioasă, nevoind să priceapă ce zicea el.

Să fii tăiat de persoane necunoscute este o pângărire, afirmă ea.

Pângărire? Tonul lui Schützer se înăspri. Procesul nașterii trebuie să fie cercetat de bărbați pentru a micșora suferința femeii. Chinul femeii nu este mai mic decât al soldatului. Tu ar trebui s-o știi mai bine ca oricine, spuse, împăturind șervetul de in.

Nella purtase opt copii, dintre care patru erau morți. Unul avusese buricul în jurul gâtului, doi se născuseră înainte de vreme și o fată trăise doar un an. Ea primise nume, Maria Eufrosyne. Nella o jelise așa de mult, încât puteai crede că-și va pierde mințile. Toate nașterile ei fuseseră grele. Ar trebui să știe mai bine, sublinie el.

Dar ce folos va avea fata moartă, se opuse ea.

Taci odată, răspunse el, ea nu va ști nimic despre asta.

Pacea mormântului, spuse Nella, strângând buzele.

Va fi cusută la loc, afirmă Schützer. Fusese întristat de discuție. Dar tocmai când voia să se ridice și să plece de la masă, Nella spuse ceva care-l ustură.

Dacă în fată se află un foetus pe care ea l-a ascuns, ai de gând să dezvălui asta părinților? Să-i pângărești amintirea și să-i murdărești reputația?

E necreștinesc, spuse, când el rămase dator cu răspunsul.

Picioarele scaunului ei hârșâiră dușumeaua. Părăsi sala de mâncare așa de grăbită, încât florile galbene de pe rochie se transformară în scântei și linii. El nu-și amintea ca vreodată să-l fi contrazis atât de nestăpânit.

Rămase la masă vreme îndelungată.

Era o tumoare, sau un copil care nu voise să se nască? Ce-i lipsește unui prunc care nu vrea să vadă lumina zilei? O parte din oameni doresc să nu se fi născut. Pentru ei, uterul este mai bun decât viața. Care de bună seamă este adesea grea. Dar poate un foetus, din proprie voință, să se țină strâns de placentă și de uter? Oricât de mult timp? Acest lucru voia el să-l știe.

Nu știa ce avea să spună părinților. Trebuia să se gândească. Dacă Julia Fredrika se făcuse vinovată de o dragoste interzisă, ar putea, desigur, de dragul ei – și pentru reputație – să găsească o parafrază frumoasă sau un neadevăr.

Va cugeta la asta. Ce e și ce nu e creștinesc era greu de judecat.

Cu cât omul primește mai multe cunoștințe, cu atât slăbește credința. Dar aceasta în mare măsură constă din superstiții. Oare credința își are fundamentul în necredință? Sau Dumnezeu și adevărul

sunt de nedespărțit? Asta trebuie să fi vrut să spună Linnaeus. Dar dacă există o prăpastie între Dumnezeu și adevăr, atunci unul dintre ei trebuie să se dea la o parte. Și acesta trebuie să fie cel dintâi numit.

Îl trecură fiorii.

Cadavrul fetei a fost dus în mica sală de disecție de la Lazaret. Doar Schützer a urmat cadavrul; nu mai avea nevoie de chirurgii pe care-i rugase să-l asiste. Era în zorii zilei și o ceață ușoară plutea pe străzi, înăbușind tropotul copitelor.

De-a lungul malurilor chicoteau stoluri de pescărușI. Apa era înnegurată și cenușie. Încă era cald. A văzut discul soarelui rostogolindu-se din apă în șuvițe de aur și violet.

Apoi au ajuns, el și Julia Fredrika.

Când dricul a intrat pe porțile spitalului, în curte așteptau felcerul militar August Pfiffer și *studiosus chirurgiae* Ludvig Wenner, în vârstă de șaisprezece ani. Iarba era umedă de rouă și se ridica în urma pașilor lor.

Fata a fost purtată prin fața saloanelor unde zăceau săracii. Sala de disecție era pustie. Într-unul din capetele ei se afla un rând de ferestre înalte și lumina palidă cădea pe scândurile dușumelei. Când fata a fost depusă pe masa de disecție și giulgiul a fost dat la o parte, s-a văzut fața, de o albeață fosforescentă.

Buzele erau strânse. Părul atârna în bucle pe lângă grumaz.

Pântecele era uriaș. Picioarele erau așa de mici, că studentul Wenner fu gata să izbucnească în plâns, zărindu-le. Văzuse până atunci ceva morți. Dar era prima lui disecție și fata avea o vârstă apropiată de a lui.

Arkiatrul Schützer, pe care Wenner îl întâlnea pentru prima oară, le-a explicat că trebuiau să înceapă prin a scoate apa din ea. Veșmântul a fost ridicat până la piept.

Trupul era așa de descărnat, că pe Wenner îl trecură fiorii.

Schützer apăsă atent pe pântece. Pfiffer primi ordin să taie și lui Wenner i se îngădui să se plaseze în *troisquart* în partea de jos a pântecelui. N-a curs nici o apă.

Schützer a poruncit atunci ca instrumentul să fie mutat mai sus, între buric și coaste. Și atunci de acolo începu să curgă lichidul. Era de culoare brună și gros. Wenner stătea cu un vas în mână și-l primea. Din moartă se scurseseră încet nu mai puțin de două carafe de lichid, afurisit de închis la culoare și gros.

Mirosul nu era dintre cele mai plăcute.

Chirurgii trebuie să se obișnuiască în timp cu asta, spuse Schützer când Wenner făcu o grimasă, să suporte și să tragă învățăminte. La urmă, curgerea se transformă într-o picurare lentă.

Nu s-a scurs totul? întrebă nerăbdător Schützer.

Greu de știut, spuse Wenner.

Atunci, Pfiffer zise că ceva părea să stea în calea golirii. Schützer își scoase ochelarii și se aplecă să vadă. Așa era. Ceva închis la culoare și încurcat astupa ieșirea. Pfiffer îi întinse penseta.

Cu cât trăgea, cu atât ghemul se desfăcea mai mult.

Wenner se albi la față. Ceea ce scotea arkiatrul semăna cu părul de om, lung și cu firul gros. Apoi urmă o țâșnitură de lichid. Când Wenner îndrăzni să deschidă din nou ochii, Schützer și Pfiffer examinau părul în lumina de la una din ferestre.

Era de un brun așa de închis, că părea negru.

Cam de treizeci de centimetri, constată Schützer.

Și, fără îndoială, era păr omenesc. Cum ajunsese în față? Al cui era? Al ei? Nu, firele de păr ale fetei erau subțiri și blonde. Wenner spuse că se temea de ce ar

putea găsi în față: o namilă de om, o făptură diformă ori o pocitanie? Schützer fu iritat de replică și-l rugă pe Wenner să-și țină gura.

Nu există nimic de temut în trupul omului, spuse el.

Pfiffer luă din nou cuțitul. Din cauza mișcării lui, capul fetei căzu într-o parte. Wenner scoase un țipăt. Comportă-te acum ca un bărbat, spuse Schützer cu bruschețe. O căruță trecu pe stradă scârțâind. Calul necheză. Wenner își ținea privirea ațintită pe scalpel.

În vreme ce Pfiffer tăia pielea, Schützer descria cu voce tare tot ce apărea și în același timp nota pe o foaie de hârtie. *Omentum*, membrana, era puternică și îmbrăca întreaga parte interioară a pântecelui. Pielița interioară era plină de un fel de excrescențe sau glande, unele prinse tare. Acest nod l-am simțit din afară, comentă el.

Când membrana a fost ridicată, s-a arătat întreaga cavitate plină de puroi, un fel de minium de plumb gros. Zeama semăna cu o fiertură de ovăz și a fost îndepărtată, ceea ce le-a luat o bună bucată de vreme; era foarte grețoasă.

Apoi găsiră, în zona buricului, bucăți care aminteau de cheaguri de sânge. Pfeiffer își opri cuțitul, privindu-l pe Schützer, care părea gânditor.

Lovitura de calandru, constată el mai târziu.

Calandru?

Fata a spus că-i căzuse un calandru de călcat pe burtă, răspunse Schützer, pare să fie adevărat. Dacă n-o fi bătut-o cineva.

Pfiffer nu întrebă mai mult, continuând să taie. Acum deveniră vizibile câteva întăriturii sau chisturi mai mari. Unele dintre ele erau fixate pe mațe. Undeva, lângă șira spinării, Pfiffer se opri din nou. Simțea ceva neobișnuit cu vârful cuțitului, spuse el.

Ei, ce anume? Spune, îi porunci Schützer.

O excrescență mai mare. O umflătură care n-ar trebui să se afle aici.

Scoate-o, ordonă Schützer după o clipă.

Pfiffer – mușchii maxilarului îi erau încordați – tăie și scoase afară o pungă de piele brună la culoare. Era zbârcită și atârna ca un burduf de vin golit. Acolo se afla lichidul care a ieșit, spuse Schützer. Pfiffer avea dificultăți să taie punga, se dovedi că era unită cu o bilă, o excrescență sau un chist mai mare, care în parte se afla cuprins în pungă. Pfiffer, om cu părul alb care văzuse multe, exclamă că niciodată nu dăduse peste așa ceva.

Își șterse fruntea de sudoare cu prosopul.

Din ce consta chistul? se întrebă el.

Din carne, evident.

Dar Schützer nu putea înțelege ce organ reprezenta. Își sprijini articulațiile degetelor pe masă, întoarse capul la dreapta și la stânga și se uită cu ochii micșorați, în vreme ce Pfiffer aștepta cu cuțitul. Ca formă, seamănă cu un cap, spuse el. Taie, îi porunci hotărât.

Pfiffer tăie. Ridică în sus totul, până la o altă masă.

Între timp, Schützer cerceta atent locul de unde fusese îndepărtat chistul. Wenner trebui să aducă penseta. Schützer scoase un fir de păr, apoi mai multe. Părul atârna liber. Firele erau groase și brune, de aceeași mărime ca primele.

Le numărară atenți: erau șapte.

Apoi, Pfiffer luă sacul și tăie excrescența. Desprinsă, se dovedi că era compusă din ceva care pe jumătate semăna cu un ficat, în vreme ce jumătatea cealaltă era în întregime albă și mai consistentă. Pfiffer se holba încordat.

Poate că foetosul a căzut în cavitatea pântecelui, mormăi el. Deci în afara uterului, dar asta e mai puțin credibil, fu de părere Schützer.

Atunci, Pfiffer lăsă cuțitul și se depărtă.

Își scoase plosca cu rachiu din geantă. Fără să ceară permisiunea, se așeză sub o fereastră și deșurubă capacul. Schützer nu spuse nimic, ci se lăsă să cadă pe un taburet, lângă felcerul militar. Wenner, căruia îi clănțăneau dinții, se așeză cât de aproape îndrăznea de cei doi.

Le ajunse la fiecare câte o înghițitură întăritoare din plosca lui Pfiffer.

În afara ferestrei, o lumină verde se cernea printre coroanele copacilor. De pe coridorul din fața sălii se auzeau voci slabe. Timpul se opri o clipă, apoi o porni din nou.

Ce blestemăție am găsit? întrebă Pfiffer cu voce înăbușită.

Schützer nu știa. Suntem pe teren necunoscut, spuse el.

Ca Vasco da Gama sau Cristofor Columb.

Wenner socoti că era măreț, ca și cum ar fi fost exploratorii unui nou continent. Dar țara pe care o descoperiseră era doar o fată tânără, care zăcea pe jumătate tăiată pe o masă. Pântecele se lăsase. Chipul îl avea întors, Wenner vedea doar cârlionții blonzi.

După ce își reveniră, continuară munca.

Pfiffer tăie chistul. Partea asemănătoare unui ficat nu conținea decât carne. Dar când tăie partea albă, dădu de ceva nemaivăzut.

Un dinte.

Se afla acolo, desprins, un pic îngălbenit.

Mai întâi, Schützer nu spuse nimic, dar pe urmă îi porunci lui Wenner să ridice dintele cu penseta. Deși îi tremura mâna, Wenner îl ascultă. Dintele zăngăni când îi dădu drumul pe tavă. Schützer îl ridică, răsucindu-l pe toate părțile. Un dinte de om, constată el liniștit.

Atunci, Wenner nu se mai putu stăpâni și începu să vomite într-o găleată.

Era ametit și trebui să se așeze din nou pe taburet. Curând Pfiffer mai scoase un dinte. Schützer îl ridică și-l așeză pe tavă. Domnii găsiră în chist un dinte după altul. De fiecare dată când erau lăsați să cadă pe tavă, răsunau în același fel. A fost mâncată pe dinăuntru de o gură invizibilă, îi trecu prin minte lui Wenner.

Pfiffer mai găsi după aceea – așa cum auzi Wenner de pe scăunelul lui – un maxilar aproape format, *maxilla superior*, cu gingii foarte vizibile.

Doi canini mai erau încă prinși în acesta.

Dumnezeule, Cel care m-ai făcut, spuse Pfiffer cu voce scăzută. Schützer răsuci maxilarul și văzu că aparținea fălcii superioare a unei guri.

Vino, Wenner, spuse el prietenește peste umăr. Niciodată în viața ta n-o să mai vezi așa ceva. Astfel că Wenner a fost martor când Pfiffer a scos din punga aceea o grămadă întreagă de oase mici. Schützer avea îndoieli asupra originii lor.

Îl trimise pe Wenner după o lampă.

Domnii cercetară cu atenție oasele la lumina acesteia. Semănau mai curând cu resturile unei carcase de găină, și după părerea lui Schützer era imposibil să le identifice, pentru că în parte își pierduseră forma. Pfiffer spuse că unul dintre ele ar fi putut să fie o bucată dintr-o tâmplă. După ce cugetă o vreme, Schützer îi împărtăși părerea.

Le numărară și le puseră împreună; căzură de acord că găsiseră în excrescență doi dinți din față, opt măsele și încă o pereche de dinți cu plasare incertă.

După mărime, aparținând unui copil pe cale să-și schimbe dinții, spuse Schützer.

Se întunecase, umbrele făceau ca pereții sălii de disecție să se apropie și Pfiffer propuse să mănânce ceva la localul din colțul străzii.

Deși erau flămânzi, nici unul dintre ei nu putu mânca prea mult. Se înviorară cu o halbă de bere și câteva păhărele de tărie. Cum poate crește un copil în afara uterului, într-o pungă de piele separată? se întreba Pfiffer. Constataseră cu propriii lor ochi că așa stăteau lucrurile.

Numai părți dintr-un copil, îl corectă Schützer. Dar care au trăit mult.

Cât de mult? voia Pfiffer să afle. Și chiar trăise?

Resturile pe care le văzuseră nu mai erau un *foetus*, răspunse Schützer, ci aparțineau unui copil mai mare: șase sau șapte ani. Nici un foetus nu are pe cap păr de jumătate de aln*, sau mai mult. Și dinții indică această vârstă. Prin urmare, fără nici o îndoială, trăise.

Pfiffer dădu neîncrezător din cap. Fata nu putuse să fie însămânțată când avea șapte sau opt ani! Cel mai lesne de crezut, zise el, era vorba de o diformitate la un foetus care crescuse gigantic, nu avusese destul loc și se sufocase de la sine.

Unde erau atunci celelalte părți ale foetusului? îndrăzni Wenner să se bage în discuție.

Organele interne? adăugă și Pfiffer. Creierul și inima?

---

* Veche unitate de măsură (aproximativ 60 cm).

Și unde se afla craniul pe care crescuse părul?

Schützer părea absent. Se întoarseră tăcuți în sala de disecție. De data aceasta, îi însoți paznicul, un bătrân pe jumătate orb, care ducea mai multe lămpi pe care le aprinse cu mâna tremurătoare. Schützer dorea acum ca ei, la fel de conștiincios, să cerceteze starea sexuală a fetei și virginitatea ei. Era neatinsă sau nu?

Trebuiau fără întârziere să stabilească acest lucru. Curând avea să dispară tot ceea ce ar fi putut fi o dovadă. Erau foarte obosiți. Dar făcură cum dorea Schützer. Nu fără greutăți: înțepeneala cadaverică începuse să se instaleze.

Wenner și Pfiffer dădură picioarele fetei la o parte.

Părul pubian era roșcat, des și cârlionțat. Wenner trebui să taie cu o foarfecă părul de pe labiile vulvare. În sinea lui, plângea. Cum părul de pe sexul femeii este totdeauna ascuns, i se părea că într-un fel o violează.

Da, mai ales că fata era așa de jalnic descoperită.

Ea afirma că e neatinsă, spuse Schützer, dar s-ar putea să nu fie adevărat.

Nu e nici o fată care să nu spună că e neatinsă, zise Pfiffer.

Dar vulvele, găsiră ei, erau tari, rotunde și netede. Membrana himenului era așa de întinsă, că trebuia considerată că neatinsă. Nimeni nu putu vârî nici degetul mic. Pentru mai multă siguranță, Schützer încercă și cu vârful penei.

Ar fi trebuit să folosească forța, pentru ca să pătrundă înăuntru. Trebuiau să se încreadă în mărturia simțurilor: un mădular de bărbat nu ar fi putut să ia această cale. Prin urmare, trebuie

știut, sublinie Schützer, că sămânța care este risipită în afara orificiului poate totuși să se furișeze și să fecundeze, avem aici dovada.

Wenner asculta și lua aminte.

Uterul fu găsit tare și mic. Trompele erau libere, netede și goale. O legătură trupească nu putuse avea loc. Schützer era foarte grijuliu cu faptul că ei toți trebuiau să fie de acord în legătură cu ceea ce văzuseră. Toți au întărit faptul că fata fusese găsită neatinsă.

Prin urmare, fătul nu putea să fie al ei.

Dar găsiseră în ea un foetus.

Au cusut-o în tăcere pe Julia Fredrika, în vederea înmormântării. Înainte de a se închide ușa sălii, Wenner îi aruncă o ultimă privire. Era din nou ascunsă sub giulgiu, dar părea că-i este frig. O singură lumânare de ceară ardea lângă ea. Nu pâlpâia, ci avea flacăra dreaptă.

Afară era lumină de lună și bătea un vânt puternic. Își luară rămas-bun.

În vreme ce avansa toamna, Schützer se sfătuia cu toate autoritățile pe care le putea găsi și pentru care avea respect. Acrel, care fusese așa de priceput în crearea Lazaretului și era un operator cu faimă și extrem de iscusit, îl ascultă ușor distrat.

Natura include chiar și monstruozități, spuse el.

*Wäre sprachlich unlogisch**, îl întrerupse Schützer.

Chiar și natura își are propriile ei greșeli, îi replică Acrel. Un copac oferă lemn sănătos, altul crește nefolositor, când se usucă crapă, după cum știe orice tâmplar. În același fel vedem printre oameni avortoni, făpturi monstruoase și diforme. Ei sunt omorâți mai des decât se recunoaște. Ceea ce este o soluție și poate că este mai omenos, sau cum crezi, *colega*?

Cred în știință, spuse Schützer în vreme ce își punea paltonul.

Aici ai perfectă dreptate, răspunse Acrel. Se lăsă pe spate, cu mâinile la ceafă. Doctorii sunt din păcate prea puțini în țara asta pentru a ajunge să facă știință. Pune pe hârtie observațiile tale pentru Academie și fii mulțumit.

---

* Ar fi ilogic, din punctul de vedere al limbii (germ.).

Dar Schützer nu era mulțumit. Nu putea avea pace, dacă nu înțelegea ce se întâmplase în Julia Fredrika. Acrel avea dreptate într-o singură privință, doctorii din regat erau prea puțini pentru nevoile științei.

În pustiurile pline de zăpadă de la nord de Gävle, profesau doar șapte ucenici felceri și nu exista nici o farmacie. De ce ar trebui el, un *practicus*, să fie obligat să se ocupe de ceea ce îi depășea capacitățile? Deoarece nimeni altcineva nu-și asuma aceste îndatoriri: acesta era răspunsul.

E neplăcut să recunoști că omul nu înțelege. Sau să înțelegi că omul nu știe.

Ședea pe scaunul lui de lângă fereastră și privea craniul de pe raft. Cu ajutorul acestuia învățase să recunoască toate oasele capului. De multe ori, în vremea anilor de studiu, stătuse cântărindu-l în mână. De câteva ori își scuturase pipa în el, dar pe urmă se rușinase.

Cui îi aparținuse? Unui nelegiuit coborât din știreang? Sau vreunui sărac, aruncat în groapa comună? Existența lui devenise între timp folositoare, atât pentru cel ce vânduse craniul, cât și pentru el, care îl cumpărase.

Nu mai găsea timp să participe la rugăciunile cu copiii și slujitorii. Vizitele de duminică, pe care obișnuia să le facă persoanelor influente, fuseseră suspendate, ca și concertele sau alte distracții. Se scufundase în literatura științifică.

Mulți pacienți au fost refuzați, și bogați, și săraci.

Dar dacă Nella spunea ceva ce ar fi putut părea un reproș, se supăra.

Și își exprima părerea despre extraordinara capacitate a femeilor de a nu vedea dincolo de suprafața lucrurilor.

Pentru femei, doar cele vremelnice contează.

Nella asculta, fără să comenteze.

Îl găsea pe Schützer greu de suportat și, cât de repede putea, se lăsa cuprinsă de somn, care o atrăgea cu o forță irezistibilă: dormea aproape cu voluptate. Dar Schützer nu ostenea s-o cheme la el – uneori de mai multe ori pe zi.

Ea asculta și sosea, roșie și gâfâind de la urcatul treptelor, și îi era greu să-și ascundă nemulțumirea, pentru că el nu avea de spus nimic ce ea n-ar fi știut.

Așa că, ce vrei de la mine, Schützer?

Mai ales vreau să mă plâng că nu înțeleg bizareria femeilor.

M-ai strigat ca să-mi spui asta?

Da.

El ședea la masa de scris, palid și tras la față, învârtind prespapierul. După câteva minute glaciale, prezența ei îl deranja și o ruga să plece.

Atunci, Nella pleca, trântind ușa în urma ei.

Ea îi mărturisi Micuței, în vreme ce stăteau pe iarba înghețată din fața cuștilor cu iepuri, că viața ar fi putut fi suportabilă și bună.

Numai dacă nu... adăugă, dar își mușcă limba și tăcu.

Micuța ridică de urechi un iepure din cușcă și i-l întinse stăpânei, care cu gândurile aiurea începu să-l sucească pe toate părțile. Trebuiau să înceapă să taie iepurii, deși era doar la început de toamnă. Acesta abia dacă era matur și prea mic. Botul îl avea umed și părea speriat.

Numai dacă nu...? îndrăzni Micuța să întrebe.

Numai dacă n-ar fi această *suffisante* autocompătimire, izbucni doamna Nella.

Micuța nu putu să afle mai mult, pentru că în același moment sosi în vizită nepoata lui Schützer.

Stătea la poartă având pe umeri un șal de un roșu așa de aprins, că abia după o vreme îl observară și pe băiatul care o însoțea.

Ea avea trei băieți, toți mai mult sau mai puțin asemănători, și era măritată cu un cioplitor care tăia și măsura piatra pentru rege; dar cum curtea era zgârcită, primea puține comenzi. Așa că ședea la masa de bucătărie instruindu-se odată cu copiii – pe care nu avea posibilitatea să-i trimită la școală – în latină, greacă, astronomie, matematică și în diferite altele, de care nu aveau nevoie nici el, nici ei.

Acesta-i Magnus, îi anunță Maria după ce o îmbrățișase pe Nella. Cel mijlociu.

Nu era prima dată că sosea trăgând după ea vreunul dintre băieți, pe care voia să-l dea la învățătură la Schützer, ca să-și ușureze cheltuielile casei. Nella clătină întunecată din cap.

Schützer nu trebuie deranjat, o lămuri ea.

Dar Maria râse doar, fără s-o asculte.

Își scoase pălăria, avea părul creț și roșu. Ținându-l strâns pe băiat pe după gât, îl împinse înaintea ei pe scară. Nella îi urmă. Maria intră fără teamă și neanunțată la unchiul ei, foindu-și fustele și zâmbind cuceritor.

Acesta e Magnus, unchiule dragă, zise, împingându-l pe băiat în față.

Schützer nu-și ridică privirea de la masa de lucru.

Magnus al meu, continuă Maria perseverentă, are neobișnuit de mari succese la latină; conjugă verbele latine la fel de *geschwind** cum alții împletesc un coș.

Ceea ce o făcuse să creadă că era potrivit să devină doctor.

---

* Repede (germ.).

Învață-l să împletească mai degrabă coșuri, îi răspunse scurt Schützer.

Atunci Maria înaintă până lângă masa de scris. Și ea avea fața de cal tipică familiei. Altfel, arăta bine și era neînfricată.

Magnus al meu este puternic și sănătos, nu-i bolnăvicios ca Efraim al vostru și n-o să coste decât hrana, dragă unchiule.

Nu vezi că sunt ocupat, i-o reteză scurt Schützer.

Dar Maria nu se preda așa ușor.

Magnus poate căra geanta cu medicamente a unchiului. Magnus poate ține în ordine instrumentele. Poate târgui orice lucru, mărunt sau de valoare, ceea ce e bine, pentru că unchiul este așa de nepractic și are probleme importante la care să se gândească.

Schützer o privi pe deasupra ochelarilor. Și-i scoase. Se ridică, cât era de lung.

Un nepriceput ca învățăcel era tocmai ce-mi lipsea! strigă el.

Maria îl privi fix. Apoi, strânse ochii. Își adună fustele și dispăru în jos pe scări, într-un ciocănit de tocuri. Băiatul clipi neajutorat din genele scurte, apoi își urmă mama. Soții Schützer se priviră unul pe altul drept în ochi peste toată întinderea camerei.

E o cerșetoare nerușinată, decise Schützer.

Iar tu ești un monstru fără inimă, răspunse Nella.

Fugi grăbită pe scară după ruda soțului ei. Omul nu știe cum merg lucrurile și ce e cauză și ce e urmare. Dar era rău.

Maria stătea sub mărul desfrunzit și plângea. Lângă ea se afla Micuța, căscând gura. Magnus se ținea strâns lipit de maică-sa. Curând sosiră alergând Magda și Efraim.

Cine ar fi putut bănui că un asemenea torent de lacrimi s-ar putea afla într-o femeie așa de cura-

joasă? Nella dădu jos iepurele pe care îl mai ținea în brațe și trimise copiii la bucătărie; Magnus putea primi un pahar de suc înainte să plece.

O cuprinse în brațe pe Maria, o strânse și o legănă. O consolă cum putu ea mai bine, fără să spună că, de fapt, Maria era vinovată.

Crengile din măr scârțâiau desfrunzite.

Cerul era cenușiu-albastru, fără nici un nor.

Un pescăruș cu cap negru zbura sus, deasupra acoperișului. Era neclar dacă o consola pe Maria sau se consola pe ea însăși. Viața poate fi detestabilă. Ca atunci când ai trecut de ultimul indicator și știi că te așteaptă pustiul; că nu se poate să te întorci și când ți se pare că o făptură nevăzută te-a urmărit și a smuls toate semnele care arătau drumul.

Ultimul dintre ele este dragostea. Dacă ai pierdut-o, viața nu mai merită să fie trăită. Dar după ce Nella o ținuse o vreme îmbrățișată pe Maria și o consolase, mângâind-o cum putea mai bine, simțindu-se ea însăși fără nici un sprijin, lacrimile încetară brusc.

Maria se desfăcu din îmbrățișare, își dădu capul pe spate și-și îndreptă șalul cel roșu.

Acum înțeleg ce viață duci, spuse. Ar fi trebuit să-l fi avut în loc pe Löwen.

Ce știi tu despre Löwen? o întrebă Nella cu buzele înghețate.

Toți știu despre tine și Löwen, spuse Maria, căutându-și apoi pălăria.

Să-l ia dracu pe zgârcitul de Schützer, mai zise, înainte să-și ia rămas-bun. Ne descurcăm noi. Am să mă fac cântăreață la Bollhuset. Nella rămase în poartă, uitându-se după ei. Maria îl ținea pe după umeri pe băiat și părea că începuse să cânte, sau poate era doar vântul.

Dispărură după biserică.

(O portocală însărcinată)

În Stockholm nimeni nu putea să-i spună ceva demn de a fi ascultat.

Dar la Uppsala, la universitate, era plin de autorități. Schützer se duse acolo, avu nevoie de mai multe zile. Cei mai mulți dintre profesorii pe care-i întâlni erau îngâmfați și suficienți. La Spitalul Academic dădu însă din întâmplare peste Nils Rosen von Rosenstein care, cu toată vârsta înaintată, venise într-o vizită de inspecție la foștii lui studenți.

În tinerețe, Schützer îl ascultase pe acest distins anatomist și-l văzuse operând în teatrul anatomic*: nimeni nu mișca în sală. Acum, fața lui von Rosenstein era zbârcită și îi curgeau ochii. Nu mai erau multe lucruri care să-l impresioneze. Totul în jur era numai ambiție deșartă.

Schützer aflase despre luptele din consiliul universitar din Uppsala și despre cele patru stări sociale din Sfat, al căror singur interes era să umple vistieria statului. Mercantilismul trecea înainte de orice

* Celebră sală de disecție construită în 1662 pe acoperișul clădirii Facultății de Medicină din Uppsala, la ordinul lui Olof Rudbeck. Sala, în formă de amfiteatru, putea cuprinde 200 de persoane și aici au avut loc până în 1766 disecții cu public pe cadavrele criminalilor executați.

și arta vindecării era acum înlocuită de matematică și economie. Cunoștințele unui profesor erau egale cu zero. Se așezară într-o odaie mai mică din fața saloanelor de bolnavi.

Von Rosenstein mormăia furios.

Schützer trebui să-l asculte multă vreme. Afară se întețea vântul. Coroanele înalte ale copacilor din fața spitalului se răsuceau, ca în spasme.

Dar când von Rosenstein își trase răsuflarea, Schützer își luă avânt. Avea impresia că von Rosenstein asculta, părând interesat. Nu-l întrerupea. Se scărpina doar în perucă, folosind pana de scris. Aproba din când în când, dând din cap. El era nu numai anatomist și pediatru, dar și un practician de încredere, pentru care observația vine prima, iar ipotezele îi urmează.

Fata era neatinsă și fecioară? Așa, bine. De ce nu?

Cu toate acestea, o sămânță masculină ar fi putut pătrunde în ea. De la această lege natura nu face excepții. Și nici eu nu cred altfel, spuse von Rosenstein. Orice ar afirma teologii. Sau prețiosul meu coleg dorește să colinde cu ei prin crângurile sfinte, printre arhangheli și semne prevestitoare?

Ce fel de sămânță? îl întrerupse Schützer, de la ce bărbat?

Ei, asta-i o altă poveste.

Deliberară, fără să devină mai înțelepți. Poate de la același bărbat care o procrease pe ea însăși!? spuse în cele din urmă von Rosenstein. Era o fantezie, mărturisi el. Dar cum fantezia vine și ea de undeva, din întunericul de peste umăr, și adesea conduce drept, ar trebui s-o probeze.

În capul lui Schützer se făcu gol. S-ar putea ca maestrul țesător însuși să-și fi fecundat fiica? Acest soi de fapt nenatural nu era necunoscut. O vreme,

răsuciră pe toate părțile descrieri ale destrăbălării dintre tați și fiice, căci von Rosenstein, ca doctor de copii, era inițiat în cel mai înalt grad în asemenea situații.

Dar Schützer îl întrerupse. Fecioarele, într-un climat așa de rece ca al nostru, nu concep înainte de a ajunge la o anumită vârstă. Cum fata avusese prima curățire lunară la treisprezece ani, ar fi trebuit ca fătul din ea, dacă fusese fecundată, să aibă o vârstă de cel mult șase luni. Și nu de aproape șapte ani. Indiferent de făptaș.

Poate fi oricine, dar asta nu rezolvă problema.

Von Rosenstein aprobă: *naturellement** și *sans doute***.

Dar nu voia să-și părăsească ideea. S-ar fi putut întâmpla într-un alt fel, necunoscut și pe care ei nu și-l puteau imagina, și de aceea gândul nu trebuia respins.

Na, spuse sarcastic Schützer, *durch die Nase? Oder durch das Ohr?****

Von Rosenstein nu-l băgă în seamă. Se referi apoi, oarecum fără legătură, la faptul că Linnaeus, undeva în prolixele lui lucrări, descrisese o portocală gravidă.

O portocală gravidă? Schützer începu să-și încheie nasturii la palton.

Un fruct mic într-unul mare, îl lămuri von Rosenstein.

Schützer era obosit de tot și voia să întrerupă conversația. Mulțumi amabil și promise să se gândească la ce spusese von Rosenstein. Își luă rămas-bun.

---

* Firește (fr.).

** Fără îndoială (fr.).

*** Păi... pe nas? Ori poate pe ureche? (germ.)

Începu călătoria de întoarcere fără o indicație mai brează decât o portocală gravidă.

Din trăsură, privea la cârdurile de păsări care zburau peste câmpia de toamnă.

Se adunau și se risipeau, formând modele. Uneori puteai distinge o anume regularitate în ele. Dar, după o clipă, orice regulă dispărea. Câmpiile erau galben-cenușii și goale. Pădurea de brazi se înălța neguroasă și mută. Călătoria spre casă îi mai fură o zi din scurta viață. Nu mai avea pe cine să întrebe, în afară de cărți.

Era enervat pe Nella, care se comporta morocănos și tăcut.

N-o mai îmbrățișa. Nu mai atingea nici clavecinul. Își închidea ușa de la camera de lucru. Studia scrierile anatomiștilor și pe ale celor care operau, precum și tot felul de alte lucrări, până îi sângerau ochii. Copiii trebuiau ținuți departe din calea lui. Iar Nellei i se spusese, mai mult decât hotărât, să refuze toate chemările din partea pacienților. Până când, târziu în toamnă, ea începu să protesteze așa de tare, că el își încruntă fruntea nemulțumit.

Așa, spuse el. Ce s-a mai întâmplat acum?

Cum vrei să fac față tuturor cheltuielilor și să dau de mâncare la copii?!

Cu siguranță există provizii suficiente.

Curând vine iarna, Schützer!

Nella se stăpânea, dar stările ei se revărsau asupra lui.

Era poate vina lui că zgârcenia regală era așa de mare? Trebuia el să fie învinovățit că-l slujise așa de mult și de credincios pe bătrânul rege Fredrik? Acum, el era folosit în continuare ca medic și de noua pereche regală, dar leafa nu se schimbase, iar aluziile lui despre schimbare se pierduseră nea-

uzite: Nella, mai mult ca oricine altcineva, trebuia să știe despre nedreptatea asta.

Ea o cunoștea. Mai auzise melodia asta de multe ori. Așa îi spuse.

Se certară, până ce Schützer puse capăt discuției.

Doamne sfinte, Schützer, gâfâi ea învinsă, din ușă.

Pe care o lăsă să se închidă în urmă cu o izbitură. Un pic de albastru rece din ochii ei pâlpâi o clipă pe pereți. El rămase la masă, fără să lucreze și simțindu-se neglijat. Nu numai de Nella. Dar și de Nella.

Doar o singură dată se lăsase smuls de la masa de lucru și dintre cărți, spre ușurarea servitorilor, de către un mesaj care trebuia ascultat. Era vorba de Phaëton.

Fusese dus fără întârziere la Lazaret.

Lacheul se așezase curajos, după cum a reieșit, în spatele caleștii, în umezeala de toamnă, pentru călătoria familiei regale la oraș. Cum putuse să se țină, era un miracol. După o clipă își pierduse însă cunoștința. Și pe urmă nu mai putuse merge pe propriile picioare, ci fusese transportat în chip jalnic pe puntea unei bărci.

Dându-i-se această poruncă, Schützer s-a dus să-l viziteze. Era împreună cu medicii curții Justin și Acrel. Și Phaëton, bietul băiat, a fost atât de bucuros să-i vadă, mai ales pe Schützer, încât fața lui slăbită s-a luminat toată.

Pielea i se îngălbenise și mai tare, observă Schützer, și era zbârcit ca un bătrân.

Tumoarea crescuse. Nu poate fi decât o tumoare, spuse Justin.

Lacheul era sigur *candidatus mortis*, o știau toți trei. Nici unul nu trebuia să facă ceva fără știrea celorlalți. Omul trebuia operat, dacă mai era posibil.

Dar când ceilalți medici plecară, Schützer întârzie la patul etiopianului. După o vreme, Phaëton bâjbâi căutându-i manșeta. Schützer îi luă mâna și o întoarse, privind-o.

Părea casantă. Liniile palmei păreau desenate cu cărbune.

El o atinsese și altă dată. Acum o strânse din nou.

Harapul îi zâmbi recunoscător.

Schützer știa acum mai bine cine era Phaëton. În cărțile despre mitologia grecilor, care nu rareori descriau boli, dăduse în timpul toamnei peste acest personaj.

Phaëton era băiatul căruia mama sa îi spusese că este fiul Soarelui.

Într-o zi, copilul se rugase să conducă el carul strălucitor al Soarelui peste bolta cerului, pentru a putea fi aproape de tatăl lui. După o vreme, primise încuviințarea Soarelui. Dar pentru că fusese prea îndrăzneț și puterea nu-i era de ajuns, a ieșit din drum și a fost ars.

Phaëton era băiatul care din cauza cutezanței lui fusese mistuit de foc.

De către soare, până ce devenise cenușă. Grecii se temeau de prea marea îndrăzneală, pe care ei o numeau *hybris*. Numele acesta îl alesese regina pentru lacheul ei. Ca și cum el ar fi fost fiul: al ei și al regelui. Dar ei toți – probabil –, nu numai Phaëton, erau învăluiți în mantia de împrumut a prea înaltului drum regal. Și acum se va sfârși curând cu harapul.

Ce-l isprăvise? O tumoare a ficatului. Dar, de asemenea, puterea și *hybris*-ul. Phaëton fusese o bijuterie exotică a reginei, în caseta ei cu podoabe.

Și el însuși, Schützer, cine era?

Un lacheu, la fel ca Phaëton.

În salon mai erau și alți bolnavi. Suspinau și tușeau. Paturile erau strânse unele într-altele. Afară cădea întunericul. La intervale regulate, venea un servitor indolent și întorcea buștenii din cămin. Atunci, urma o ploaie de scântei. Erau aidoma unor vieți.

Repede aprinse. Curând stinse.

Din față, Schützer era încins de căldură. Din spate însă trăgea rece de la fereastră.

Își desfăcu mîna. Dintr-odată, Phaëton strigă cu glas ascuțit. Câțiva supraveghetori veniră în goană, și printre ei o madamă bine clădită. Ea fu de părere că negroteiul trebuia așezat pe tron. Și așa făcură.

Phaëton a fost ajutat să se așeze pe butoi și se deșertă acolo.

Ușurarea lui era ușor de auzit. Gâfâia, făcându-și nevoile.

Dar când a fost dus din nou la pat, a început să plângă.

Fecalele – Schützer le studie atent – erau albe și lichide. Ca și cum omul s-ar fi ținut în viață doar cu grăsime și zahăr. Când Schützer pipăi apoi tumoarea, aceasta dispăruse. *Putz weg*!* îi comunică el lui Phaëton descoperirea.

Poate că nu se ușurase de multă vreme? îl întrebă în șoaptă Schützer.

Nu primi drept răspuns decât un sforăit. Atunci, plecă.

Fericita dispariție a tumorii nu ținu prea multă vreme. Urmară edemele. Picioarele lui Phaëton se umflară ca niște butuci. Era imposibil de operat.

---

* A dispărut cu totul! (germ.)

Medicii curții îl lăsară în plata Domnului. Și Schützer îl părăsi, ce era să facă?

Chiar și regina părea că se plictisise de harap.

Ca și alții din Lazaret, a fost convins să aducă o babă. Bătrânica veni, începând să-i ungă în fiecare zi trunchiul cu unsori și uleiuri. Fără efect: după nici o săptămână, Phaëton era mort. În urma unui ordin de sus, cadavrul a fost deschis în prezența mai multora.

Mai erau, în afară de Schützer, arkiatrii Böckman, Hedenberg și Justin, arkiatrul von Heidenstam, precum și candidatul Törnblom, care ținea cuțitul. Harapul părea mai mic decât fusese în viață. Uscat. Și singur. Oare nimeni din neamul lui nu aflase ce soartă avusese?

Schützer întocmi protocolul autopsiei.

Ficatul a fost găsit mare, întărit și unit cu *peritonaeum*, precum și cu părțile învecinate, a scris el. În hipogastru, unul dintre lobi era foarte mare și ajungea până la pelvis. Era moale și scârbos, plin de puroi. Celălalt lob avea o consistență mai bună, dar era înnegrit. Vezica biliară era mărită de fiere groasă și închisă la culoare.

Intestinele, atât cel gros, cât și celelalte, erau înnodate, uscate și roșii.

Mesenterium și *mescollonum* aveau pete roșii și multe excrescențe. Burta era umflată de gaze. Măduva și inima erau moi și căzute. Și dacă îi era permis celui care scria raportul să-și exprime părerea în fața Colegiului Medicilor, adăugă Schützer, boala lui Phaëton fusese de la început o hepatită prost îngrijită, urmată de infarcte. Protocolul a fost iscălit de cei prezenți la autopsie.

Dar la Colegiul Medicilor a sosit, la scurtă vreme după aceea, un memoriu.

El venea de la Niklas Skragge. Și cum Skragge era poet, acesta consta dintr-o descriere înflorită a soartei nefericite a harapului Phaëton, de când se îmbolnăvise la Swartsjö, un loc mlăștinos, plin de putreziciune și nesănătos. Harapul începuse să aibă neplăceri la sfârșitul lui iulie, când bolile provocate de putreziciune seamănă între ele ca două picături de apă și bântuie cu violență.

(La sfârșitul lui iulie? Dar era de *midsommar*, își aminti Schützer în vreme ce citea.)

Și Skragge fusese chemat la Majestatea Sa care, plină de neliniște, voia să știe ce era în neregulă cu harapul ei. Din acel moment el începuse să țină un jurnal despre Phaëton. Dintr-o întâmplare, arkiatrul Schützer se nimerise să treacă într-o zi pe acolo.

(Schützer citi acestea cu sprâncenele încruntate. O întâmplare?)

Dar, continua memoriul, pentru că arkiatrul și el însuși nu căzuseră de acord în privința diagnosticului, și aveau păreri diferite despre simptome, îngrijirea fusese în consecință.

Schützer ordonase ceea ce nu era potrivit.

Poruncise să i se dea tablete de China. Ceruse de asemenea să i se ia harapului sânge, ceea ce nu numai că nu mai era la modă, dar scăzuse în mod inutil forțele pacientului. Chirurgul regal plecase imediat și nu-l mai văzuse pe pacient, decât încă la o ocazie.

Când Skragge își folosise propria judecată, Phaëton se simțise imediat mai bine. Atunci, el servise voios și mulțumitor la masă. Participase plin de entuziasm la o vânătoare și stătuse vesel și netulburat pe cal. Și dansase cotilion, spre plăcerea tuturor.

Moartea ar fi putut fi evitată, dacă ar fi fost îmbunătățit regimul de viață.

Acesta era conținutul memoriului, ivit dintre fluturii care băteau din aripi peste substantive și soarele care se scufunda blând în Mälaren*, în undele căruia adjectivele înotau ca bancurile de pești.

Mesajul era clar: dacă Skragge și-ar fi îngrijit pacientul fără vreun amestec din afară, cursa s-ar fi terminat în chip mai fericit. El voia să atragă atenția Colegiului Medicilor asupra a ceea ce era depășit în tratamentele vremii. Nu mai era nevoie de fierari, ci de medici adevărați.

Schützer a fost obligat să înghită toată această murdărie și în plus a fost chestionat de Colegiu.

Ceea ce era o dezonoare fără seamăn și o mare rușine.

S-a prezentat, ridicând din umeri. Niklas Skragge? Da, avusese onoarea. A împărtășit Colegiului părerea sa.

Domnul doctor Skragge era, în opinia lui, un fățarnic lipsit de știință. În loc de mâini, avea la capătul brațelor un fel de legume, ca niște morcovi necrescuți.

Neputincioase, ca și restul persoanei.

---

* Ca mărime, al treilea lac al Suediei, are o suprafață de 1140 km² și se întinde de la est spre vest, pe o lungime de 120 km. Și Stockholmul, și Drottningholmul se află pe malurile lacului Mälaren.

Ce urme hidoase îi lăsase natura să cerceteze? Julia Fredrika și fătul trăiseră într-o stranie simbioză. Unul mâncând din celălalt. Nici un copil. Numai părți dintr-un copil. De fapt, doar o gură. El nu înțelegea nimic.

Portocala! Ideea lui von Rosenstein era smintită. Dar, după ce Schützer se dăduse cu capul de pereți de suficiente ori, fără să vadă vreo ieșire, acceptase portocala. Căută în documentele lui Linnaeus, ca să regăsească pasajul, până îl apucă amețeala și greața. Dar îl găsi.

Se văzu că însuși Excelența Sa contele Tessin era cel care prezentase Academiei Regale de Științe în 1745 sus-numita portocală, cea pe care mai apoi a cercetat-o și a descris-o Linnaeus și care purta în ea un fruct asemănător, dar mai mic.

Nu era cu totul neobișnuit, după cum ai fi crezut la început.

Schützer găsi după o vreme că Gustav Harvaeus, și alături de el mai mulți alții povestiseră despre citrice asemănătoare. Iar în 1748 Academia lăsase *in pleno* să i se prezinte o pară din al cărei corp ieșiseră două rânduri de frunze noi, puternice și înfloritoare. Faptul provocase o anume agitație.

Se mai putea adăuga și faptul că domnul arkiatru Beck înfățișase la o anumită ocazie Academiei un ou de pasăre, cu un alt ou în el. Acesta putea fi încă văzut.

Nici una dintre aceste creații nu trecuse prin fecundare.

Așadar, existau mai multe căi pentru concepție? Se vedea silit, deși faptul era amețitor, să accepte ipoteza și s-o aplice și la Julia Fredrika.

Ceea ce este neobișnuit ne ascute atenția, dar în ce direcție?

Se plimba în lung și în lat prin odaia de lucru. Simțea o irezistibilă dorință de a o vedea pe Nella. Ea se afla în casă și o întâlnea la toate mesele. Și chiar între ele, diminețile și serile, câte un pic, de câte ori dădeau unul peste altul prin casă.

Cel mai adesea, ea îi deranja gândurile. Ca să mediteze, avea nevoie de tihnă.

Dar când începea să cugete, avea senzația unei constrângeri, și dacă n-o vedea imediat nu mai putea gândi. Era ca și cum, în aceste fapte atât de nenaturale cu care se îndeletnicea, ar fi avut nevoie de feminitatea ei, care era naturală și fără cusur.

În timpul petrecut împreună, de când își putea aminti, el fusese cel care vorbea și ea cea care asculta. Așa fusese de la început, de când era foarte tânără. Așa se întâmplase. Desigur, nu fără motiv. Vorbirea femeii se referă mai ales la obiecte și lucruri concrete. Rareori ea exprimă gânduri propriu-zise.

Ceea ce aprecia el la femeie era altceva: recipientul rotund al feminității. Însăși anormalitatea graviditații Juliei Fredrika îi crea nevoia de a-și vedea soția. Nu era necesar și nu exista nici un motiv, dar se simțea obligat s-o facă. A pus să fie chemată.

Ea veni după o vreme, se opri în pragul ușii potrivindu-și șalul, ori părul – era posomorâtă.

Iarăși, Schützer, spuse ea, oftând. Ce vrei?

Doar să te privesc o clipă.

Fii amabil și privește-mă, atunci. Acum este de-ajuns?

Mă întreb la ce te gândești tu toată ziua.

Ce te face așa, deodată, să crezi că gândesc?

Nella, vorbești ca și cum ai fi nemulțumită.

Când spuse acestea, pe fața ei se ivi un fel de lucire, ca la o monedă proaspăt curățată. Și, pe urmă, o cută mică de uimire. Aceasta se șterse, ca și cum s-ar fi tras o draperie, și în spatele draperiei el văzu ceva confuz. Ceva se umfla, dar nu voia să prindă contur. Era doar o mică licărire.

Niciodată înainte n-ai spus asemenea prostii, izbucni ea.

Dar după cum auzi, vreau să știu, răspunse el.

Suna aspru. Însă el însuși era uluit de întorsătura pe care o luase conversația. În clipa aceea, întâlni privirea soției. Era așa de rece, că simți o lovitură în piept. I se făcu frică. Apoi, se simți ofensat. El își petrecea toată vremea studiind femeia, locul creării vieții și drama ei. În vreme ce ea se păstra inaccesibilă. Se trăgea deoparte. Și da peste cap orice rațiune.

Julia Fredrika și fructul ei, și tot așa, soția lui.

Pe scurt, părea că aceasta avea de gând să spună ceva.

Dar cum nimic nu ieșea din ea, oricât ar fi așteptat, ci doar stătea holbându-se din ușă, își pierdu răbdarea și se aplecă din nou peste cărți. Atunci, ea plecă.

Ceea ce contrazice natura poartă în sine o mare atracție. Dar, în același timp, tulbură și neliniștește.

Schützer găsea informații tot mai demne de atenție și tot mai uimitoare.

Se spunea că în Spania o iapă fătase o măgăriță care la naștere se dovedise gravidă. Era curios în cel mai înalt grad. Dar faptul era descris ca foarte demn de crezare.

Mai departe: Thomas Bartholinus scrisese despre șoareci care se născuseră cu pui. Nimeni nu putuse explica acest lucru. Dar, în același timp, nimeni nu putuse pune la îndoială observațiile acestuia.

Și istoricul Thuanus povestește, în a șaptesprezecea carte a sa, despre o femeie din orașul Sens din Franța care, timp de douăzeci și opt de ani, a purtat un făt ascuns în ea. Acest fapt a fost confirmat de către domnii doctori Joh. Albosius și Simon Provacher, care fuseseră de față când a fost deschisă femeia.

Erau de mult morți cu toții și informațiile puteau fi puse la îndoială, dar trebuiau notate.

La fel, este descris cu amănunte de către Boneti cum o femeie din orașul francez Dol a purtat un fetus în pântece timp de șaisprezece ani. Se pare că a fost păstrat fără să fie eliminat, ceea ce era inexplicabil. Schützer își frecă pleoapele ostenite.

Niciodată nu poți fi sigur dacă ceea ce e dat drept științific nu se învecinează în fond cu vreo veche credință populară, superstiție sau cine știe ce idee greșită.

Mai mulți scriitori antici se opresc la copiii nounăscuți. Dionysos, afirmă un asemenea autor din Antichitate, purta la naștere un alt mic Dionysos în el. Era neclar cum trebuia interpretat acest fapt. Un comentator a emis mai târziu ideea că pruncul divin poate se văzuse într-o oglindă. Ceea ce îl

înfurie pe Schützer : ori crezi în mitul cu zeul-copil, ori te ocupi de oglinzi.

Ieși din casa unde toate cărțile fuseseră parcurse în detaliu și se duse să ia cunoștință despre lucrările netipărite ale Academiei.

Academia Regală de Științe primește scrieri de aproape și de departe. Chiar membrii Academiei contribuie cu expuneri. Nu totdeauna tipărite, fie pentru că nu sunt demne de încredere, fie, dimpotrivă, din cauza unui prea mare curaj în gândire, care le face greu de judecat.

Era toamnă. Frunzele putrede se grămădeau lângă pereții caselor.

În sala de jos, unde stătea el, nu era încălzit și îl luase frigul.

După multe zile de lectură, descoperi o scrisoare netipărită din îndepărtata Indie, care-i trezi interesul. Cel care descrisese mai întâi întâmplarea fusese un iezuit de origine franceză, dar scrisoarea fusese scrisă de către un misionar suedez. Iezuitul găsise, după cum relata suedezul, punând apoi faptele și în scris, un băiețandru indian de șaisprezece ani care se plângea de multă vreme de dureri în abdomen.

Tânărul fusese deschis în prezența mai multor autorități medicale și i se găsise în pântece un fetus. Un tânăr bărbat gravid! Și copilul lui trăia și cântărea aproape două kilograme!

Schützer simți că-l apucă amețeala și trebui să citească din nou.

În Nord, iezuiții nu au o reputație prea bună, nu se știe dacă pe drept sau nu.

Dar suedezul părea, așa misionar cum era, destul de familiarizat cu arta vindecării. Descria totul atât

de veridic și cu așa de multe detalii concrete și verosimile, că întâmplarea nu putea fi respinsă cu totul. Cum era posibil, un bărbat gravid?

Era așa de dezgustător și nenatural, că-l cuprinse spaima.

Îndoi scrisoarea prea plină de amănunte. În după-amiaza aceea, rămase vreme îndelungată cu fața îngropată în palme, înainte de a merge acasă. Era cutremurat. Dar hotărî să-i scrie misionarului cu prima ocazie, și poate chiar iezuitului.

Într-una din nopți, în vreme ce se zvârcolea în pat fără să poată dormi, în întuneric se strecură deodată o idee. Tânărul din India poate își purta în el propriul său geamăn?

Unul închis în celălalt. Ca portocala închisă în portocală.

De unde, din ce întuneric sosise gândul?

Doar o săptămână mai târziu, ca și cum băiatul indian ar fi fost o călăuză, citi o descriere făcută de un cartograf francez care îl întări în gândul de mai înainte. Într-o țară aproape la fel de îndepărtată, în Persia, o femeie de douăzeci și opt de ani născuse un copil cu două capete.

În vreme ce unul dintre ele plângea și țipa, celălalt dormea liniștit.

Acest copil din Persia murise la scurtă vreme după naștere și fusese disecat. Înăuntrul lui se aflau două inimi, patru plămâni, două stomacuri; unul mare și altul mic. Copilul era format de fapt din doi gemeni, deși nu îndeajuns de bine despărțiți de natură.

După acea idee de moment, nu-și mai putu afla somnul.

Sta treaz la masa de lucru. Referitor la Julia Fredrika, decisese că a fost *foetus in foeto*. Venise pe lume cu un copil în ea: nu al ei, ci un frate geamăn.

Încercă să își imagineze cum se petrecuseră lucrurile.

Probabil că în doamna Ritter două ouă primiseră viață din spermă în același timp. Așa cum doi logodnici, fără să știe unul de altul, aleargă cu mare grabă spre aceeași iubită, amândoi cred că sunt bine-veniți și amândoi pregătesc căsătoria. Nu, gândea prost și trebuia s-o ia de la început.

Trebuie să fie vorba de un logodnic și două iubite.

Un logodnic se grăbește spre o fecioară, o altă fecioară îi iese în cale, el se îndrăgostește de ea. Ca în viață: intențiile se schimbă, omul trebuie să ia ce i se oferă.

Din nou, greșit. Gemenii se nasc adesea, dar cum se întâmplă de fapt acest lucru?

Există – trebui el să postuleze – un necunoscut număr de logodnici în aburul seminței. Care de altfel n-ar trebui să se numească abur, ci vărsătură, sau altfel, pentru că ceea ce este numit abur se compune de fapt dintr-un necunoscut număr de *semina* masculine. Așa cum unele persoane cu autoritate presupuneau mai înainte, și cum considera el acum ca lucru dovedit.

Maestrul țesător Julius Ritter își vărsase semințele în Anna Ritter. Două dintre ele ajunseseră în același timp, dar, după cum trebuia crezut, fiecare la oul ei. Este știut că două ovule pot fi gata în același timp, celelalte detalii trebuiau imaginate mai departe ca speculații.

Până atunci: ambele ovule fuseseră disponibile. Gemenii cresc de obicei în același sac foetal. Dar, în acest caz, din cine știe ce motiv, se produsese

o luptă în legătură cu locul clocirii. Ceea ce se poate observa într-un coteț obișnuit de găini. Cloșca își caută un cuibar, și le bate cu ciocul pe celelalte.

Dar, cum femeia este în același timp și depozit de ouă, și cuibar, totul are loc în ea, deci în interiorul ei. De ce nu căpătaseră amândouă ovulele loc în uter?

Ceasul din turnul bisericii bătu o dată. Era trecut de miezul nopții.

El ridică ușor capul și ascultă. Dar trebuia să continue.

Unul dintre ovule se fixase în mod normal, în uter. Își primea hrana de acolo și creștea. Până aici, nimic deosebit. Dar, în același timp, mai exista un ovul.

Singur. Și rătăcind, pierdut, în întunericul din adâncul femeii.

Acesta găsise spațiul închiriat și locuit. Nu exista nici un alt loc în care coada lui mică să se fixeze și să capete rădăcină. Poate în oul surorii sale?

Să zicem că se prinsese strâns de primul ovul. Și își sugea hrana din el. În primul ou se afla fata care trebuia să se nască și să primească un nume. În celălalt, se ascundea o ființă fără nume. Un frate geamăn, își imagina el, care era lipsit de un mijloc natural de hrănire.

De aceea, el mânca din soră! Era neplăcut, canibalic!

Gândurile începură să o ia razna. Își aminti de unele scrisori către Academie, despre sălbaticii din America de Sud care își mănâncă dușmanii și vecinii cu mare veselie. Oare omul, într-un stadiu primar, este canibal? Alungă acest gând.

Trebuia să nu se îndepărteze de la subiect. Ceasul bisericii bătu de două ori.

Ascultă o vreme ecoul. Acest clopot al bisericii Sankta Gertrud, sub protecția căreia el însuși văzuse lumina zilei, însoțise plin de credință generațiile născúte una după alta în congregația germană. Clopotul avea să-i supraviețuiască. Și avea să supraviețuiască totodată copiilor lui și copiilor lor. Oare se gândea vreodată la singurătatea umană?

Nu, metalul nu putea plânge.

Era obosit, ca și cum ar fi cărat în spinare pietre. Și emoționat, din cauza marii singurătăți a omului. Creația este o mașinărie complicată. Ar trebui, după cum afirmă mulți, să ți-l închipui pe Creator ca pe un mare matematician. Legile naturii Lui sunt neînduplecate. Chiar dacă ceva iese din mersul obișnuit, creația se străduiește totuși să le urmeze.

Ele arată o nemiloasă străduanie spre regularitate.

Poți crede că oul surorii împărțea cu cea mai mare neplăcere hrana. Așa încât creșterea fratelui fusese amenințată. Unele organe se dezvoltaseră. Altele crescuseră neîndestulător, iar altele deloc. La ceva așa de complicat cum este șira spinării resursele nu ajunseseră. În acest caz, fratele trebuia considerat ființă umană? Putea fi numită umană viața care se trezea?

Trebuia să se întoarcă la însemnările din jurnal despre Julia Fredrika.

Semnele de boală apăruseră odată cu prima ei menstruație: atunci începuse să slăbească și să aibă dureri. În momentul în care devenea femeie, trupul ei cerea mai mult pentru sine. Curând, sora pretinsese totul. Fratele nu mai primise nimic de la trupul neprietenos al surorii. Fără nimic, situația

devenise fatală pentru cel lipsit de nume. Dacă viața lui putea fi numită omenească!

În acel moment începuse moartea lui.

Cu cât Schützer făcea mai bine cunoștință în gândurile lui cu fratele, cel care era doar o gură, cu atât mai îngrozitor i se părea mersul lucrurilor. Căci făptura fratelui consta aproape numai din foame.

Trăise într-o foame înspăimântătoare, până când, în al șaselea sau al șaptelea an de viață, își dăduse suflarea. Pântecele surorii se umflase de apa în care se afla cadavrul.

Fratele se găsea ca un hoit în marea ei interioară. Până la urmă, murise și ea.

El mai întâi, din cauza ei. Și ea, din cauza lui.

După ce noaptea se isprăvi, se așeză pe balansoar tremurând de frig, cu craniul pe genunchi.

Ce creează singurătatea omului? Sexul! Ființa umană a fost odată rotundă și desăvârșită. Așa își imagina anticul autor Platon, și pe el îl studiase Schützer în timpul acelei toamne. Ființa umană s-a despărțit, și după despărțire își căuta jumătatea pierdută, ființa geamănă.

Era o poveste, dar ea spunea ceva despre singurătate.

În opera Creatorului, omul este ridicat deasupra tuturor celorlalte ființe și lucruri. Dar dacă și aceasta este doar o poveste? Atunci, teologia este invenția omului. Poate chiar și Creatorul. Știința, care după Linnaeus este să-l cauți pe Dumnezeu în natură, poate conduce la judecata că Creatorul nu există. Atunci, ființa umană trăiește într-o părăsire cu adevărat inimaginabilă.

Schützer mișcă craniul. Când începuse propria lui singurătate?

Căci așa era. Din acest motiv se umpluse el de invidie, nu numai împotriva lui Acrel și a altor colegi care fuseseră mai favorizați de soartă, dar și a multor altora, chiar și a femeii. Femeia are ceva ce bărbatului îi lipsește. Prin naștere, ea este un loc al creației. Și se află legată de copil, deci mai puțin singură. Ea nu este condusă, asemenea bărbatului, de gânduri, în pustiu. Copilul îi risipește singurătatea.

Încercă să-și reprezinte bucuria de a simți un alt trup într-al lui.

Cum poate că face femeia. Sau tânărul indian. Dar acel indian era o anomalie. O monstruozitate. Și dorea mai puțin decât orice să fie femeie, prețuia prea mult libertatea.

Oare, ocupându-se de naștere, încercase să se strecoare în creație? Care există, chiar dacă Creatorul este o închipuire? De ce se simțise ținut deoparte?

Bărbatul este singur, ca fratele geamăn din Julia Fredrika. El este flămând. El însuși fusese părăsit, la numai câțiva ani, de către mama lui care murise la o naștere, la nașterea fratelui mai mic. Nu-l putuse niciodată ierta. Pe fiica acestuia, Maria, avea motive ușor de înțeles să n-o suporte. Pornirea de a cerceta tainele nașterii și de a ușura suferința femeii avea legătură cu moartea mamei. Știuse asta dintotdeauna. Iar mai târziu îl părăsise și logodnica. Trebuise să meargă în viață ca un harap printre străini.

De bună seamă, avea o soție, dar care nu-l prețuia și care se întorsese împotriva lui.

În dimineața timpurie, Schützer era furios pe Nella. Probabil își pierduse echilibrul, după multe nopți fără somn. Dar motivele nu lipseau. Printre

ele se aflau capriciile Nellei. Purtarea ei copilărească, nestatornică. Și tăcerea ei letargică. Era furios pe ea, pentru că dormea. Când nu o dureau dinții, când nu avea guturai sau tuse și nu cerea medicamente, dormea.

Era obligat s-o trezească, nu putea să amâne acest lucru.

Trebui s-o zgâlțâie zdravăn, înainte ca Nella să dea vreun semn de viață. O strângea tare de umăr, acoperind-o de reproșuri pentru toate, într-o adevărată cascadă. Mohoreala ei și indolența. Lenevia de a gândi, plină de suficiență. Lipsa de empatie față de misiunea lui grea. Nella îl privea uluită, cu sprâncenele încruntate.

Se holba încă adormită, înainte ca privirea să i se limpezească.

Schützer, mormăi ea, ți-ai pierdut de-a binelea mințile?

Pe urmă, se ridică din pat, împingându-l cu bruschețe. El o urmă, gata să-i ceară iertare pentru că fusese necugetat. Dar ea nu-l asculta. Încercă s-o ia în brațe, ca s-o împace. Atunci, ea îl lovi cu cotul.

Era puternică și-l duruse tare în coaste, unde îl nimerise.

El se dădu la o parte. Îi auzea din salon plânsul. Nu se duse la ea. Noaptea fusese lungă, el lucrase până ce-și pierduse judecata. Căzu într-un somn greu.

(Micuța)

Aș fi dorit să fi păstrat vaca, îi spuse doamna Nella Micuței.

Cum o chema? întrebă Micuța.

Dar știa prea bine: această vacă, despre care doamna Nella povestise de multe ori, purta numele de Klara. Klara stătea în grajd și în privirea ei se afla răcoare și liniște.

În ochii unei vaci se află o mare mirare plină de atenție, spusese doamna Nella.

Desigur, Klara fusese o vacă pe care doamna Nella o cunoscuse în copilărie și de care se atașase. Aceasta se întâmplase atunci când mama ei murise și tatăl devenise prea dificil ca să ai de-a face cu el. Poți privi vreme îndelungată în ochii unei vaci. Ce vede o vacă în privirea omului nu se știe, dar, spre deosebire de alte animale, ea rabdă privirea omului, spusese odată doamna Nella.

Acum, degetele ei căutau după firul de brodat. Privirea îi aluneca afară, pe fereastră.

Opt nașteri, îi spuse ea Micuței. Nu mai vreau încă una. Fii fericită că ești destul de diformă ca să scapi de asta.

Dar dragoste, asta îți doresc să ai, spuse doamna Nella.

Mai repetă acest lucru o dată, toamna târziu, când se aflau singure în bucătărie, căci Sirpa era la un praznic. Doamna căuta în cămară după alimente, ca să le împacheteze într-un coș și să le scoată pe ascuns. Îți doresc multă dragoste, îi spuse doamna Nella zâmbind.

Și ce este dragostea? Micuța mai adăugase o abilitate la multele ei calități: cuvintele. Era atrasă de ele. Le folosea tot mai des. Pălăvrăgea, după cum spunea cu acreală Sirpa în bucătărie, dar niciodată cu atâta ușurință ca în prezența doamnei Nella.

Cuvintele, descoperise Micuța, pot amplifica realitatea. Ele nu sunt realitatea, ci însoțitoarele și umbra ei. Sau poate că realitatea își are lăcașul în cuvinte?

Cuvintele pot fi, de asemenea, greșit înțelese, pot induce în eroare sau pot ascunde.

Cuvintele doctorului Schützer erau altele decât cele ale doamnei Nella, deși ei vorbeau despre aceeași realitate. Cuvintele doamnei Nella erau capricioase. Se învăluiau în fuste. Băteau din picior. Prindeau lucruri mari ori mici, pe care doctorul Schützer nici nu le observa. Cuvintele doamnei Nella erau mai ușoare ca voalul. Dar puteau să și usture, ca urzicile. Deseori erau spuse doar pe jumătate și puteau fi înghițite la iuțeală.

Și cele ale Sirpei, la bucătărie? Cuvintele ei aveau picioare grele și erau puține.

Ele aminteau de greutățile de pe cântarul negustorului, din piață. Nimic nu era luat înapoi. Ceea ce era spus se afla exprimat pentru eternitate și cuvintele o legau cu lanțuri grele.

În vreme ce cuvintele tatălui ei erau spongioase, mai ales când se amestecau cu băutura. Când

Tiss-Jakob era beat, stătea pe priciul lui din casa servitorilor și aiura. Mai ales despre țări îndepărtate, India și Danemarca. Sau despre Africa, unde locuiesc negrii.

Iar când Tiss-Jakob se jeluia în beția lui de toate nenorocirile vieții sale, Micuța era obligată să-i dea una peste ureche, pentru ca jelania să nu fie auzită în casa stăpânilor. Atunci își venea în fire și scâncea: *Kleinchen*. Micuța mea *Perle*. Bietul meu copil. Erau cuvinte drăguțe. Mai avea și altele, noroioase și puhave.

Dragostea, în schimb, era un cuvânt doar pentru gura doamnei Nella. Nu se auzea niciodată la alții. Aflându-se ele acolo, în bucătărie, Micuța începu s-o întrebe zorită despre dragoste. În ce constă ea? Ce culoare are?

Ce gust are dragostea și unde locuiește ea?

Unde locuiește dragostea? Doamna Nella izbucni într-un râs cu hohote.

Găsise în cămară castraveți, o bucată de brânză, prăjituri și cârnați. Mușcă dintr-un cârnat, mestecă și înghiți, gânditoare. Apoi, zâmbi. Dragostea locuiește în cer, răspunse ea.

Dar Micuța știa mai bine.

Dragostea locuiește pe Östra Länggatan*.

Într-o zi însorită de vară, se aflau la cumpărături și Micuța purta coșul doamnei Nella.

Doamna se afla într-o prăvălie și alegea distrată ață de brodat de diferite culori. Apoi, într-altă prăvălie, cumpărase dantelă. Pentru Magda. Un guler pentru sine, într-a treia prăvălie. Și o lingură mare de lemn pentru Sirpa, de la o babă din piață. De

* Strada Lungă de Răsărit.

mai multe ori spuse că acum ar trebui să se întoarcă acasă. Avea tot ce trebuia. Dar continuară să rătăcească pe străzi la întâmplare. Rămaseră o vreme în Järntorget*, unde comerțul era vioi și se aflau muzicanți. Văzură și copii palizi cu piept de tuberculoși, care cerșeau. Și bătrânici cu coșuri de mere. Un bărbat stătea în mâini, altul făcea tumbe în aer. În partea dinspre mare, se auzeau strigăte și țipete de pe vase.

De acolo, cotiră pe Östra Länggatan, care era răcoroasă și umbrită.

Doamna Nella mergea înainte și în urma ei venea Micuța cu coșul. Doamna își încetini pașii în fața unei porți albastre. Părea cu gândurile aiurea. Își umezi buzele cu limba și-și netezi cu mâna dantelele bluzei. Apoi împinse poarta grea. Micuța tropăia în urma ei. Sub bolta porții era întunecat și înăuntru mirosea a scrumbie râncedă.

Doamna îi spuse Micuței să fie drăguță, să aștepte o clipă în curte.

Lângă zid era un cărucior cu brațul rupt. Micuța se cățără pe el, luând și coșul cu dânsa. Ședea legănându-și picioarele și privea mesteacănul înalt până la cer.

Între frunzele coroanei se afla soarele arzător de miez de vară.

Oamenii treceau pe lângă ea. Micuța aștepta răbdătoare.

Clipa se dovedi a fi lungă. Pentru a-și scurta așteptarea, jucă jocul soarelui. Privea îndelung în soare. Apoi, strângea pleoapele și-și apăsa palmele pe globii ochilor. Atunci putea să vadă lucruri

* Piața de Fier.

ciudate. Mai întâi, erau grote mari cu sclipiri de foc în ele.

Apoi, putea fi un râu de sânge roșu spumegând, în care se înecau o grămadă de bieți oameni. Era în Egipt, când Domnul îi salvase pe Moise și pe poporul lui. Apoi, văzu o sală măreață cu licăriri de foc pe pereți. Doamne fine se plimbau, la brațul unor nobili cavaleri. O cuprinse un pic greața și trebui să se oprească o vreme. Un moș stătea sub mesteacăn lângă o nicovală și îndrepta un cui. Îi făcu semn, zâmbindu-i. Ea îi făcu semn de răspuns.

Ce nume poate avea o domnișoară așa de frumoasă? îi strigă bătrânul.

La asta, Micuța nu mai răspunse. Închise ochii în soarele fierbinte. Și pe urmă putu vedea un animal nemaivăzut, înfășurat în brocard înflăcărat. Apoi, observă că de fapt spatele animalului luase foc. Acesta avea două cozi, una în bot și alta la spate. Animalul afundă coada din față în pământ și supse apă, cu care stinse focul.

Acest lucru îl mai văzu Micuța, înainte de a se simți așa de rău, că trebui să înceteze jocul.

Doamna Nella nu mai venea. Bătrânul de lângă nicovală plecase. După o clipă, Micuța înțelese că văzuse un elefant. Probabil că străbătuse cu privirea până în India. Acolo locuiau elefanții, după spusele lui Tiss-Jacob. De fapt, cât de departe se află India?

Închise ochii și călători într-acolo pe o corabie. Valurile erau înalte până la cer. Pe urmă, sosi stăpâna, încălzită și însuflețită. Luă coșul de la Micuță. Plecară grăbite de acolo. Doamna se opri de mai multe ori, ca s-o aștepte pe Micuță. Când ajunseră acasă, gâfâiau amândouă. Trăsura doctorului nu sosise; doamna păru să fie ușurată.

Doar atât se întâmplase.

Dar seara doamna se dezlănțui în salon, cu copiii. Aruncau cu perne unul într-altul, strigau. Tropăitul, strigătele și bubuiala se auzeau până jos. Așa de tare se auzea, că te puteai teme, spuse Sirpa jos, în bucătărie, ca doctorul să n-o ia la zor pe soție, cum făcea atunci când socotea că ea se joacă prea sălbatic cu copiii.

Sirpa mai adăugă: Sigur l-a vizitat pe iubit.

Despre asta, Micuța nu știa nimic. Ea povesti în schimb despre elefantul pe care-l putuse vedea în timp ce aștepta. Atunci Sirpa râse, întrebând-o cum poate fi așa de proastă. Când, după aceea, Micuța trebui din nou să aștepte în aceeași curte, știa unde locuiește dragostea. Nu trebuia să i se spună.

Culoarea dragostei este ca a soarelui, strălucește ca aurul.

Gustul dragostei este ca al mărului și ca al rodiei. Dragostea este prietenul care niciodată nu te trădează. Dragostea e darnică. Dragostea are mâini moi și buze fierbinți.

Dragostea e mută. Și totuși vorbește.

Dacă te simți ca un vagabond în viață, dragostea este casa ta.

Niciodată nu vrei să te depărtezi de dragoste. Dacă o pierzi, tigrii și leii îți sfâșie pieptul. Dragostea este cel mai înalt sentiment. Și cel mai cumplit.

Acestea erau câteva dintre cuvintele doamnei Nella despre dragoste, spuse Micuței.

Pe cine vizita în Östra Långgatan, nu-i dezvălui niciodată.

Într-o după-amiază, pe la sfârșitul toamnei, o luă din nou pe Micuță acolo. Ziua era rece și un nor cenușiu se prinsese de acoperișul casei. Micuța știa încotro mergeau și că va trebui să aștepte. Alergă

o dată până acasă, ca să vadă dacă nu cumva sosise trăsura doctorului.

Apoi, se întoarse și rămase în picioare în fața porții, privind cerul. Norii erau burtoși și umflați, cenușii. Nici unul dintre ei nu semăna cu elefantul, erau niște făpturi înspăimântătore din lumi necunoscute, își schimbau culoarea de la negru la galben de pucioasă. Când voi să intre, cineva o prinse de mână.

Când se întoarse, erau vreo cinci, șase, cum nu mai văzuse niciodată.

Dar le cunoștea soiul. Erau tineri, cu guri umede și băuți.

O traseră pe Micuță pe stradă.

Totul la ea li se părea foarte caraghios. Se lăsă în voia lor. Dar când după o vreme începură s-o oboseasc și voi să se reîntoarcă la poartă, nu-i dădură drumul. Era prinsă, între pantaloni și mâini. Când voi să fugă printre trupurile și picioarele lor, o împinseră de la unul la altul, ca și cum ar fi fost o jucărie.

Ea strigă, bătând din picior. Ei nechezau ca armăsarii. Unul o ciupi de sâni. Altul voia s-o bată pe șold cu laba lui murdară Atunci, ea începu să strige după ajutor. Dar trăsurile scârțâiau pe pietrele caldarâmului și oamenii erau grăbiți; nimeni nu-i veni în ajutor. Norii negri își desfăcură fălcile.

Începu să toarne cu găleata și porțile se trântiră, iar ferestrele se închiseră. Ploaia era rece și pieziș. În loc să-i dea drumul, o târâră după ei. Unul o ținea strâns de braț și altul de ceafă. Dădură colțul. Încotro aveau s-o ducă?

Jos, într-un beci. Fu cât pe ce să cadă în nas pe scară.

Se sperie. Închise ochii, gândindu-se la elefant.

Doctorul îi citise despre el, într-o zi când stătea în fața cărților lui și ea voise să vadă o imagine a acestuia. O imagine a elefantului nu exista, dar el deschise un volum legat în piele și îi citi Micuței cu mare amabilitate.

Elefantul este singurul, printre toate ființele, de o asemenea mărime. Nasul și buza de sus sunt mari și unite într-o trompă.

Elefantul nu are dinți, dar posedă colți din fildeș, pentru a căror valoare este îndeosebi căutat și vânat. Picioarele elefantului seamănă cu niște coloane informe, dar au cinci degete. Despre India doctorul nu spuse nimic, și ea nu îndrăzni să întrebe.

Dar elefantul este cea mai mare dintre toate făpturile și de aceea este greu să-l deosebești de Dumnezeu. Nici Dumnezeu nu are nevoie de dinți ca să-și mestece hrana. El este, asemenea elefantului, căutat de mulți și vânat pentru bogățiile Lui. Elefantul va veni s-o salveze.

Atunci, auzi murmurele și deschise ochii.

În jurul ei aerul era aburos și cețos și plin de chipuri roșii. Se afla într-un birt la un subsol, într-o mare înghesuială și cu halbe de bere pe toate mesele. Cei cinci paznici ai ei nu găsiseră loc decât în fundul localului. Acolo se înghesuiseră toți.

Pe ea o puseră pe masă. Așa stătea acolo, ca o neghioabă.

În vreme ce ei țipau după bere.

La mese se aflau mai mult bărbați și puține femei, toți cherchelițî și nimeni pe care Micuța să-l fi recunoscut. Cel care veni cu ulciorul de bere n-o băgă în seamă. Larma îți spărgea urechile. Cei cinci tineri domni se distrau regește. Se întreceau să-și vâre mâinile sub fustele ei și să-i bage degetele în sex.

Dacă voia să scape, trebuia să sară și să salte.

Așa că începu să sară și să salte, și ei se distrau grozav.

Reuși să-și pună tocul pantofului pe un dos de mână și apăsă tare, dar unul dintre ei îi prinse picioarele cu brațul, ținând-o strâns. Ea se înroși toată de la sforțarea de a se desprinde. Sudoarea curgea. Îl zgârie pe unul dintre ei cu unghiile, pe frunte. Dar altul dădu cu ochii de o cunună de flori uscate care atârna pe perete, între o farfurie de lemn și o halbă cu capac, și i-o aruncă după gât.

Oricât încerca, nu reușea să scape de coroană. Tot mai mulți începeau s-o bage în seamă. Fata mică de statură, care, roșie la față, țopăia ca pe cărbuni aprinși cu o coroană de flori în jurul gâtului, era o priveliște mai comică decât văzuseră ei vreodată.

Salvele de râs bubuiau și ploua cu porecle. Curva pitică era una dintre ele. Piticuța desfrânată, și altele. Curând, pe Micuța o lăsară puterile. N-aveau decât să facă ce voiau cu ea. Era pusă pe o masă, spre batjocura tuturor. Lacrimile începură să-i curgă șiroaie.

Dar ei o tot pipăiau și atunci ea se împiedică și căzu. Nu mai exista nici o limită.

Era o singură cădere. Și prăbușire. Și dezbrăcare.

Până când rămase atât de goală cât poate fi o făptură umană.

Nimeni nu-i sări în ajutor, nici Domnul Nostru, nici elefantul. Dar un tip cu fața roșie veni la masă. Era furios, și ea se îngrozi atât de tare, că se scăpă pe ea. El avea un șorț în jurul pântecelui și-l cârpi peste ceafă pe unul dintre bețivani.

Era patronul și o ridică, ducând-o de mână printre clienții gălăgioși, până la ușă. Îi dădu un picior în fund, aruncând hainele în urma ei, și-i

interzise să se mai arate vreodată pe acolo. Îi tremurau genunchii când urcă treptele scării.

Afară ploua, dar cerul se mai limpezise. Stătea sub o streașină și privea cum se domolește ploaia, deși apa dădea pe dinafară prin jgheaburi și butoaie, murmurând și plescăind.

Pe stradă luceau bălți strălucitoare. Scoase coroana veștejită și o aruncă. Se simțea fierbinte, ca și cum ar fi scăpat din focul iadului.

Apoi ploaia se opri și ea se întoarse la poarta albastră.

Acolo, începu să tremure. Promisese s-o aștepte pe doamna și nu se putea gândi la altceva decât că întârziase și că își neglijase îndatorirea. Deși fără voia ei.

Niciodată nu avea să povestească ce se întâmplase.

După ce rămase vreme îndelungată lângă piatra rece, fără să știe dacă trebuia să plece sau să stea, auzi pașii doamnei pe scară. Avusese noroc: sosise doamna. Dar nu părea veselă, era absentă și nu observă nimic.

O întrebă doar pe drumul spre casă de ce era așa de ciufulită și udă. Ieșise afară, în ploaie? Unde îi era șalul? Doamna nu așteptă vreun răspuns, ci porni atât de grăbită înaintea Micuței, că aceasta abia se ținea după ea.

După această întâmplare, Micuța nu se mai putu simți la fel de veselă ca înainte. I se pusese o greutate undeva în stomac și nu voia s-o lase. Nimic nu ajuta, nici măcar cuvintele despre dragoste din gura doamnei Nella. Fusese un coșmar.

Oamenii pot avea asemenea coșmaruri. Ele pot fi la fel de reale ca realitatea însăși. Dar te trezești din ele.

Cel mai adesea, reușești s-o faci. Micuța stătea culcată în fânul din grajd, cu mâinile pe față. Auzea șoarecii foșnind și caii mușcând din scândura ieslei. Când mergea cu vreo însărcinare de la Sirpa, bărbații din cartier strigau după ea ca de obicei. Micuța nu le răspundea.

Întorcea fața și o lua la fugă.

Într-o dimineață de iarnă, în fața porții găsiră un bărbat mort, cu o secure înfiptă în ceafă. Întreaga casă a fost trezită de țipete și urlete și Schützer trebui să iasă cu paltonul pe umeri.

Numai ca să constate ceea ce putea vedea oricine: bărbatul era mort.

Era un hoț care furase un palton dintr-o prăvălie, zicea cineva. Foarte probabil își dăduse sufletul pentru paltonul de damă pe care degetele lui îl țineau strâns chiar și în moarte. Era urât și slab, cu ochi ficși de pește. Sânge și substanță craniană se amestecau cu apa murdară care se scurgea printre pantofii celor care se înghesuiau în fața casei. Erau tot mai mulți.

Toți cei din casă. Vecini și necunoscuți. Grupuri de tineri.

Schützer puse să fie chemați polițiștii, care veniră și făcură o grămadă de deranj până ce cadavrul a fost dus de acolo. Era iritat de timpul pierdut și îi vorbi așa de urât Nellei – când veni cu pălăria mortului, pe care o găsise Sirpa lângă poartă –, încât ea își ieși din fire.

Începu să strige la toți, fără deosebire, la copii, la Sirpa, la Micuță, la Tiss-Jacob, toți care îi ieșeau

în cale. Nu-l cruță nici pe Schützer. Niciodată Nella nu se purtase ca acum. Închise trântind ușa de la dormitor și răsuci cheia, așa că el fu lăsat pe dinafară. Stătea acolo ca prostul, bătând în ușă.

Acestea se petrecură sub privirea servitorilor și a copiilor, și fără ca Nella să binevoiască să deschidă ușa. Cu mare întârziere plecă la Societatea de Chirurgie. Neglijase multă vreme această asociație, din cauza marilor strădanii de-a pune cap la cap dovezile în cazul Juliei Fredrika. Despre care el nu putea ști dacă în ochii celorlalți nu erau absurde sau scandaloase, sau – după cum spera el – de-a dreptul geniale. Tiss-Jacob arăta ca un măr zbârcit. Sta cocoșat pe capră, folosind harnic biciul.

Fiecare întâmplare luată în sine poate fi lipsită de sens. Când toate sunt strânse la un loc, ele pot deveni infernale. Una sare pe cealaltă, așa încât încheieturile lumii încep să se desfacă.

Până când măruntaiele țâșnesc în afară și lumea se arată a fi făcută din noroi și excremente.

Era rău dacă știința avea să conducă într-acolo, la micșorarea, la umilirea ființei umane și la lipsa de considerație, de milă și de salvare.

Schützer era aruncat în toate părțile de trăsură, în felul neatent de a mâna al lui Tiss-Jacob. Nu trebuia să-l mai țină. Omul trebuia dat afară. Într-un mod sau altul, până și acest vizitiu imposibil era greșeala Nellei, ea îl convinsese odinioară să-l angajeze. Ajunseră la Societatea de Chirurgie și lui îi părea că ceilalți îl priveau ca pe o fantomă care, după o lungă absență, apare din mormânt și este rău-venită.

Îl așteptau mai multe hârtii. Era plictisit și fără chef, dar le citi. Într-una dintre ele, consistoriul din

Uppsala refuza pentru a treia oară cererea Societății de Chirurgie de a li se permite felcerilor să studieze la facultate. Războiul nu era încă terminat. Și idioțenia aceea fusese semnată, printre alții, de Linnaeus.

Care ar trebui spânzurat cu propriile măruntaie și cu toate portocalele lui.

Schützer mototoli hârtia și o aruncă. Îi era în fond indiferent și avea un singur gând în minte, unul ciudat: să se întoarcă acasă și să se împace cu Nella. Trebui să se stăpânească, pentru a nu ceda acestei porniri.

Toată munca de reflecție din toamnă adusese cu sine o dezordine în care trebuia să se descurce: soția lui, cu aproape treizeci de ani mai tânără, își însușise o atitudine de parcă ar fi fost mama lui. Era lipsit de sens. Și pentru ce se simțea părăsit de ea?

Dar dacă de fapt întreaga omenire era părăsită? Gândul era devastator pentru cel ce crezuse că adevărul se află în știință. Și prea mare pentru acest moment.

Continuă să citească hârtiile. Printre ele, găsi o scriere care se numea *Nosologia Drottningholmensis*. Era cenușie, nedeschisă și mirosea urât. O ridică în dreptul ochilor. Mai avea și un subtitlu detaliat: *Despre bolile ciudate din ținutul din jurul Drottningholmului*.

Izbucni în râs, lăsând-o să cadă. N-avea de gând să citească scrierea lui Skragge.

Aceasta nici măcar nu avea să fie deschisă.

Plecă spre casă și se uită din trăsură la murdăria orașului.

Butoaie de latrină. Gunoaie împuțite. În acest moment al anului, sărăcimea se trăgea în grămezi păduchioase dinspre mahalale spre centru. Și anul acesta, despre care se spunea că este un an sărac, veneau în grămezi mai numeroase decât de obicei. Deși nu căzuse încă zăpada, începuse cerșitul.

În timpul mersului, îl învinui cu glas tare pe Tiss-Jacob că nu mâna armăsarul destul de iute. Nu putea scăpa de gândurile despre Nella. O vedea în fața ochilor, pe vremea când era o fată tânără. Înaltă, cu trup frumos și mădulare puternice.

Piele deschisă la culoare. Și ochi ca albăstreaua.

Fusese invitat de tatăl Nellei, după o operație reușită când scosese din acesta așa de multe pietre, că ar fi ajuns să-i facă un colan fetei. Recunoștința pacientului era fierbinte. Era văduv și-l invitase cu prietenie pe Schützer la casa lui de la țară. În prima noapte petrecută sub acoperișul casei, venise la el fata: fără nici o rușine. Se urcase călare pe el, ținându-l între pulpe și îmbrățișându-l cu mare ardoare.

Era un vis dulce.

Dar, la trezire, îl dureau vintrele. Și în aceeași zi o zări de la fereastra odăii de dormit. Alerga pe o coastă cu iarbă, ridicându-și poalele, așa că i se văzură pulpele când trecu peste un pârleaz. Ea sări mlădioasă de partea cealaltă.

Unde se ducea așa devreme? Mergea prin iarba înaltă de creț șcă.

Aerul era limpede. Iarba pajiștii strălucea de soare.

Înăuntrul lui începu să răsune o muzică. Ea dăinui în el. Nella nu era pe atunci mai în vârstă decât fusese Julia Fredrika la moarte. După câteva săptămâni, timp în care muzica nu încetă și el cântărise

atent situația, îi scrisese tatălui, cerându-i mâna Nellei. Primise încuviințarea – cu toată marea deosebire de situație și de vârstă.

Atunci a fost ca și cum o ușă de mult închisă s-ar fi deschis în fața privirii lui.

Spre o pajiște luminată de soare. Spre o grădină a plăcerilor.

Pe pod era înghesuială de vehicule și Tiss-Jacob coti așa de neatent, că trăsura era să lovească roata unei calești. Schützer se ridică în picioare, blestemându-și vizitiul. Care se încovoie sub aceste cuvinte grele, mânând apoi calul cu mai multă grijă.

Trecură prin fața nobilelor palate de piatră, printre copacii dezgoliți. Casele domnilor printre coșmeliile lungi, dărăpănate îi aminteau de dinții rari dintr-o gură aproape știrbă. Cea mai mare parte din oraș era neîngrijită, prăbușită și cenușie; luxul sublinia acest lucru.

El însuși era la fel de istovit și cenușiu. Sub palton bătea de bună seamă inima, dar nesănătos de puternic: nu știa dacă se grăbea așa de tare acasă pentru a găsi un motiv de ceartă cu Nella sau pentru a o strânge în brațe. Totul era în dezordine.

Când căută grăbit prin casă, n-o găsi.

Salonul era gol. La fel, odaia de dormit.

Odaia copiilor era părăsită și copiii plecați.

O găsi pe Nella în bucătărie, unde-i punea pe servitori să umple un coș cu carne și pâini. Pentru săraci, spuse ea. Avea un aer vinovat. El nu comentă. O trase de braț prin toată casa, plasând-o în fața lui pe un scaun, în salon. Lumina era posomorâtă. La fel și ea.

Cum îndrăznești să mă faci de râs în fața servitorilor? voi el să știe.

Ei îi vuiau cuvintele în urechi, ca o cascadă.

Fața ca de cal a lui Schützer era lungă și albă și foșnea ca hârtia. Ea vedea litere nelămurite pe fruntea și obrajii lui. Tapetul cu ramuri albastre se desfăcea lângă tavan, fâlfâind spre podea. Ceva se lovea în casă, vreo fereastră deschisă?

Ai ceva să-mi reproșezi? o întrebă el.

Nella vedea casele prăbușindu-se și străzile scufundându-se. Se vedea pe ea însăși, mergând pe teren noroios. Părea să fie o mlaștină, și de partea cealaltă aștepta Löwen, dar picioarele ei erau grele, ca și cum cineva ar fi legat greutăți de plumb de ele. Mici guri de pește se deschideau, se închideau și se deschideau iar. Fața lungă a lui Schützer se desfășura deasupra gulerului, ca o panglică albă de mătase.

Panglica nu avea nici început și nici sfârșit. Cădea mereu în cute moi care se așezau una peste alta. Inima îi bătea așa de tare, c-o auzea în urechi. Ar fi putut s-o dea pe ușă afară. Avea dreptul s-o pedepsească fără îndurare. Va rămâne fără nimic. Avea să piardă copiii. Dacă Maria, fiica fratelui lui, nu-și ținuse gura. Dar tot ce vedea era panglica aceea care cădea și tot cădea, de o ametise.

Nella, răspunde! ceru Schützer, bătând în speteaza scaunului.

Atunci ea deschise gura, spunând: Ești insuportabil, Schützer.

Tu tai în femei, dar nu știi nimic despre ele.

Ne umilești pe fiecare dintre noi. Casa ta a pierdut toată veselia.

Ochii lui deveniră transparenți, putea vedea prin ei ca prin apă, iar de partea cealaltă a apei se zăreau incrustațiile de pe peretele salonului: cerbi, elani, castori și un urs. Animalele nu stăteau nemișcate.

Propria ei gură îi păru că se desprinde, lovindu-se ca un fluture de noapte de friza căminului, aripile se mișcau ca buzele.

Da, da, te învinovățesc, își auzi ea gura vorbind.

Nu te gândești decât la tine.

Acum e destul, sunt sătulă de tine, lasă-mă în pace!

Se ridică de pe scaun, ca să plece. El o lovi așa de puternic, că nasul i se umplu de sânge. Mâna ei apucă vătraiul și porni împotriva lui. Era demn de milă, un bătrân, alb ca o arătare. Ea înălță vătraiul. Atunci, gura lui deveni o gaură neagră. Era un urlet cum n-ai fi crezut că poate să iasă din arkiatrul Schützer.

Imediat se auzi zgomot de la bucătărie și răsunară pași grăbiți pe scară. Nella își șterse absentă fața. Înainte ca servitorii să ajungă sus, pe scară, să deschidă ușa, ea fugi din salon.

Schützer stătea sprijinit de ușa camerei de dormit pe care o închisese în urma lui. Ea zăcea pe burtă de-a latul patului și pete de sânge luceau roșii pe pernă.

Totul era ciudat. Întreaga zi fusese ciudată. Și viața.

Nellei nu-i mai păsa de nimic, și în nici un caz de el. Dar acesta căzu în genunchi pe covorul de lângă pat și îi întinse ceva: o batistă. Ea se ridică în perne, privindu-l cu ochii goi. Nu avea nimic de spus.

În casă era tăcere, ca atunci când fuseseră duși copiii născuți morți.

Nu mă iubești deloc? întrebă Schützer.

Ea luă batista, apăsând-o pe nas, și-i răspunse.

De câteva ori am ținut la tine, în felul meu.

În felul tău? Ești soția mea, Nella.

M-ai întrebat vreodată dacă voiam să-ți fiu, Schützer?

El privi într-o parte, părând să se piardă în gânduri. Apoi, prinse unul dintre ele, dar acesta îi căzu prost, ca atunci când îți rămâne îmbucătura în gât și n-o poți înghiți. Își întoarse fața spre ea, privind-o în ochi.

E adevărat. Nu te-am întrebat niciodată.

Părea gata să izbucnească în plâns. Din piață se auzea zgomot de roți. Perdeaua era uzată, observă ea, trebuia dată pentru cârpe de șters. El se așeză pe pat, punându-și capul greu pe pântecele ei și strângând-o tare în brațe. Ea privea fără să vadă soba de teracotă, care era albă cu o friză de flori albastre, și nu se mișca.

Mă iubești un pic, se rugă el. Suna jalnic.

Ea nu-i răspunse. Dintr-odată, el deveni atent. Se ridică pe genunchi și îi pipăi atent pântecele. Ochii erau mai puțin goi, apăruse o lucire în ei. Era o lumină pe care ea n-o văzuse de mult.

Acum înțeleg, spuse Schützer. De ce nu mi-ai spus nimic?

Se înveseli. Ea nu putea scoate o vorbă, și de altfel nu știa cum ar fi putut fi îmbrăcat în cuvinte un asemenea lucru, sau unde ar fi dus cuvintele. Copiii vin în vizită la noi din veșnicie. Iar umbrele lor, și când se apropie, și când se depărtează, sunt fragile.

La Academia de Științe soseau rapoarte despre asprimea iernii. Un inginer din Brunflo comunicase că, în cei doisprezece ani petrecuți în ținut, niciodată nu fusese un ger mai mare de minus 38 de grade; dar acum termometrul suedez coborâse la minus 59 de grade.

În păduri, vrăbiile zăceau moarte, risipite pe zăpadă.

Capre și oi mureau. În Västerbotten, un cal înghețase așa de tare, încât căzuse jos în grajd, raporta un preot, dar înviase atunci când oamenii casei îl acoperiseră cu turbă.

La Stockholm nu era totuși așa de rău. Se înregistrau doar minus 27 de grade.

Dar mulți mureau de frig pe străzi și pe ulicioare, chiar și în capitală.

Profesorul Acrel venise în șuba lui de blăni de lup.

Era afabil și avea burta proeminentă. Sărută mâna doamnei Nella așa de galant, încât aceasta izbucni în râs. În jurul lui Acrel se răspândea un miros iute și proaspăt de ger și de lup. Afară, în piață, aștepta sania lui trasă de patru cai negri.

Venise ca să-l ia pe Schützer.

Locul dinlăuntrul femeii în care se producea actul creației în bună măsură nu fusese încă cercetat. Cea mai mare parte din spectacol nu fusese deslușită, asta o știa bine Schützer când se urcă în sanie. Iar Nella era din nou gravidă.

Vaccinarea membrilor familiei regale – pe care doctorii urmau s-o facă – promitea să fie un spectacol strălucit. Drumul până la palat a fost scurt. În curtea palatului, unde săniile erau trase una lângă alta, din gurile tuturor se ridica un nor mare de aburi. Fură conduși în palat de lachei care purtau sfeșnice pâlpâitoare.

Era adunată o mulțime de doctori, toți persoane importante.

Se afla acolo Schulzerheim, cel care studiase în Anglia procedeul vaccinării. Și Rosen von Rosenstein, rumen și vioi, primul din regat care îndrăznise să probeze vaccinarea. Prințul moștenitor Gustav, aflară ei imediat, intenționa să fie de față. Faptul acesta le îngreuna misiunea.

Relația prințului cu mama sa, regina, era un subiect preferat de discuție. O vreme, raporturile dintre ei fuseseră mai bune, aproape duioase, apoi se înrăutățiseră. Pentru moment situația era așa de tensionată, încât cei doi nu se mai întâlneau sub același acoperiș. Umbla vorba că regina n-o suporta pe nora ei daneză. Însă perechea regală se afla, spre bucuria tuturor, la Drottningholm.

După un moment de așteptare, apăru daneza, cu o suită impunătoare.

Avea un aer rezervat, dar condescendent.

Sosiră și cei doi frați ai prințului moștenitor. De atâtea plecăciuni, pe Schützer îl apucă durerea de spate. Ca totdeauna când era vorba de persoane regale, printre executanți domnea o anume frică.

Ar fi fost mai liniștiți dacă prințul moștenitor, care nu avea să fie vaccinat, s-ar fi ținut deoparte. Dar el venise, în compania unei mici suite de domni în haine de călărie, și se învârtea șchiopătând ușor printre doctori, deranjându-i.

Era lacom de cunoștințe și întreba despre toate. Deocamdată părea binevoitor.

Doctorii trecură la treabă, sub privirile persoanelor regale. Schützer încerca să nu audă țipetele doamnelor de la curte. Aerul devenise irespirabil de prea multe parfumuri, de odoarea trupurilor și de căldura din sobe. Doctorii tăiau și puneau în crestătura deschisă în piele fire de ață înmuiate în puroi de vărsat. Când sosi rândul prințesei moștenitoare – ea dorise să fie printre ultimii – și-și dezveli brațul subțire, prințul moștenitor o privi, cu fruntea încruntată.

Prințesa nu plânse, dar făcu o strâmbătură urâtă.

Totul mersese cum trebuia. Altfel, ar fi fost de rău.

Doctorii respirară ușurați. Prințesa dispăru, împreună cu suita ei. Și prințul moștenitor, curând după aceea, plecă într-o altă direcție. Atunci, atmosfera deveni mai veselă, aproape exuberantă. La despărțire, după ce mâncară înainte să plece, lui Schützer i se insinuă – de către un înalt demnitar – că, dacă și continuarea avea să fie bună și nimeni n-avea să moară, ci toți urmau să fie bine-sănătoși, putea conta cu siguranță pe un titlu nobiliar.

El și alții dintre cei care nu primiseră încă această favoare. Imediat îi reveni buna dispoziție. Pe drumul de întoarcere, simțea nevoia să fredoneze.

Confratele meu știe desigur, spuse Acrel cu voce tărăgănată în scurta plimbare cu sania, că prințul moștenitor este pidosnic? Ceea ce ar vrea să spună: anormal atras de propriul său sex.

Confratele meu iubește gluma, răspunse Schützer râzând.

Regretă imediat râsul. Nu era nimic amuzant, ci lipsit de tact. Ca totdeauna, Acrel era impertinent și arogant. Dar când acesta dădu drumul unui nechezat răsunător – părea că-i vine chiar din inimă –, Schützer se înveseli și își îmbrățișă colegul de rămas-bun.

Zăpada scârțâia, în vreme ce urca scara.

În casă, o cuprinse în brațe pe Nella și îi împărtăși marea veste. O sărută de asemenea pe gură. Atunci, Nella zîmbi la fel de cald ca pe vremuri. Lucru care-l înveseli și mai tare.

O convinse să se așeze la clavecin, de multă vreme nu mai făcuseră muzică împreună. Ea schiță un gest de refuz. Dar, pe urmă, își aplecă grumazul și îi împlini voia. El răsfoi partiturile.

Erau melodii scoțiene, polci și câteva cântece vioaie, nemțești.

Dar și o bucată de Händel. Mâinile Nellei alergau ca niște cai albi peste claviatură. Galopau. O luau la trap. Făceau piruete și se învârteau. El stătea în picioare lângă ea și cânta. Copiii se furișară în salon, ca să asculte. Servitorii, după o vreme și rândașii, se adunară, mai întâi afară, pe scară, apoi în pragul ușii. Se îngrămădeau în cameră, până ce o înconjurară pe Nella, la clavecin. Micuța stătea în primul rând și strălucea ca un soare.

Schützer îi privi și porunci să se aducă vin, să li se dea tuturor din casa lui, chiar și lui Tiss-Jacob, grădinarului și băiatului de la grajd.

Se bucura la gândul că va împărtăși tatălui său vestea cea bună. Titlul de noblețe însemna mult pentru un fost bărbier din Danzig.

Dar mai ales o privea pe Nella. I se înroșise gâtul de vin. Ochii ei erau de un albastru-deschis. Semăna cu Nella din tinerețe, cea pe care el o privise într-o dimineață de la o fereastră din casa tatălui ei, în vreme ce trecea peste un pârleaz. I se păruse – deși niciodată n-a întrebat-o – că ea îi simțise privirea și se bucurase, tot așa cum se bucurase el.

Băură, cântară și se veseliră.

Înainte de a se sui în pat, Schützer zăbovi privind zăpada. Erau fulgi de nea mari și ușori ca puful. În lumina ferestrei, se așezau prietenoși pe pământ, ca o plapumă. Turnul bisericii și ferecătura gardului de fier primiseră pălării ascuțite de zăpadă.

Printre cei înghețați de frig în iarna aceea s-a aflat și Salomon Schützer. A murit în propriul lui pat. Ca să se încălzească, menajera lui gustase vrednic din rachiu, apoi adormise la masa din bucătărie și nu mai putuse să se ducă sus, să facă focul. Când sosise Schützer, tatăl lui zăcea pe spate, sub o scoarță subțire de gheață.

Gura îi era pe jumătate deschisă, ca și cum ar mai fi avut ceva de adăugat.

Salomon nu putuse afla despre onorarea fiului său. Dar și el primi multă cinstire; mulți veniră la slujba de înmormântare din biserica Sankta Gertrud: felceri germani vârstnici, chirurgi tineri și bătrâni și războinici în uniforme militare. Ținând cont de împrejurări și de iarna grea, străinul – care făcuse mari servicii noii sale patrii – avu parte de un frumos rămas-bun.

După aceea, nu se auzi să fi răcit vreunul dintre cei cu blănuri bune, remarcă Schützer pentru soția sa. Era atent și binevoitor față de ea și se îngrijora

pentru starea ei se sănătate, deși sarcina era doar în luna a treia sau a patra.

Își termină povestirea, la care Salomon nu-i fusese de prea mare folos, și curând se decise ca aceasta să fie tipărită în actele Academiei Regale de Științe: *Despre o crescătură în pântece și Mesenterium la o fată de 15 ani, în care au fost aflați mai mulți dinți de copil, maxilarul de sus și păr.* Scrisul lui era egal și ușor de citit.

(Nella)

Poți să-ți închizi ori să-ți deschizi inima. Dacă o deschizi, toată durerea lumii năvălește, provocând și mai multă suferință. Atunci, e mai bine s-o închizi și să-i pui lacăt.

Nella se duse până în Södermalm*, în sania trasă de un cal.

Și Micuța era cu ea. Calul aluneca tare pe povârnișul înghețat.

În Södermalm era rău. În fața caselor mai mari stăteau pe trepte săracii, plini de zăpadă și strânși unul într-altul, ca să-și țină de cald. Nici nu aveau putere să bată la porțile care rămâneau închise.

Copii cu zdrențe înfășurate în jurul picioarelor albăstrite de ger alergau în urma saniei, țipând. Ochi spălăciți. Chipuri mușcate de ger. Într-o uliță laterală, se afla o grămadă de oameni care tăiau în bucăți o mârțoagă care murise. Oamenii erau mulți. Calul de abia avusese carne cât să se țină pe picioare înainte să-și dea sufletul. Acum, oamenii se băteau pe oase.

Nella își întoarse privirea. Un soare albăstrui mic, rău, apăsa cupola bisericii Sankta Maria. Peste acoperișurile joase bătea fără odihnă crivățul.

---

* Una dintre insulele pe care e construit orașul Stockholm, locuită în vremea aceea îndeosebi de oameni foarte săraci.

Tiss-Jacob opri sania în dreptul azilului de săraci. Parohul, care se numea Hjortsberg și era socrul Mariei, născută Schützer, își convinsese enoriașii mai înstăriți să construiască un azil pentru săraci și tot el aduna ajutoare.

Nella, urmată de Micuță, își croi drum printre oamenii din curte. Din guri ieșeau aburi și gloata le atingea hainele. Nella adusese carne de porc, pâine și veșminte uzate, mai mult decât îndrăznise să-i spună lui Schützer. Voia să ajute, dar curând o copleși disperarea. Ceea ce pregătise ea nu avea să ajungă cine știe ce. Nu se vedeau alți donatori milostivi.

Înăuntru, în clădire, dădu peste sărmani bolnavi și copii de toate vârstele. Dar și supraveghetori aspri, care țineau ceata în continuă activitate: unii împleteau coșuri, alții ciopleau linguri ori făceau sicrie. I se strânse inima la vederea copiilor; oare erau în stare să-și apere bucata de pâine primită împotriva celor-lalți, mai puternici? Atunci sosi și parohul.

Hjortsberg era jovial și rotund, purta o blană peste costumul de preot, căciulă, tot de blană, și mănuși împletite. Împărțea bătăi încurajatoare pe umăr și binecuvântări, îi atingea pe schilozi și avea câte un cuvânt bun pentru fiecare dintre paralitici și orbi. Datorită azilului, spuse el doamnei Schützer, gloata era ferită să zacă în grămezi la fiecare ușă de om și să-și cerșească bucata de pâine pe străzi și pe ulițe, cum făcuseră până atunci.

Cu un azil de săraci nu ajungi prea departe, obiectă Nella.

Un azil e mai bun decât nici unul, răspunse Hjortsberg.

Cum pot încăpea aici toți flămânzii?

Încap destul de mulți, răspunse parohul, părând mulțumit.

În ziua de apoi, cei morți se vor ridica din morminte, continuă el, și vor veni revărsându-se în cete, peste câmpie. Și El, care stăpânește tot ce-a creat, va ședea pe tronul lui de aur și nu va avea îndurare, ci va judeca pe fiecare. Cel care nu l-a ajutat pe fratele lui mai umil, în al cărui trup se ascunde Isus Cristos, va fi aruncat în marea de flăcări.

Avea obrajii așa de roșii și era atât de plin de speranță, că Nella trebui să-și țină gura.

Dar cine nu a greșit? spuse ea.

Doar acela să judece, răspunse Hjortsberg prompt.

Când auzi aceasta, ea îi porunci lui Tiss-Jacob să aștepte un moment, pentru că voia să-i vorbească preotului. Acesta o lăsă să-l urmeze în biserică. Băncile erau goale. Doar vreo doi amărâți măturau pe jos. În fundul bisericii se aflau câțiva care căutau adăpost de vânt.

Ea văzu candelabrele de argint de pe altar.

Și geamurile frumoase, întunecate de nea, și policandrele din tavan.

Pictura altarului îl înfățișa pe Mântuitor cu brațele deschise, ca și cum ar fi voit s-o ia la pieptul Lui. Ea îl întâlnise, când era tânără și foarte disperată. Ședea pe o piatră lângă izvor: tatăl ei promisese s-o dea în căsătorie unui om de care ei nu-i păsa. Oricât îl rugase să n-o dea, tatăl nu se înduplecase.

În clipa în care se gândea să se arunce în cascadă, venise la ea Isus Cristos.

Se așezase lângă ea, îmbrățișând-o și încălzind-o.

În noaptea următoare, El i-o trimise pe Preaînalta Mamă într-un vis, cu hotărârea: în ciuda căsătoriei, urma să aibă mare bucurie, dacă-l va iubi pe Cristos. Și dragostea din inima ei niciodată n-o dezamăgise.

Parohul o conduse pe gravida doamnă Schützer prin biserică, până în față, și o rugă să se așeze lângă el, pe bancă. Paltonul albastru, care nu părea prea călduros, stătea întins peste mijloc. În rest, era înaltă și subțire. Voia să vorbească despre păcat, spuse ea. Doar El va judeca, așa spusese parohul?

Așa am spus, răspunse Hjortsberg.

Și care este cel mai mare păcat al omului?

Fața ei era un pic strâmbă, o sprânceană era mai sus ca cealaltă, observă el când ea se întoarse. Îi răspunse adevărat:

Cel mai mare păcat e să te lepezi de El, care este dragostea.

Am o prietenă, spuse atunci doamna Schützer, care niciodată nu s-a lepădat de El, dar care totuși a păcătuit, din dragoste. Ochii ei erau limpezi în penumbra bisericii.

Discuțiile despre păcat și dragoste pot fi lungi și grele, acest lucru îl știa din experiență parohul. O întrebă dacă nu dorea să găsească un loc mai călduros.

Nu, răspunse ea. Părea hotărâtă.

Rămaseră acolo. Dar ea parcă și-ar fi pierdut firul gândurilor; privea în sus spre fereastra bisericii cu dungi de zăpadă, fără să mai spună nimic.

Doamna Schützer voia să vorbească despre prietena ei, îi aminti Hjortsberg după o vreme.

Da, răspunse ea. Care se căsătorise, deși iubea un alt bărbat. Dar ei nu încetaseră să se vadă cât de des puteau, continuă ea, prietena și bărbatul pe care îl iubea.

Înțeleg, răspunse preotul.

Chiar înțelegeți? zise doamna Schützer și vocea i se învioră.

Ca să înțeleg, trebuie ca doamna Schützer să mărturisească totul.

Atunci ea îi povesti într-o suflare despre prietena ei, aproape fără să mai respire, din clipa în care aceasta nu se mai putuse împotrivi voinței tatălui și cum în ultimul moment fusese salvată de Isus Cristos care-i spusese că nu trebuie să părăsească dragostea. Prietena ei nu o făcuse. Ea păstrase dragostea în inima ei. Dar acum bărbatul pe care îl iubea era bolnav, așa de rău, că nu putea să se mai descurce.

Ce voia să spună doamna Schützer, că nu se putea descurca?

Atâta timp cât fusese contopist la armată, spuse doamna Schützer, mersese totul destul de bine. După plecarea de acolo, rămăsese fără nici un venit, ceea ce era o infamie, dacă te gândeai că fusese rănit în război și își jertfise piciorul pentru țară. Și acum se afla într-o situație foarte grea, nu avea nici un mijloc de subzistență și era lipsit de familie.

Prietena doamnei Schützer păcătuise fără îndoială rău, spuse preotul.

Păcat este să te închizi în fața dragostei, așa a spus parohul adineaori, obiectă ea.

Așteptați un moment, o întrerupse Hjortsberg.

Dacă prietena mea nu și-a închis inima, ci a păstrat cu credință în ea dragostea, atunci a socotit că procedează corect, continuă doamna Schützer, gâfâind un pic.

Corect? o întrerupse preotul. Nu.

Nu știu, șopti doamna Schützer. Dar cum aș putea s-o ajut?

Părea disperată.

Preotul își împreună mâinile. Sub cupolă se auzea un freamăt ușor, în rest era tăcere. Apoi, auzi suspinele ei. Trebui să se stăpânească, să nu-i cuprindă umerii cu brațul.

Dar, pe urmă, o făcu. O cuprinse cu brațul.

Își rezemară capetele de spetează, privindu-l pe Mântuitor, deasupra altarului. Sus de tot se afla triunghiul cu ochiul Domnului înconjurat de raze. Acolo pluteau chipuri de îngeri cu aripi. Îngerii fără trup zburau peste flori și copaci, iar ochiul Domnului lucea deasupra lor.

Doamnă Schützer, spuse Hjortsberg după o vreme. Nu v-a izbit faptul că prietena dumneavoastră poate fi o ipocrită? Care preacurvește și vrea să aibă aprobarea dumneavoastră, pentru a continua cu viciul ei?

O, nu, spuse ea cu respirația tăiată, prietena mea nu este ipocrită.

Atunci poate că este, ceea ce e la fel de rău, necunoscătoare în teologie?

Ea l-a recunoscut pe Isus în ochii iubitului, răspunse doamna Schützer imediat.

Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt sunt o unitate, spuse Hjortsberg după o clipă.

Da, știu asta, răspunse ea.

Atunci, mai știți și că nici un om nu este Cristos! strigă parohul.

Ecoul se rostogoli printre coloane în biserică și doamna Schützer păru speriată. Hjortsberg era un zelos prigonitor al dippelienilor*, al pietiș-

---

* Adepții doctrinei lui Dippel. Johann Konrad Dippel sau Christianus Democritus, cum îi plăcea acestuia să fie numit (1673–1734), a fost doctor, teolog și alchimist. Adept al pietistului Gottfried Arnold, a propovăduit ideile radical-pietiste în vremea vizitei sale la Stockholm, ceea ce a dus la un grav conflict în sânul Bisericii. Ca medic și alchimist, Dippel s-a bucurat de mare faimă și a descoperit un medicament stimulator al sistemului nervos cunoscut sub numele de „uleiul lui Dippel".

tilor** și al altor vizionari care-l văd pe Cristos pretutindeni și cărora nu le pasă de Scriptură, ci cred că propria inimă dă o mai bună îndrumare decât teologia. Învățăturile greșite se răspândiseră până și în cercurile din jurul casei regale.

Dar doamna Schützer nu s-a predat fără răspuns.

Cristos se ascunde în cel mai neînsemnat trup omenesc, așa a spus parohul.

Hjortsberg întâlnea în fiecare zi păcătoși și nelegiuiți și era pregătit să ierte și să îi aducă pe calea cea dreaptă. Dar acum fu cuprins de indignare. Se ascunde Cristos în oameni? El obișnuia să spună așa, după formula cunoscută. Dar cum? Parohul avu grijă să folosească cele mai exacte cuvinte.

Doamna Schützer își vârâse mâinile în buzunare și privea în jos, la vârfurile pantofilor. Și le răsucea și le întorcea, mai întâi într-o parte, apoi în cealaltă. Ceea ce lui îi deranja un pic gândurile.

Ce știți dumneavoastră, doamnă, spuse el în cele din urmă. Chiar dacă prietena dumneavoastră nu este o ipocrită, în neștiința și amețeala ei și-a confundat iubitul cu Dumnezeu. Un asemenea amestec este un păcat.

Nu i-a amestecat, răspunse doamna Schützer.

Cum știe doamna Schützer acest lucru?

Fără dragoste, inima prietenei mele se usucă. Este o femeie care niciodată nu a putut hotărî singură. Or, omul îl preamărește pe Dumnezeu din propria lui voie. Așa cum face prietena mea. Sau

---

** Reprezentanți ai pietismului, mișcare reformatoare în sânul bisericii luterane care a fost inițiată de Philipp Jakob Spener în a doua jumătate a secolului al XVII-lea. Pietiștii acuzau Biserica de intelectualism și formalism, negau importanța preotului și propovăduiau un contact direct al individului cu religia; de asemenea, puneau accent pe importanța citirii Bibliei și pe reguli etice severe.

poate că femeile nu au o voință proprie? Atunci, ce preț mai are proslăvirea? Căci ele sunt sclave, iar Dumnezeul lor este un stăpân de sclavi.

Doamnă Schütze, spuse Hjortsberg. Prietena dumneavoastră are desigur un soț?

Da, răspunse ea cu voce înceată.

Poate că nu se poartă bine cu ea?

Ba da, în general.

Poate că prietena are și copii? Știe cine este tatăl lor?

Oare are cu adevărat vreo însemnătate? răspunse ea părând să aibă gândurile în altă parte. Prietena mea curând nu va mai voi să trăiască, continuă ea. Este imposibil să vrea să fie o păcătoasă. Ținând seama de împrejurări. E silită să renunțe la dragoste, deși n-a vrut decât să urmeze mesajul Domnului. A fost o soție bună pentru bărbatul ei, îndrăznesc să spun acest lucru, zise doamna Schütze.

Prietena dumneavoastră este o mare păcătoasă! Hjortsberg era indignat.

Atunci, ce să facă? întrebă doamna Schütze.

Prietena trebuie să-și recunoască sincer păcatele în fața Domnului, apoi să cadă în genunchi în fața bărbatului ei și să-l roage s-o ierte. Și poate o va ierta și Domnul, în marea lui bunătate.

Nu poate să-i facă un rău așa de mare soțului ei, răspunse ea imediat.

Se lăsă tăcerea.

Ei bine, atunci așa îi voi spune, zise doamna Schütze.

Auzea prost, tonul ei era acid? Trebui să se grăbească după ea în biserică; femeia se depărta cu pași iuți. Paltonul de lână albastră se zărea printre coloane. O ajunse din urmă, în vreme ce ea trăgea de ușa grea. O prinse de braț.

Ea se smuci, împingând ușa cu putere. Crivățul venea spre ei printre pietrele de mormânt și le arunca în față și în ochi ace mici de gheață.

Mulțumesc, spuse ea făcând o încercare stângace de a-i săruta mănușa de lână udă.

Atunci parohul simți o săgetare rea în piept.

Am să mă rog pentru sufletul ei, strigă după ea, fără să știe dacă-l auzise. O văzu grăbindu-se printre nămeții de zăpadă și pe sub ramurile înghețate, spre sania care o aștepta. Vizitiul era înfășurat în multe șaluri. Calul se puse în mișcare și sania se îndepărtă.

Se întoarseră în oraș. Mai era un strop de lumină. Lângă cheiuri se aflau vase vechi și scorojite. Nella îi porunci lui Tiss-Jacob să mâne spre Östra Långgatan. La poarta unde Micuța fusese de multe ori, îi porunci să se oprească. Luă coșul cu mâncare și șuba veche a lui Schützer, pe care o avusese sub picioare. Îl rugă să vină s-o ia peste vreo oră. Tiss-Jacob își privi fără expresie stăpâna, dându-i ascultare.

Când ea ieși pe poartă, era întuneric și sania nu se vedea. Dar vizitiul o aștepta credincios în spatele calului, pe partea cealaltă a străzii. În sanie se afla Micuța, înfășurată într-o acoperitoare de cal. Se strânse cât putu de aproape de stăpâna ei. Tiss-Jacob întoarse spre port și acolo, peste sloiuri, se înălțau flăcări. Cerul era o mare draperie tremurătoare.

Era aurora boreală.

Era albastră și liliachie și la margini atârnau ciucuri. Dedesubt se întindeau ghețurile, până departe. Tiss-Jacob opri calul. Priveau cum se zdrențuia aurora boreală. Întunecimea din spatele ei era așa de neagră, că omul trebuia să fie îngrozit și să uite tot ce n-avea importanță. Nella gândi că acolo se afla Dumnezeu: în bezna adâncă și neagră ca tăciunele.

În iarna aceea a murit regele Suediei, Adolf Fredrik*. Mesagerul de la palat a sosit la casa lui Schützer seara, târziu. Au fost treziți de bătăi grele în poartă. În mai puțin de opt minute, se afla la regină, la palat. Fără nici un salut de bun venit, ea îl trase în sufrageria unde regele se afla pe o canapea, cu privirea fixă.

Bunule arkiatru, spune-mi, ce este cu el.

Schützer își simți inima în gât.

Regele stătea drept, un pic aplecat spre stânga peste brațul canapelei, și privea cu ochii larg deschiși. Nu departe de el, masa se încovoia sub tot felul de mâncăruri, fripturi, budinci și aspicuri, iar paharele de cristal erau pline cu vin. Schützer trebui să-și dreagă glasul de mai multe ori ca să-i

* Adolf Fredrik (14 mai 1710–12 februarie 1771), rege al Suediei din 1751. Curând a intrat în conflict cu cele două partide, „Hattarna" („Pălăriile") și „Mössarna" („Scufiile"). Conflictul a devenit tot mai violent și în cele din urmă Sfatul, compus în majoritate din adepții partidului „pălăriilor", și-a luat dreptul de a semna deciziile refuzate de rege, aplicând o simplă ștampilă. După încercarea nereușită de a recâștiga puterea din 1756, regele a fost silit să dea un act prin care admitea ca, în cazul în care se va mai împotrivi, să renunțe la tron.

poată spune reginei adevărul, și ochii lui erau plini de lacrimi.

E rău să fii mesagerul morții.

Dar, în cazul acesta, măgulitor: nici un alt doctor nu se afla acolo.

Regina primi vestea cu fața pământie.

Schützer a rugat-o ca în marea ei bunătate să-i relateze cum se întâmplase totul. A putut auzi acestea în vreme ce alți medici ai curții soseau, unul după altul.

Stăteau în semicerc în jurul Majestăților Lor. Perechea regală tocmai termina masa de seară, când pe neașteptate regele a simțit dureri în pântece. A făcut un semn cu mâna – regina arătă cum –, a început să horcăie și s-a sculat de la masă. După câțiva pași șovăitori, s-a lăsat să cadă pe canapea. Regina a venit repede cu un șervet de care ar fi putut avea nevoie, dar n-a ieșit nimic din el. Nu mai spunea nimic și era nemișcat.

Nici unul dintre doctori n-a putut spune altceva decât că regele murise, după cum spusese și Schützer. A fost purtat în dormitorul regal și întins pe o masă. Toate draperiile au fost trase, pentru ca stelele iernii să nu mai poată privi înăuntru.

A sosit episcopul. A citit deasupra cadavrului, pe urmă au cântat cu toții un psalm.

Era solemn și trist. Regina plângea liniștit.

Ținea mult la el, spuse Schützer melancolic în vreme ce îi povestea Nellei moartea regelui. Ea asculta cu ochii larg deschiși. Acestea se petreceau în biroul lui, după ce se reîntorsese acasă.

Așa că acum prințul moștenitor este rege?

Da, răspunse Schützer, acesta-i mersul vieții. Trebuie să te bucuri că perechea regală s-a iubit atât de mult, adăugă el.

Nella aprobă. Schützer nu îndrăzni s-o întrebe ceea ce dorea să știe cel mai mult: ce voise soția lui să spună când zisese că ținea la el într-un fel anume? Voi s-o întrebe, dar nu făcu decât să-i ia mâna într-a lui. Și ea, la rându-i, i-o strânse pentru o clipă.

Cadavrul fusese deschis în prezența unui mare număr de medici, printre care nu se număra și Acrel, acesta fiind plecat. N-au descoperit nimic în neordine. Inima era bună. Ficatul, un pic înnegrit. S-au găsit resturi din cina îmbelșugată, o parte mistuite, o parte neobișnuit de intacte: aproape nemestecate. Doctorii puteau stabili aproximativ meniul ultimei mese*.

Prințul moștenitor, rege acum, se afla într-o călătorie la Paris.

Trebuia să-și revadă tatăl într-o formă cât mai bună, așa că a fost făcută o îmbălsămare totală, executată sub conducerea lui Schützer. Au fost îndepărtate măruntaiele și o parte din grăsimea care se afla într-o mare cantitate. Mortul a fost preparat cu lichide și linimente. A fost cusut la loc și îmbrăcat în hainele de ceremonie.

---

* Se pare că regele a făcut apoplexie din cauza unei mese prea îmbelșugate. Meniul este cunoscut: varză acră, carne cu napi, homar, icre negre, heringi afumați și șampanie. Iar ca desert, semle (o prăjitură cu marțipan și multă frișcă), prea multe semle. Au rămas celebre vorbele contelui Johan Gabriel Oxenstierna: „Nu a murit în cel mai strălucit fel, dar a fost o moarte de arhiereu."

Schützer a scris totul în jurnalul lui, și i-a citit cele scrise Nellei:

Regele Suediei, Adolf Fredrik, a fost un temperament sangvino-melancolic. Era de înălțime potrivită, bine dezvoltat și un pic gras. Trăsăturile chipului erau frumoase, avea frunte înaltă, ochi albaștri și păr propriu. Pe fața lui blândă se vedea bunătatea.

A fost un rege iubit și un stăpân plăcut.

E destul de bine formulat, ce crezi?

E bine scris și cât se poate de frumos, răspunse Nella.

Primăvara întârzia. Peste troienele din piață se lăsau umbre albastre. Ghețurile nu voiau să crape, în schimb, apa urca încet deasupra crustei înghețate, în jurul orașului, așa că nu mai știai ce era solid și ce era fluid. Și acest lucru l-a notat Schützer în jurnalul său, care cuprindea observații despre tot ce-l interesa, adică foarte multe.

După moartea bătrânului rege, era ca și cum întreg regatul și-ar fi ținut răsuflarea.

Dar în perioada aceea de iarnă–primăvară, Schützer îl vizită pe prietenul său farmacistul – cel care avea farmacia Corbul de Aur din josul Pieței Mari. Vizita avu loc în grădina acestuia cu plante de leac din Danto, lângă Årstaviken. Veniseră și Nella și toți copiii. Deși mugurii încă nu crăpaseră, farmacistul le arătă tufele de plante medicinale, vorbindu-le despre forța și marele curaj al plantelor.

Remarcabil aici, în Nord, unde frigul înțepenește orice urmă de viață, mai mult de jumătate din an.

După gustarea luată lângă foc, se plimbară pe mal, farmacistul în față, învârtindu-și bastonul.

Doamna Schützer, fiind îngreunată de sarcină, venea ultima și rămânea tot timpul în urmă. Când Schützer se întoarse, își văzu soția cotind și luând-o pe lângă mal. Ea merse printre tufele de trestie și apoi drept pe gheață. Pașii ei erau așa de hotărâți, că mai întâi el nu înțelese ce vedea. Apa îi urca peste tivul fustei, apoi gheața se sparse.

Atunci, Schützer începu să strige, alergând spre ea.

Dar fiul cel mai mare, Johan, care avea șaisprezece ani, fu mai iute și o luă după mama lui. Fiul farmacistului, de aceeași vârstă, îl urmă. Gheața se crăpa sub băieți.

Nella plutea în zoaiele amestecate cu gheață și părea o floare albastră răsturnată. Dar băieții atinseră fundul și, deși ea era grea, reușiră s-o tragă la mal.

Am călcat greșit și am alunecat, Schützer, tot repeta ea în trăsură, spre casă.

Răcise așa de puternic, încât făcu febră mare.

Nu călcase greșit, ci mersese pe gheață cu bună știință. Acest lucru îl văzuse Schützer cu propriii ochi. Dacă fusese cu intenție sau într-o stare de confuzie, nu știa. Dar era un fapt bine cunoscut că femeile, în timpul sarcinii, pot avea judecata întunecată.

În jurnalul lui, el dădu un nume bolii: *melancholia depressiva.*

Între soți nu s-au schimbat cuvinte grave. Întâmplarea nu mai fu amintită, și nici incidentul cu vătraiul. După părerea lui Schützer, deseori exprimată și încurajatoare, Nella avea să se însănătoșească foarte repede și cu suficient timp înainte de naștere.

(Lupta împotriva lui Skragge)

La tipografia Grenfiska, unde Schützer căuta printre cărți, i s-a amintit după o vreme despre doctorul Niklas Skragge. După moartea regelui, acesta se dedicase poeziei. Era o mică scriere, care zăcea ca rest de ediție pe un raft și al cărei titlu fusese împodobit cu litere de diferite stiluri:

ECOU
din
Drottningholm și Svartsjö
al
STRIGĂTULUI DE JALE AL STOCKHOLMULUI
la
MOARTEA PREA TRISTĂ
a
MAJESTĂȚII SALE
ADOLF FRIEDRIC
adunat și prezentat
de N.S.

Schützer nu voia să se laude că ar fi fost un cunoscător al artei poeziei, dar acum i se tăie răsuflarea. După părerea lui, muzica, alături de arta lecuirii, stătea pe primul loc între arte. Cum Skragge nu

o stăpânea pe nici una dintre ele, nu s-ar fi mirat dacă acesta ar fi fost și un poet prost. Citi cu fruntea încruntată primele versuri ale lui Skragge:

Ce jale, ce strigăte și vaier!
Ah! Stockholm, cum mai răsună!
Ce plângere de oameni se aude, cum plânge orice ochi:
Despre ce spaimă e vorba? Ce jale, ce necaz?
Ah, da, al nostru Rege este mort!

Poezia îl împinge pe cel slab spre afectare. Cuvintele au capacitatea de-a ascunde, nu de-a limpezi. Privi la iuțeală peste câteva din multele versuri care se revărsau. Strofă după strofă urmau, pline de durere zbuciumată. Fiecare fântână a palatului era o țâșnitură de lacrimi. Ce mai putea rămâne după o asemenea jale imensă?

Ei bine, regina, Lovisa! *Care a ajutat poporul lipsit de sprijin și l-a făcut pe sărman bogat.*

Era de ajuns și prea mult.

Schützer părăsi tipografia Grefinska. Mânios, după cum înțelese curând. Skragge nu se dădea înapoi să lingă în fund un rege binevoitor. O gaură de fund pe care Schützer avusese obligația deloc plăcută s-o observe în vremea ciopârțirii organelor interne.

În opoziție cu flecăreala, fusese o lucrare demnă de cinste. Ce-i drept, fiecare dintre noi e supus puterii. Dar o atitudine ca aceea a lui Skragge sublinia aceasta într-un mod ridicol. De atâta lingușeală, se simțea el însuși înjosit și murdar. Omul ăsta îl văzuse când și când pe rege, pe când hoinărea prin palatul de la Drottningholm, și îi făcuse câte o plecăciune! Poate chiar schimbase câteva vorbe cu

plecăciune! Poate chiar schimbase câteva vorbe cu el. În vreme ce Schützer fusese arkiatrul regelui.

Acum aveau un rege nou, care – deoarece învinsese stările* și adunase toată puterea în mâinile sale – poate avea să umple mai bine contururile pe care Skragge încercase să le deseneze pe placa lui mediocră. Cel mort era înjosit de exagerările lui Skragge. Nu trebuia strigat în gura mare, toți o știau. Adolf Fredrik fusese, după expresia lui Acrel, un rege bleg.

Sosind la Societatea de Chirurgie (al cărei conducător nu mai era, căci altul fusese pus după venirea noului rege), Schützer nu se putu abține să nu caute lucrarea lui Niklas Skragge despre numeroasele boli din jurul Drottningholmului, cea pe care o primise odată și o aruncase grăbit, promițându-și să n-o deschidă.

Acum o deschise.

După un prolog bombastic adresat vechii perechi regale căreia lucrarea – de bună seamă – îi era dedicată, și după un afectat motto latin din Tullius, puteai să urmărești goana vijelioasă a doctorului Skragge printre bolile pe care le aflase bântuind așa de violent prin ținut.

Urmau o sută de pagini plicticoase, toate pline de platitudini. Află astfel despre o servitoare, Hedda, care avusese friguri în cursul unui atac de

---

* *Rikets ständer* – de la începutul secolului al XVII-lea, acesta este numele oficial al Parlamentului suedez. Termenul *stând, ständer* a fost adus în limba suedeză de germanii aflați în slujba lui Gustav Vasa și era folosit la început pentru a-i denumi pe toți cei care participau la viața publică; curând s-a specializat pentru denumirea celor patru clase sociale reprezentate în Parlament: nobilimea, Biserica, burghezii și țăranii.

epilepsie. Și un ucenic, Öman, care avusese friguri în combinație cu o boală a căilor urinare. Un anume sobar din Drottningholm avusese friguri cu febră. În vreme ce meșterul tâmplar Salén avusese, în schimb, pleurită. O femeie suferise de *mélancolie*. O alta fusese chinuită de o boală de lehuzie și – cu toată îngrijirea remarcabilă a lui Skragge – murise. Și totul cu comentarii aferate și cu sfaturi privind leacurile cele mai potrivite. Nimic nu era demn de reținut.

În afară de geografia propriu-zisă, adică de apropierea de familia regală.

Așa cum te puteai aștepta, la un moment dat își făcu apariția Phaëton, constituind, datorită poziției și culorii lui, punctul culminant al cărții și încheierea ei triumfală. „Boala lui Phaëton" se numea capitolul. Skragge recunoștea că nu văzuse nici începutul, nici sfârșitul acesteia, motiv pentru care, scria el, poate n-ar trebui să se exprime. Dar, după ce spunea asta, se desfășura cu nerușinare pe mai mult de șaptezeci și cinci de pagini. De fapt, aici era mult mai nerușinat decât în memoriu.

Medicus insinua în repetate rânduri, pe un ton mieros, cât de prost îl trataseră pe harap medicii curții, în special arkiatrul Schützer – ale cărui rețete trebuise să le urmeze, cu toate reținerile avute. Schützer nu-l văzuse de multe ori și nu urmărise boala, și totuși prescrisese una, alta, medicamente care erau incompatibile, până când harapul murise. Scrierea rău-mirositoare era plină de confuzii. În timpul lecturii, Schützer începu să noteze cele mai mari greșeli pe margine.

Se duse acasă pe jos. Era o zi de sfârșit de iarnă, cu soare și dezgheț. Totul picura și se topea. Pe

stradă treceau scârțâind trăsuri ușoare și căruțe încărcate cu butoaie. Pe lângă pereții caselor gheața topită curgea ca o apă cristalină.

Rămase o clipă pe Strömbron*. Vedea mii de oglinzi mici rostogolindu-se și sclipind în apa care curgea ca o cascadă, ochiul nu le putea urmări, totul era lucire luminoasă și beteală. Și fiecare val dispărea în următorul, deși totul era aceeași materie.

Așa curge și viața omului, ca apa lucitoare, gândi el.

Dar un om este altceva decât un licăr de lumină. Un om trebuie să știe să se protejeze, să se apere și să meargă la atac împotriva josniciilor. Voia să-i dea lui Skragge o lecție. Mai mult decât atât: voia să-l castreze, în orice caz, să-i castreze reputația, și să le dea încă o dată peste bot medicilor, acelora dintre ei care încă mai aveau îndrăzneala să-i șicaneze pe chirurgii regatului.

Ajuns acasă, îi scrise lui Skragge o scrisoare foarte amabilă.

Nu mai voia să treacă răbdător cu vederea, scria el. Avea intenția să dezmintă, atât cât va fi în stare, fiecare silabă și fiecare rând ale greșelilor din scrierile de proastă calitate ale acestuia. Skragge trebuia să se pregătească pentru un mare scandal.

Cele mai de seamă autorități ale regatului, cei care făcuseră autopsia lui Phaëton, aveau să pornească împotriva lui ca un detașament unit, în caz că el nu va învăța să fie modest și să-și cunoască locul.

În aceeași seară, se puse pe treabă. Datorită faptului că lucra cu hărnicie și stătea treaz până târziu,

---

* „Podul șuvoiului", pod lung de 140 m, care leagă Gamla Stan, „Orașul Vechi", de partea de nord a orașului.

nu mai trebuia să sufere în fiecare ceas al nopții din cauza tusei rele a Nellei. Credinciosul ceas al bisericii Sankta Gertrud bătea ca de obicei fiecare oră. Schützer nu-l auzea. Scria. O propoziție îi urma alteia; în toate îl contesta pe Skragge. Cu lovituri de sabie nemiloase și în deplinul său drept de soldat, la obiect și cu erudiție, așa considera el.

Sufla în lampă abia când începeau să cânte păsările. În felul acesta se proteja Schützer în vremea bolii lungi a soției sale. Evita să fie chinuit de descurajare sau pur și simplu să se prăbușească în deznădejde pentru tot ceea ce, în ciuda bunelor lui intenții, se sfârșise prost.

Câteva luni mai târziu se produse multă zarvă și se auzi mult zăngănit de arme.

Lacheul negru fusese scos din mormântul lui: catarul, buboaiele și durerile de ficat, cheagurile de sânge, vomitatul și spaima lui de moarte deveniseră obiectul unui mare interes – de data aceasta, general. Totul începuse odată cu tipărirea comentariilor arkiatrului Schützer: *Anexă la cartea apărută a domnului lif-medici Niclas Skragge, numită Nosologia Drottningholmensis (etc. și etc.), precum și răspuns la neadevărata povestire a doctorului despre harapul Phaëton.* Scrierea s-a aflat în lăzile cu cărți în luna mai.

Și, după o vreme, a fost prezentată anonim într-un comentariu în *Dagligt Allehanda**.

În scurt timp, Skragge însuși a luat cuvântul, tot în ziarul lui Momma**, sub titlul *Avorton disecat de Niclas Skragge* (ceea ce nu se referea la harap, ci

---

* „Întâmplările zilei".

** Peter Momma, 1711–1772. Tipograf celebru. În 1738 a înființat Tipografia Regală și în același an a început să tipărească *Almanahul istoric și comercial.* Este cunoscut

la *Anexa* lui Schützer). După cum afirma Skragge, acum era vorba despre o răfuială mult așteptată cu așa-numiții *empirici*, ale căror escrocherii erau scoase la lumină prin gura lui Schützer.

*Vatum genus est irritabile**, amintea Skragge, cu ajutorul lui Horațiu: haita fusese atâtată. Era bine cunoscut, scria el, că Schützer și cei de felul lui nu își făceau niciodată apariția singuri, ci îndrăzneau să-și împlinească lucrul lor de mântuială doar în grup. Era greu de judecat dacă merita să folosească un foc mai serios împotriva arkiatrului și să declare cât de tare putea „avortonul" acestuia. Timpul de lucru al lui Schützer fusese aproape la fel de lung ca al lui Homer! Dar pruncul lui „genial" stătea cu mult sub *Iliada*.

Anexa era așa de mediocră, că produsul merita să fie îngropat în tăcere.

Dar Schützer – care acum avea dreptul să se numească Schützercrantz – nu voia să fie îngropat în tăcere. Înainte să apuce să ia cuvântul, a fost secondat, cu totul pe neașteptate, de un slujitor de la Drottningholm care iscălea cu numele Jean. Certificatul acestuia a fost introdus în *Allehanda*:

Că doctorul Skragge vrea să-și însușească meritul tratamentului în boala mea grea este un fapt rău; eu trebuie să mulțumesc lui Dumnezeu și arkiatrului Schützer care m-a ajutat.

Certifică adevărul, Johan Rydberg.

și ca director al mai multor ziare, printre care și *Dagligt Allehanda* despre care este vorba aici.

* *Genus irritabile vatum* (Horațiu) – „Neamul iritabil al poeților".

Era foarte frumos, socoti Schützer, care-și imagina că trebuie să-l fi îngrijit pe servitor în vreme ce cutreiera peste tot după neglijentul Skragge. Dar bătălia nu putea fi decisă de servitori, de vaci ori de turmele de oi de pe Lovön! Schützer îi răspunse lui Skragge, scriind că punctul central erau diagnosticele greșite, nonșalanța și lipsa acestuia de discernământ, despre care Schützer dădea diferite exemple în cartea sa, cea pe care Skragge o numise „avorton".

Atunci, Skragge apăru din nou în spalturi. Și ridică temperatura: nimeni nu trebuia să piardă din vedere că el atinsese un punct sensibil al turmei de *practici* și *empirici* incapabili. *Anexa* arkiatrului era nerușinată, guralivă și ignorantă. Dar la ce altceva te puteai aștepta de la autorul unui articol despre *foetus in foetu*, în care aproape totul era absurd, lipsit de sens și caraghios? Arkiatrul servea aceeași supă veche, scria Skragge, pe care ucenicii felceri fuseseră obligați s-o înghită, ea se revărsa din cănile de bărbierit ale fiecărui infirmier și băieș.

Însă faptul că Schützer împrăștiase zvonul lipsit de temei că Skragge ar fi fost responsabil de boala, recidiva și moartea harapului nu putea fi iertat. Pentru acest motiv Skragge descrisese în cartea sa cu anume minuțiozitate cazul lui Phaëton, ca o îndreptățită autoapărare. Cititorii erau îndrumați s-o citească.

Și Schützer ar trebui la rândul său să-și amintească faptul că posteritatea este un judecător sever și fără grabă. Cea mai mare milostenie ar fi să se uite *Avortonul*, repeta Skragge.

Era nerușinat și neadevărat. Schützer se simți obligat să revină. Skragge neglijase în chip criminal,

spunea el decis, gravitatea stării lacheului Phaëton. De aceea trebuia să fie socotit răspunzător. Un medic bun știe când situația este gravă. El nu permite, asemenea lui Skragge, ca un pacient bolnav să stea în ger în spatele unei trăsuri – ca apoi să-și acopere neîndemânarea acuzându-i pe cei care au făcut autopsia. El nu recunoscuse simptomele – și urmau exemple. În trecere, Schützer amintea că acest *medicus* fusese găsit nepotrivit ca *studiosus* în chirurgie.

Atunci, Skragge luă foc, de data aceasta cu cea mai mare violență.

Schützer spune că eu aș fi vrut să devin învățăcelul lui și al chirurgilor? O, nu! Ori bate câmpii, ori minte. Să ne ferească Domnul de asemenea fantezii. Eu am stat fără întrerupere la Uppsala, până ce am dat examenul de doctor și am primit prin decizie regală onorabila funcție de *medicus*. Dar și afirmația aceasta poate fi numărată printre nemerniciile lui Schützer.

El spune că ochii pacientului erau injectați, deși se știe că harapii, în toate bolile lor, au ochii roșii. Spune că Phaëton a scuipat cheaguri de sânge, deși asta nu s-a întâmplat niciodată. Spune că Phaëton a afirmat că Skragge era medicul lui, dar aici a mințit harapul – altfel drăguț și rezonabil –, la fel și arkiatrul. Că pacientul plecase la oraș într-o stare jalnică este o minciună grosolană. Phaëton se simțea minunat înainte de plecare, ceea ce o pot certifica mulți.

Schützer ordonase, desigur, să i se ungă pântecele. Dar dacă arkiatrul ar fi putut citi în manualul lui Tissot – cum ar fi trebuit să facă –, ar fi știut că uleiurile trebuie evitate *in biliosis*: ele nu răcesc,

cum își imaginează arkiatrul, ci încălzesc. Arkiatrul este prost, scria Skragge, pentru că el nu poate citi lucrări de medicină în suedeză, și nici pe cele publicate în propria lui limbă, o germană neinteligibilă. *Anexa* arată ce noțiuni slabe are arkiatrul, precum și faptul că scrie penibil și nu a citit nimic – și că, dimpotrivă, se ține cu dinții de un diagnostic fals.

Deja de la prima vizită, arkiatrul a spus cu deplină siguranță că pacientul are edem hepatic și că trebuiau să se aștepte la cangrenă dacă nu i se lua sânge mult și des, în vreme ce boala pare să fi fost de fapt un catar al intestinelor, care a trecut pe urmă la stomac. Încăpățânarea de măgar a lui Schützer a fost cea care i-a venit de hac harapului, căci el nu a admis nici o altă alternativă.

Toate acestea erau așa de nerușinate, că Schützer se văzu obligat să le răspundă imediat.

Skragge nu avea cu ce argumente să vină, în afară de afirmații și speculații – fiere, intestine, pielițe ale burții –, dar lăsa la o parte ficatul, despre care nu știa nimic. Așa vorbește cel care a stat cu nasul în cărți, dar e lipsit de experiență și de privirea ageră!

În articolul următor, Skragge dădu înapoi: tot ce e important poate fi citit în *Nosologia* mea.

Apoi, Schützer, la rândul lui: Acolo nu este nimic important, numai speculații, și ele nu vindecă.

Skragge: Mai rău decât speculațiile este un diagnostic bazat pe neștiință.

Schützer: În acest moment, el însuși și întregul Stockholm cunoșteau exaltarea bolnăvicioasă a lui Skragge, exprimată sub formă de lingușeală față de cei de sus și lovituri piezișe, precum și o diaree

a gurii fără nici o valoare. Dacă Skragge n-ar fi dat vina pe alții în scrierea sa, nu s-ar fi întâmplat nimic, acum trebuia să suporte consecințele și să fie pus la stâlpul infamiei.

Începutul verii era, după o primăvară umedă, secetos și fără ploaie. Intervențiile celor doi veneau des și făceau să crească vânzările ziarului *Allehanda*, așa afirmase judecătorul supleant, vecin cu Schützer; el râdea, spunând aceasta. Mai mult de o săptămână se lăsă tăcerea. Poate că Skragge se potolise? Nu, de *midsommar* sosise o firitisire care umpluse aproape tot numărul ziarului.

Autorul *Anexei* sare de la trupul lui Phaëton la sùfletul meu! începea Skragge. Trebuie să ai piciorul ușor pentru acest fel de săritură, eu nu m-aș simți în stare! Dar la ce bun să te mândrești cu barba căruntă, dacă nu înțelegi nimic? Rămâi în sfera ta, domnule patron! Rămâi la suprafața trupului, mai degrabă la părțile de jos, cele pe care le-ai atins de atâtea ori în meseria ta, și pe care ai făcut tot soiul de experimente!

Pe Schützer îl trecură fiorii citind acestea.

Arkiatrul crede, continua Skragge, că doar dacă ai riduri pe frunte poți spune cuvântul „ficat". Dar e un caraghios care nu are nici o idee despre faptul că bolile de ficat sunt complicate și în mare măsură încă necercetate. A aruncat doar de-a valma în diferite articole tot ce se află între cer și pământ.

Tot așa a făcut cu Phaëton. A ordonat după cum i-a trecut prin minte medicamente, precum *Tinctura Rhei*, despre care afirmă că este dizolvantă, ceea ce e ridicol (și ar trebui să fie astfel chiar și pentru băieții care iau sânge!). A doua zi, doar *Cremor Tartari* era bun, un medicament acru și relaxant,

care în nici un caz nu avea cum să-i ajute bolnavului. În a treia zi trebuia aplicat ceva nou, așa că, până la urmă, nici nu mai aveai forța să-l asculți.

Un medic trebuie să aleagă ce e necesar, altfel este un nebun care în fiecare zi distruge ce a făcut în ajun. Deci, adevărul este că acest arkiatru nu știe nimic.

El a așteptat doar ca timpul să-i rezolve problema. După preaînalta lui părere, șarlatanul cărunt ar fi putut spune că pacientul are boala asta, și nu alta, care cere acest medicament, și nimic altceva!

Dar – nu! Cu atâta lipsă de rușine a fost scrisă *Anexa*, că trebuie să-mi îndemn cititorii să renunțe la alte întrebări adresate autorului ei privind boala lacheului: altfel, va mai recurge la vreo altă mizerie. Arkiatrul este un măgar bătrân, guraliv *à l'infini*, sporovăind fără rost, trist și aiurea. În ceea ce mă privește, am încercat să îmblânzesc durerile lui Phaëton, fără să afirm că sunt stăpânul adevărului (acest arkiatru, ca fățarnic *hypocrite* ce este, așa crede).

Oricare a fost boala, Phaëton ar fi putut fi ajutat de un regim cu hrană ușoară și prin evitarea băuturilor tari, dar arkiatrul nu a plecat urechea la aceasta, el a distrus toate încercările de însănătoșire, și de aceea poartă vina sfârșitului. Rezultatul autopsiei, de care face mare caz, a fost determinat de faptul că le-a impus celorlalți diagnosticul lui.

Asta o poate constata oricine își dă osteneala să citească protocolul. Și fiți atenți, autorități mai învățate, ca profesorul Acrel și arkiatrul von Rosenstein, o știu prea bine: în adăugiri și comentarii ei se pronunță cu mult mai multă înțelepciune. Cum poți să-l faci să tacă pe nebun?

După cum se aude, șarlatanul neamț stă noptile și scrie din greu la noi articole, pentru ca pe

urmă să bântuie cu ochii goi pe străzi, arătându-le la orice demoazelă de magazin și la orice vânzător: așa de mare este nevoia lui de a fi văzut și auzit. Și exact la fel procedează acei *empirici*, trișori și șarlatani care, asemenea arkiatrului, sunt cu totul orbiți de propria lor trufie.

Dar alte vremi se apropie, comunica Skragge, *saga* șarlataniei va fi curând terminată. Știința și speculațiunea, în cel mai înalt grad folositoare, câștigă teren. Se va sfârși cu penele de cocoș puse în cruce, cu tincturile fără valoare, *tiska troppar zu und von, gotts wetter, gut tach și excuzieren mich** – și nimănui nu-i vor lipsi prostiile astea. Vă amintiți ce scria poetul suedez:

Gura ta e ca rana pe-o oaie!
Dumnezeu să te ierte, biet păcătos.

Totul era jignitor, grosolan și așa de josnic, încât lui Schützer îi cădea pana din mână de câte ori încerca, stând la masa de scris, să se adune pentru o replică. Îi venea greu să iasă din casă, era ca și cum fiecare om pe care îl întâlnea pe stradă ar fi citit vorbele acelea și acum râdea de el.

Auzise că la cârciumi se cântau cântece despre el, în care se spunea că nici nu știa să vorbească suedeză; mai auzise că invectiva pe care Skragge o lipise de numele lui se citea cu mare plăcere prin saloane. Își adună puterile și merse la biroul ziarului, unde îl vizită, ținându-și spinarea dreaptă, pe Pfeiffer, urmașul lui Momma – Pfeiffer fusese

* Picături nemțești ici și colo, pentru Dumnezeu, bună ziua, scuzați (Skragge folosește batjocoritor o limbă germană aproximativă).

el însuși pe vremuri medic al săracilor –, pentru a afla dacă se poate tipări orice, fără pedeapsă.

Ei, bine... răspunse Pfeiffer pe un ton reținut, dar invitându-l amabil să ia loc.

Despre autorități nu se poate tipări orice, recunoscu el mai apoi.

Dar atunci, de ce se poate tipări orice despre un cetățean și un profesionist stimabil? întrebă Schützer.

Pfeiffer bătu din palmele palide și ridică din umeri, zâmbind cu colți galbeni, atitudine din care Schützer înțelese că *Dagligt Allehanda* era un *geschäft*.*

Cum pot să-l opresc? întrebă, înainte de a-și lua rămas-bun.

Poate nemaispunând nimic? propuse Pfeiffer.

În odaia în care bolea doamna Nella era cald și înăbușitor. Febra nu voia să-i dea pace. Tușea. Micuța avea ordin să stea de veghe și să-l cheme pe arkiatru de câte ori credea că este nevoie. Și Schützer venea să-și vadă soția, îi ținea paharul cu apă la gură ca s-o facă să bea, dar apa i se scurgea pe obraji și pe bărbie.

Se întoarse, așezându-se pe marginea patului, și se plânse de luptele din *Allehanda*, care-l loviseră și-i luaseră orice putere. Nici n-o observă pe Micuță, care ședea pe un scaun lângă perdea. Nici un coleg nu-i venise în ajutor, spuse el.

De ce? murmură doamna Nella.

Nimeni nu vrea să fie șicanat, îi răspunse Schützer. Nimeni nu are curajul să se bată pentru părerea lui, și, ridicând un deget în aer, adăugă: fără să vadă dincotro bate vântul. Poate că a fost o

* Afacere (germ.).

greșeală să cred că odată cu anii m-am făcut suficient de respectat ca să nu fie nevoie să fiu lăsat pradă acestor jigniri!?

Își scoase ochelarii și-i strânse, gura îi deveni o linie subțire.

Acum Colegiul Medicilor va trebui să decidă soarta bătăliei.

Se întoarse cu picăturile împotriva tusei. Dar doamna Nella adormise. Arkiatrul puse distrat sticluța pe noptieră și-și trecu palmele peste față.

Mi s-a părut că intrasem într-o biserică plină de verdeață, Micuțo. Era construită din trunchiuri înfrunzite și acoperișul era chiar cerul. Și acolo sus am văzut un ochi care era dragostea lui Dumnezeu. Cum am putut greși așa de tare? Vorbea ca și cum Micuța ar fi fost de acord, informată și egala ei.

Într-o zi, îi povesti despre ultima vizită în casa din Östra Långgatan. Era grozav de frig și murdar sus, la Löwen. Femeia care ar fi trebuit să-l îngrijească nu mai venea, pentru că nu mai primise bani. Când ajunsese ea, Löwen zăcea pe pat sub o pătură. A căutat după baston, pe dușumea. Apoi, s-a așezat pe un scaun, cu sticla de rachiu pe genunchi.

Ea s-a așezat în fața lui.

Löwen zâmbea la fel de frumos ca înainte, spuse doamna.

Gulerul îi era jegos și pantalonii pătați, dar el părea la fel de blând ca totdeauna. Ea îi puse pe umeri șuba pe care o adusese, el nu-i mulțumi. Era slab ca un cui, cu trupul scofâlcit și cu pielea cojită de la furuncule.

Ea îl păstrase cu credință pe Löwen în amintire, pe adevăratul Löwen, care era tânăr și neînfricat.

Dar îl iubea pe acesta de acum la fel de mult ca pe cel dinainte, îi spuse ea Micuței. Se hotărâse să facă foc în cămin, era un frig nemilos. Văzu că el aruncase furios lemnele prin odaie. Puținele așchii pe care putu să le găsească se aflau pe unde ajunseseră, pe praguri, în spatele scaunelor și al dulapului din colț.

Găsi o bucată de lemn la piciorul pendulei, de multă vreme neîntoarsă.

Arunci cu lemne, Löwen?

Șobolanii, răspunse el zâmbind. Rareori îi nimeresc.

O să îngheți, spuse ea.

Tocmai am primit o blană în stare să amâne clipa când o să înghețe, îi răspunse Löwen; dar poate oare Schützer să se lipsească de o haină așa de frumoasă? El mângâie gulerul dând din cap.

Oricum m-aș purta, faptele mele nu sunt de ajuns, se plânse doamna Nella Micuței. Nu-i putea hrăni pe cei flămânzi. Nu răspundea încrederii lui Schützer. Și nu era în stare să-l ajute pe Löwen când avea mai multă nevoie de ea. Arăta așa de rău, încât nu știa dacă după plecarea ei nu se va culca, să moară. Tușea așa de rău, de parcă era ofticos.

S-a sculat în picioare, ca să-l îmbrățișeze și să-l consoleze. Dar atunci el și-a ridicat mâna. Ia-o mai domol! spuse.

Nu mai vrei să știi de mine? îl întrebă doamna Nella.

Totdeauna vreau să știu de tine. Dar nu sunt liber.

Ce vrei să spui, Löwen?

M-am însurat, o lămuri el.

N-am să știu niciodată dacă Löwen m-a mințit, spuse doamna Micuței. Poate era amețit de foame

și de rachiu? A spus că se însurase cu o văduvă foarte nobilă, care era bogată și generoasă. Ce poți crede despre asta? Avea să-l caute curând, într-o sanie elegantă cu clopoței prinși în coamele cailor. Tocmai o aștepta pe doamnă, a spus el.

Ce crezi? o întrebă doamna pe Micuță.

Micuța nu răspunse, doar asculta.

Cum aș putea eu, care am avut atâta bucurie de la Löwen, să pun la îndoială că și alte femei îl iubesc? Dar dacă această văduvă nu exista, ci era doar o fantezie cerească în mintea lui, atunci și mai puțin puteam insista, ca să nu-l rănesc.

Înainte să plece, stătuseră culcați o clipă pe patul lui rece, strâns îmbrățișați.

Am să vin înapoi și am să aduc mâncare, spusese ea, când își luaseră rămas-bun.

Nu, răspunsese Löweń, fără să mai zâmbească, n-o să ne mai vedem.

Voi veni înapoi, Löwen, îți jur.

Dar nu se mai întorsese. După ce-i povesti toate acestea Micuței, era deja primăvară, îi porunci să se ducă pe Östra Långgatan și să-i spună lui Löwen de ce nu se putuse întoarce.

Micuța se duse și se întoarse zguduită. Atinse obrazul stăpânei. Și stăpâna o privi cu privirea aceea ciudată, care venea de departe și care se opri liniștită pe fața Micuței.

Ei? întrebă nerăbdătoare, când văzu că nimeni altcineva nu le putea auzi.

Ușa la pod era întredeschisă, șopti Micuța.

Și te-ai dus la el, Micuțo?

Ușa a scârțâit, când am împins-o. Inima îmi bătea foarte tare. Eram speriată de ce aveam să văd acolo. Dar nu era nimeni.

Și ce-ai văzut?

Nimic.

Doamna o privi fără să înțeleagă, pipăind marginea cearșafului.

Spune-mi tot ce-ai văzut în odaie.

Am văzut un pic de gunoi.

Dar ai văzut un pat și o masă, și un raft de cărți?

Micuța clătină din cap, negând. Am văzut o cârpă aruncată într-un colț. Și o singură carte ruptă. Tapetele erau sfâșiate și umede. Fereastra era pe jumătate deschisă. Sub ea, se afla o grămadă de zăpadă care se topea. Am văzut un pescăruș mort. Intrase pe fereastră, dar nu mai găsise drumul afară. Poate că doamna cea bogată l-a căutat? propuse ea.

Mai curând cioclii, spuse doamna Nella.

Își strâmbă gura într-un fel de surâs, apoi închise ochii și nu mai voi să vorbească. Nici cu Micuța, nici cu arkiatrul Schützer. Dar puțin după aceea, coborî din pat spunând că e sănătoasă. În grădină, brândușele se trecuseră deja. Părăluțele apăreau acum pe pajiște. Florile de măr se deschiseseră într-un văl de mireasă.

Mai apoi, în vară, când mulți oameni se plimbau prin piață și vocile răsunau printre case, *Collegium Medicum* dădu o hotărâre în legătură cu lupta dintre Schützercrantz și Skragge.

În salon, unde ferestrele stăteau deschise, arkiatrul Schützer îi citi doamnei Nella concluzia la care ajunsese respectabilul *Collegium*. Nu era de datoria Colegiului, scria președintele, arkiatrul Beck, să judece litigii între oameni instruiți.

Oare Skragge trebuie considerat printre ei? se întrerupse Schützer, părând uluit.

Citește mai departe, îi porunci Nella.

Am fost obligați să judecăm atacurile rușinoase a doi colegi care s-au numit unul pe altul măgari, și mai rău chiar. Este un comportament necivilizat între oameni de onoare și frați de profesie. O scânteie poate lesne să aprindă un foc mare.

Schützer își drese glasul și continuă: Unele lucruri pot fi totuși stabilite. De exemplu, Skragge minte evident despre punctul îmbolnăvirii, el spune la sfârșitul lui iulie, când trei martori îl susțin pe Schützercrantz, care spune că a fost de *midsommar*.

De *midsommar*, îmi amintesc, aprobă Nella înviorată.

Da, spuse Schützer, părând aproape recunoscător.

Dar noi găsim că arkiatrul Schützercrantz nu a văzut pacientul de multe ori, lucru cu care el este de acord, în totul, l-a văzut de două ori, în vreme ce Skragge l-a vizitat des și în jurnalul lui a putut descrie întregul mers al bolii, înainte de sosirea lui Phaëton la Lazaret. De aceea, Colegiul l-a găsit pe Skragge mai demn de crezare.

Schützer aruncă hârtia Colegiului deoparte, ridicându-se în picioare.

Jurnalul lui Skragge este la fel de plin de prostii ca *Nosologia*, dar asta n-o pricep lingușitorul de Beck și ceilalți din *Collegium*! strigă el. Nimeni nu vrea să mă creadă!

Citește până la capăt, îi porunci doamna Nella.

Arkiatrul o ascultă și ridică hârtia de pe covor. Între recidive, pacientul a putut, după afirmația lui Skragge, să servească la masă, a fost la vânători și a luat parte la cotilioane. Nimic nu arăta că nu era pe cale să se însănătoșească.

Doar că a murit! Schützer era așa de enervat, încât refuză să continue lectura cu glas tare. Lacheul depindea ca un câine de Skragge, am văzut-o

cu ochii proprii. Colegiul nu pricepe cât de complicată era existența lui. El a murit, despre asta e vorba, și Skragge e vinovat că nu l-a trimis la timp la Lazaret!

Arkiatrul se întoarse cu spatele la ea și începu să bată cu degetele în marginea ferestrei. Doamna Nella luă hârtia de la bărbatul ei și citi sfârșitul.

S-ar mai putea adăuga, citi doamna Nella, că Skragge poate n-ar fi trebuit să-l atace în cuvinte atât de grele pe arkiatrul Schützercrantz, ale cărui sfaturi, după propriile lui spuse, le-a urmat de fapt (*In fidem horum Protocollorum Anton Hoffman, M.D., Kgl. Coll. Med. Syndicus*).

Asta era tot. Lupta nu se termina cu un rezultat nedecis: Schützer pierduse. Nu mai era nimic de adăugat.

Colegiul nu îndrăznea, după izbucnirea lui Skragge și atacurile lui sălbatice din *Dagligt Allehanda*, să meargă deschis împotriva lui, spuse Schützer, erau lași și violențele din ziar erau cele care decideau. Așa erau timpurile acum.

Desigur că te-am obosit cu toate acestea, adăugă el.

Își luă pălăria și haina și ieși, și nu veni înapoi multe ore.

Naşterea începuse prost. Şi se termina prost. Doamna Nella nu spusese clar când era sorocul.

Se ridică, gemând uşor. Vara mergea spre toamnă. Ieşi din odaie, sprijinindu-se de scaune şi de pereţi. În cele din urmă, servitorii crezură că trebuiau să-l informeze pe arkiatru că venise ceasul. El se pierdu cu firea. Şi, după ce o consultă, rămase consternat. Era aproape, dar copilul nu binevoise să se întoarcă, ci era cu fundul înainte.

Nu am de gând să nasc, Schützer, spuse ea decisă.

Ba e vremea să te gândeşti s-o faci acum. Fii drăguţă, stai culcată.

Ea nu voia să stea în pat, ci se scula, dorind, ca mai înainte, să se plimbe prin odaie. Avea faţa umflată şi era încăpăţânată şi furioasă.

La porunca arkiatrului, fu lungită cu sila pe spate. El o examină din nou, în vreme ce toţi o ţineau strâns. Uterul era deschis, putu el să constate, dar fătul încă nu se întorsese. Vârî mâna înăuntru, încercând să-i schimbe poziţia. Oricât încercă, nu reuşi s-o facă.

Aduse şnururile care atârnau la ferestre şi se strădui să întoarcă fătul, înfăşurându-le în jurul lui.

Dar nici aşa nu reuşi.

Am nevoie de ajutor, spuse, singur nu reuşesc.

Micuța și alți servitori fură trimiși să bată la porțile doctorilor. Era o noapte blândă, fără vânt, și florile de toamnă din spatele gardurilor miroseau puternic.

În fiecare loc, luă ceva timp până să fie sculați oamenii din casă, să li se lămurească despre ce era vorba și să fie rugați să nu întârzie: situația era critică, doctorul avea nevoie de ajutor. După cum era de așteptat, nici un coleg nu refuză să vină.

Căscau, dar promiteau să vină și plecau să se îmbrace.

Micuța alergă iute acasă. La parter, copiii ședeau ținându-se îmbrățișați și palizi. Doamna voia, ca și mai înainte, să se dea jos din pat, află Micuța după ce urcă scara. Arkiatrul stătea aplecat și o împingea înapoi, în pat. Închisese toate ferestrele, ca să nu se audă zgomotul afară. În odaie aerul era fierbinte, ca într-o saună.

Și doamna striga și lovea din picioare sub învelitoare, încercând să se întoarcă și să ajungă la stâlpul patului. Dar burta îi stătea în cale și ea răsturnă carafa, iar apa curse pe jos. Arkiatrul o pălmui.

Fii bună și calmează-te, Nella!

Ea zăcea pe spate, privindu-l fix, cu obrajii roșii și respirând sacadat, dar se mai liniști un pic. Apoi, începu să-și arunce capul dintr-o parte într-alta, bolborosind fără odihnă insulte, în vreme ce el o ținea.

Schützer, ți-am spus, ajunge, nu mai vreau.

Acum nu este vorba de tine. Copilul trebuie să iasă.

Eu am dreptul de a hotărî și copilul nu este al tău, Schützer!

Este curios, îi răspunse arkiatrul, gâfâind din pricina efortului de a o imobiliza, că tu, care la opt nașteri ți-ai păstrat firea, acum, la a noua, ți-ai pier-

dut-o! Îi spuse Micuței să țină strâns mâinile doamnei, pentru ca el să și le poată elibera pe ale sale.

Dar doamna se smuci din strânsoarea Micuței și bâjbâi după arkiatru, căutându-l.

De ce nu mă asculți, Schützer? gemu ea.

Încetează să faci greutăți, gâfâi atkiatrul, n-are importanță al cui este copilul. N-ai decât să te fi culcat cu oricine, la dracu, asta o discutăm altă dată. Copilul trebuie să iasă!

Atunci, doamna Nella îl privi lung și tăcu. Dar apoi deschise gura, începând să urle, era o durere care părea insuportabilă.

Doctorul Rothman sosi, după o vreme veni doctorul Åman, și, după el, doctorul Stützer. Arkiatrul îi dădu pe toți ceilalți afară din cameră, dar pe Micuța n-o văzu și ea rămase. Åman era de părere că trebuiau s-o taie imediat. Rothman îl aprobă.

Nu! Arkiatrul Schützer nu era stăpân pe sine, ca de obicei.

Nu suporta, spuse el cu o voce care părea ruptă, să vadă durerea soției când aveau s-o taie.

În cele din urmă, când fu convins că fătul era prost așezat și prea mare pentru a putea fi scos într-alt fel, tăiară. Nu în pântece, mai jos.

Scoaseră fătul. Era un băiat, albastru-liliachiu și mort.

Dar valul de sânge din lehuză era tot așa de violent ca apa de la dezgheț.

Iubite Schützer, gâfâi ea cu respirații tot mai scurte.

Arkiatrul stătea la capul patului ei, cu ochii holbați. O ținea de mână, în vreme ce ea devenea tot mai albă. Nella, nu muri, o rugă el de mai multe ori.

Dar doamna Nella nu-l ascultă, ci-și dădu sufletul.

După moartea soției, Schützer izbucni neconsolat într-o scriere adresată regelui, celui nou, în speranța că dreptatea mai putea fi cerută de undeva. Dacă dreptatea nu poate fi pretinsă și dacă toți aleargă în turmă unii după alții, fără ca nimeni să îndrăznească să tragă la răspundere incompetența, iar cunoștințele nu mai au valoare, atunci se clatină însăși temelia. Așa a scris.

Prea Puternice și Prea Îndurător Rege.

Niklas Skragge nu s-a purtat cum trebuie!!!

Schützer putea (cu ajutorul unor noi mărturii anexate, aparținând doctorilor Justin, Löfström, Molander, af Pettersen, Åberg, toți care îl putuseră observa pe harap în perioada bolii), putea deci proba cât de mincinos descrisese Skragge starea sănătății lui Phaëton. Că acesta fusese bolnav la Drottningholm și sosise într-o stare foarte proastă la spital era confirmat de caporalul curții regale Philgren, care avusese misiunea să-l transporte cu barca.

Schützer încheia, cu cea mai profundă disperare:

În prea umilă așteptare a Milostivei Hotărâri, persevereză cu cea mai mare supunere cel mai credincios slujitor și supus al prea puternicului rege,

Herman Schützercrantz

Nu primi nici un răspuns la scrisoare. Desigur, regele* nu avea timp. Sau uitase totul. Noul monarh avea multe de făcut, spre exemplu, să schimbe regatul din temelii, să țină în șah cele două partide, să dea afară trupa de actori francezi ai mamei, să deseneze noi haine de curte, precum și să organizeze multe spectacole, canonade și jocuri de artificii.

Un cârd de pescărușI se învârtea peste mormântul deschis al doamnei Nella. Erau îndrăzneți, țipau și pluteau în loc, ținându-și aripile pieziș în vântul de toamnă. Copiii și toți servitorii plângeau, la fel și neamurile și vecinii care ținuseră cu multă căldură la cea moartă. Numai Schützer avea ochii uscați. Stătea ca un pin noduros lângă groapă, cu cei doi fii mai mici lângă el. Era ca și cum o mână uriașă l-ar fi lovit, tăindu-i glasul.

Și lacrimile înghețaseră în el.

Sicriul a fost coborât în pământ. Pescărușii se roteau aproape, ca și cum n-ar fi vrut să piardă nici un cuvânt din gura preotului german. Abia mai târziu, Schützer simți cu adevărat pierderea.

Se plimbă multe nopți lungi prin casă, bâjbâind orbește printre cerbii, renii și castorii de lemn și ursul așezat la stâlpul ușii. Suspina. Uneori urla, ca și cum inima îi era pe cale să se spargă. Cum de se întâmplase ca viața lui să fie distrusă în felul acesta? Își amintea zâmbetul soției și cuta mică de lângă sprânceana stângă. Sau zgomotul pașilor ei repezi peste dușumea și pe scări.

De m-ar lua Mântuitorul curând și pe mine, spunea el atunci când Micuța îi aducea tava cu de-ale gurii în birou, ca să-l facă să mănânce.

---

* Gustav III (1746–1792), rege al Suediei din 1771.

Eu sunt doar un cârpaci, adăuga arkiatrul. Dar poate că El nu există. Atunci suntem cu adevărat părăsiți.

Jalea arkiatrului Schützercrantz era resimțită adânc de slujitorii lui. Nu mai primea însărcinări de la curte (în afară de două ori, când a fost chemat pentru respectarea tradiției, la nașterea fiului noului rege). Familiile nobile îl uitaseră, sau fuseseră influențate de doctorul Skragge. Alți doctori, mai tineri, ajunseră curând la modă.

Salariul pentru slujba la regele Fredrik și la vechea familie regală i-a fost retras.

Casa de pe colțul dintre Piața Mare și strada Svartmann a fost vândută. Fiul Johan era la vremea aceea sublocotenent. Adolfina fusese măritată, după propria ei dorință, cu un preot care se numea Wallquist. Efraim murise de oftică și Magda fusese trimisă la un pensionat. Arkiatrul se mută într-o casă de pe Västra Långgatan, proprietatea unui constructor de trăsuri, cel care o ceruse de nevastă pe Micuța și care fusese acceptat.

În aceste odăi modeste îl conduseră evenimentele.

Uneori se întâmpla ca Phaëton să i se arate. Băiatul cu pielea neagră sărea de pe piatra pe care se ghemuise și spunea, zâmbind cu dinți strălucitori, că răul din burtă nu era ceva teribil. Atunci Schützer dădea din cap prietenește către el.

Însoțitorul pe care-l avu la bătrânețe, când mergea ca doctor al săracilor prin Stockholm – pe picioarele mai curbate ca înainte –, era un băiat tânăr, pe nume Lars. S-ar fi putut, îi spunea Schützer mulți ani mai târziu acestui Lars, să fi fost de vină mațele. Sau fierea. Dar numele lui Skragge nu-i mai ieși de pe buze, deși o dată încercase, atunci

când Lars îl întrebase; numele însă i se oprise în gât, ca un nod de flegmă, fără să-l poată scuipa.

Lars? Era ultimul copil al Mariei Hjortsberg. De data aceasta, nu a fost nevoie ca ea să se milogească și să se roage pentru a dobândi casă și masă gratuite pentru unul dintre fiii ei.

Pe acesta, îi spuse Schützer, arătându-l pe Lars, îl iau de ucenic.

Lars avea, lucru confirmat de mulți, o față ca de gutapercă. Era flexibilă și plastică și putea lua aproape orice formă. În oraș, deveniseră o pereche bine cunoscută, bătrânul chirurg costeliv și băiatul cu o mie de fețe. Așa a fost păstrat în amintire arkiatrul Schützer, în anii bătrâneții lui adânci.

3
Postludiu: necrologul

(*Micuța și Lars*)

Și i-am văzut pe morți, mici și mari, stând în fața Domnului!
Și cărțile au fost aduse
Și o altă carte a mai fost adusă, aceea a sensului vieții.
Și cei morți au fost judecați, după cum era scris în cărți:
după faptele lor!
Și cel ce nu va fi găsit în cartea vieții,
va fi aruncat în marea de flăcări!

cânta Lars, cu gura lipită de urechea bătrânului Schützer.

Continuă, spuse Micuța, care ședea pe scaunul din fața lui, povestește mai departe.

Începeam să intonez cu delicatețe, ca o demoazelă, spuse Lars. La „fapte", glasul meu era ca o furtună, și la „marea de flăcări", un *crescendo* și un bubuit de uragan.

Atunci, moșul obișnuia să-și deschidă ochii și să se ridice în picioare, indiferent dacă era la hanul Tracteur Orms, la cafeneaua lui Ressel sau în pivnița Drufvan, ori în bodega Riga, unde binevoia el să-și odihnească oasele șubrede.

Îi întindeam geanta de doctor și porneam.

Crescendo-ul îl învățasem de la bunicul meu, odinioară paroh la Sankta Maria, poet și mare nebun.

Bătrânul Schützer și cu mine am bătut Lillagatan și Stora Nygatorna, Långgatorna, Prästgatan, Skärgårdsgatan și Munkbron*. Am mers pe fiecare stradă și uliță din oraș. Hoinăream peste pod, până la ceea ce el numea Munkalägret, dar care acum se numește Kungsholmen.

Tropăiam prin Norramalm și Södermalm și Ladugård**.

Tu, cimpanzeu nerușinat, mormăia moșul, *wohin jetzt****?

Putea fi un ostaș, cu o necroză. Sau o babă, cu o infecție. Sau un tânăr prăpădit, cu tifos. Ce este greu merită atenția noastră, spunea moșul.

Nu cunosc ceva cu adevărat greu, răspundeam eu, rânjind.

Mi-aduc aminte de o zi de toamnă, când mergeam pe Skeppsbron. Apa era cenușie cu fâșii negre urâte, între valurile agitate. La orizont atârnau mormanele de nori. Ne duceam la o naștere la casa de nebuni de lângă Danviken.

Bătrânul nu era niciodată așa de vioi ca la nașteri.

De data aceasta, fusese chemat la o gravidă care dăduse viață multor prunci, dintre care pe cei mai mulți îi omorâse. În închipuirile ei, credea că tot ce iese din ea este molipsit de Cel Rău. Paznicilor le era teamă de ea, îi mușca. Când am intrat, stătea ghemuită lângă zid și mârâia. Părul adunat în șuvițe lăsa să se vadă țeasta goală. Era în dureri. Urla și râcâia pământul cu mâinile, și-l mânca.

---

* Strada Mică, Marea Stradă Nouă, Străzile Lungi, Strada Preotului, Strada Arhipelagului, Podul Călugărului.

** Diverse cartiere ale orașului.

*** Și acum, încotro? (germ.)

Dacă aveam zece ani. Și eram așa de speriat, că tremuram tot.

Este un caz destul de greu pentru noi? am bâlbâit eu.

Datoria noastră ca doctori este să slujim pe fiecare, răspunse moșul. Dar pe vrăjitoarea asta trebuie s-o legăm, ca s-o punem în poziție de naștere. A chemat oameni cu frânghii.

Eu am scârțâit un pic la capul patului, m-am prefăcut în leu, în vultur țipând și în șoarece chițăind, și altele de felul acesta. Gravida era așa de uluită, că s-a pierdut cu totul în concert.

Recunosc de bunăvoie: niciodată în viață n-am fost mai speriat.

Și moșul era bătrân, și îi tremurau mâinile. Dar m-a prins de ceafă când a venit momentul și m-a pus în fața picioarelor desfăcute ale nebunei. Mi-a arătat, a numit și a descris. Eu am văzut buzele umflate ale vaginului și cum ieșea rahatul din anus și capul copilului, făcându-și drum din uter. În jurul nostru se îngrămădeau bătrâne șubrede, debile mintal și vagaboande.

Moșul le-a dat pe toate la o parte, inclusiv pe mine, a prins capul și a tras. A ridicat triumfător copilul de picioare, spre a-l vedea toți.

Era mare, roșu ca focul și țipa.

Pentru că mă întrebi, Micuțo: sigur că îl iubeam.

Aveam înclinare spre chirurgie, îi spusese el mamei, care era cântăreață și actriță la Operă. La intervale egale, ea mă chema pentru vreun rol de copil.

Pe la șase ani, am avut mare succes, după câte se povestește – ca amoraș, *nota bene* –, la spectacolul de gală dat la nașterea primului fiu al regelui.

Teatru! Moșul îl găsea idiot și o spunea deschis.

Dar deși vrăjitoarea de la torcătoria de lângă Danviken aproape mă scosese din minți de frică, moșul m-a învățat o grămadă de lucruri despre femei, și spre folosul meu. Ca atunci când aveam doisprezece ani, sau cam așa, și ar fi trebuit să mă distrez printre picioarele artistelor. Să mă distrez? Eram speriat ca un iepure. Dar ele mă prețuiau, pentru că datorită moșului puteam să denumesc toate umflăturile, grotele și gropile din colosala întunecime a femeii.

— Nu trebuie să te temi de nimic din ceea ce este uman, zicea moșul. Ceea ce este simplu poți lăsa pe seama altor *Dummköpfe**, zicea, tu să-ți amintești ce spun eu. Și mi-am amintit.

Povestește-mi acum despre mine, Hjortsberg, îl întrerupse Micuța.

Despre tine? În noaptea când trebuia să nași, moșul era beat-pulbere.

Dormea în pivnița lui Welt, după câte îmi amintesc. Nu știam dacă de data asta am să-l pot trezi. Dar, ca mai înainte, am scos o frântură din *Ziua Judecății de Apoi*, urmată de *Veșnicia fericită ori nefericită*. Am cântat pentru început un *allegro* cu vechea mea voce de fetiță, și pe urmă un *crescendo* cu cel mai spart falset al meu, despre cum cel ale cărui fapte nu vor fi găsite în cartea vieții va fi aruncat în marea cea veșnic în flăcări.

Moșul lovea după mine, ca și cum aș fi fost o muscă. Dar pe urmă a început să clipească.

*Was sagst du, kleiner Affe? Die Lovisa? Schon so weit? Gott im Himmel***, ajută-mă să mă ridic. Nin-

---

* Proști (germ.).

** Ce spui, maimuțico? Lovisa? E așa de avansată? Doamne sfinte... (germ.)

gea. Nu-mi da drumul, *verdammter Bursch**. Nygatan i se rotea în fața ochilor, dar el se ținea drept, ca un domn. Ceea ce și era. A trebuit să-i torn în cap două găleți de apă rece ca gheața. Atunci, a fost destul de treaz.

Pe urmă, după ce a fost șters și aranjat un pic, era gata.

Tiss-Micuța, a mormăit de câteva ori pe scară în jos, spre tine, și era emoționat.

Tu, Lovisa, urlai ca un porc. Bărbatul tău era gata să dea pe dinafară, ca o sticlă de bere care s-a tot rostogolit într-o căruță, în plin soare. Iar tu, arătai ca globul pământesc, cu toate continentele și mările lumii desenate pe burtă. Câteva crăpături în piele, nimic important, a spus moșul. Și-a vârât degetele în tine și s-a liniștit.

A început să tragă, să înghiontească și la urmă s-a așezat cât era de lung pe burta ta, și în vremea asta tu ai născut așa de ușor, de parcă n-ai fi făcut nimic altceva vreodată. Câți ani are acum băiatul tău? Moșul era așa de fericit, c-a plâns un pic pe urmă, îți mai amintești? Îi plăceau ochii tăi căprui.

Îi ai de la mama ta, spunea el. Avea o slăbiciune pentru ochii tăi. Și eu, dacă este să fiu măcar o dată sincer.

Ești tot timpul glumeț, Hjortsberg, răspunse Micuța, de ce o faci?

Din păcate, e ceva înnăscut. Acum însă trebuie să plec.

Mai cântă-mi ceva.

Nu-mi mai amintesc nici un cântec, Lovisa. Viața nu-i chiar așa de veselă, ca să cânți tot timpul.

---

* Flăcău blestemat (germ.).

Dar îmi amintesc ultima dată când l-am vizitat pe moș aici, la tine. Regele fusese împușcat la un bal și eu, care eram actorul, pajul și cel care-i citeam cu voce tare, stăteam ziua și noaptea la palat la capul patului regal și-i citeam din ziare, până îmi lua foc gâtlejul.

Singura dată când am părăsit camera de boală, am venit în goană aici, la moș. Gâfâiam ca niște foale când am ajuns și nu puteam scoate un sunet. Și moșul era orb ca un liliac. Dar a știut imediat că cel care venise eram eu.

Închide ușa după tine, *Knäblein**!

Băiețel? Aveam nouăsprezece ani împliniți. De ce venisem? Voiam de bună seamă să aud dacă tratamentul regelui era cel potrivit. Doctorii se certau violent în anticameră.

*So wirklich***? spuse moșul, și cine sunt ei?

Dalberg este unul, am răspuns eu. Theel, al doilea. Și Acrel, al treilea.

Acrel? Ei bine, dacă el are ultimul cuvânt, este în ordine, spuse moșul, Acrel a avut până acum totdeauna dreptate.

Stam aici pe dușumea și plângeam. Nu bănuisem că întunericul se află așa de aproape de entuziasm și bucurie. Regele nu trebuie să moară, mugeam eu. Dacă moare, eu nu voi mai avea niciodată parte de bucurie în viață.

Bucurie? întrebă bătrânul Schützer privind în sus, cu ochii goi.

Pisica ta mieuna jos, în grădină, și pompa de apă scârțâia. Trebuie să fim atenți cu bucuria, Micuțo. Tu să-ți amintești totul, și să povestești cui vrei tu.

Acum, trebuie să plec.

---

* Băiețel (germ.).

** Nu mai spune! (germ.)

Postfață

Chirurgul reginei este gândit ca prima parte dintr-o lungă povestire. Câteva dintre personajele romanului au modele reale. Aici, ele sunt personaje de roman, împreună cu altele, imaginare. Mi-am permis unele transformări în relația cu realitatea.

Pentru descrierea nașterilor, bolilor și pacienților, mulțumesc chirurgului și arkiatrului Herman Schützer (1713–1804), ale cărui scrieri, descoperite, printre altele, în actele Academiei Regale de Științe, mi-au dat ideea romanului. La Schützer am găsit de asemenea firul conducător al dureroasei lui polemici cu tânărul său coleg, doctorul Niklas Skragge (1748–1787), în legătură cu lacheul Phaëton. Acum, chirurgii sunt regi printre doctori, dar mai demult își aveau originea în meseria de felcer și stăteau, ca reputație, după medicii școliți la universitate. Societatea de Chirurgie a devenit cu timpul Institutul Karolinska.

A.P.

La prețul de vânzare se adaugă 2%,
reprezentând valoarea
timbrului literar ce se virează
Uniunii Scriitorilor din România,
Cont nr. RO44 RNCB 5101 0000 0171 0001,
B.C.R. Unirea, București

Redactor coordonator al colecției
MONA ANTOHI

Tehnoredactor
LUMINIȚA SIMIONESCU

DTP
FLORINA VASILIU
DAN DULGHERU

Corector
MARIA NICOLAU

Apărut 2008
BUCUREȘTI–ROMÂNIA

Lucrare executată la „UNIVERSUL" S.A.

CARTEA DE PE NOPTIERĂ

Există cărți de care rămâi cumva îndrăgostit: crezi că le-ai uitat și totuși le duci atât de tare dorul... Sau cărți cărora le-ai presimțit miracolul, fără să le fi cunoscut vreodată. Cărți gata să te iubească, adunate pentru tine în colecția CARTEA DE PE NOPTIERĂ.

Vi se deschide înaintea ochilor o lume plină de spaime, de prejudecăți și de superstiții, căreia un chirurg plin de curaj încearcă, fără a reuși întotdeauna, să-i opună rațiunea, știința și cercetarea omului „pe dinăuntru".
O lume plină de suferință, de boli, de nesiguranță, la care se adaugă invidia și ura împotriva oamenilor de valoare. Tocmai de aceea fiecare victorie a medicului, a medicinei devine o sărbătoare. Oare nu este la fel și astăzi ?
O carte densă, minunat scrisă, despre chirurgii începutului de drum, în Suedia, la finele secolului al XVIII-lea.

Observația criticului: Numele chirurgului, Schützer, înseamnă în limba germană „ocrotitor", „apărător", „protector".

ISBN 978-973-50-1983-9

Pe copertă: Jan Steen
Vizita doctorului (detaliu)